

IZ SVETA TIŠINE

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije

► **Od prepovedi uporabe SZJ do vpisa SZJ v Ustavo RS**

► **SZJ kot temeljna ustavna človekova pravica**

► **Prepih pomanjkljive zakonodaje o osebni asistenci**

► **Zavajanje (in goljufanje) gluhih in naglušnih je nedopustno**

► **Pobuda državnega svetnika Kastelica**

Izdajatelj:

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije
Drenikova 24, Ljubljana,
telefon: 01/500 15 00
telefaks: 01/500 15 22

Spletna stran:

www.zveza-gns.si

Urednik:

Anton Petrič,
urednistvo@zveza-gns.si

Uredniški odbor:

Valerija Škof, Darja Pajk, Aleksandra
Rijavec Škerl, Valentin Jenko

Lektorica:

Darka Tepina Podgoršek

Oblikovanje: Artmedia

Tisk: Tiskarna DTP

Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS.

Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo.

Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografija na naslovnici:

Sprejem pri predsedniku Državnega zbora Republike Slovenije

Foto:

arhiv ZDGNS

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo.

Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

OBVESTILO UREDNIŠKEGA ODBORA

Komaj smo vstopili v leto 2021, že nas je razveselila novica, da je Ustavna komisija Državnega zbora Republike Slovenije dala zeleno luč za začetek postopka za vpis slovenskega znakovnega jezika v ustavo. Ob tej priložnosti je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije pripravila izjavo za javnost, ki je dostopna tudi v prvi letošnji številki tega glasila. Še vedno pa se srečujemo s težavami podnaslavljanja televizijskih informativnih oddaj. Kljub napredni tehnologiji, ki prinaša ogromno tehnoloških rešitev, RTV Slovenija še vedno ročno podnaslavlja oddaje in filme. Zato je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije dala pobudo Ministrstvu za kulturo, da skupaj z ustreznimi ustanovami pristopi k razvijanju orodja za sprotno podnaslavljanje televizijskih oddaj. O teh temah boste brali v tej številki.

Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana.

Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si. ●

Uredništvo

NAVODILO AVTORJEM

Besedilne datoteke

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

Slikovne priloge

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvorno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti. Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil oziroma jih objaviti brez fotografij. ●

Uvodnik

Anton Petrič, urednik

V leto 2021 smo vstopili v upanju, da bo epidemija covida 19 izzvenela in se bo življenje v Sloveniji kot v mehurju razcvetelo. Žal smo še vedno nekako zaprti, šole se odpirajo in zapirajo, meje se tudi odpirajo in potem hitro zaprejo. Delo pa za zdaj poteka brez večjih omejitev, ker si drugače ne znamo predstavljati, kako bi bilo, če bi gospodarstvo zastalo. To bi bila verjetno nacionalna katastrofa. A vseeno nam je, osebam z okvaro sluha, epidemija koronavirusne bolezni prinesla nekatere koristi. Naši problemi so postali prepoznavni – vsak dan lahko spremljamo vladne tiskovne konference s tolmačem slovenskega znakovnega jezika, lahko komuniciramo z drugimi brez maske na obrazu ob upoštevanju varnostne razdalje, tolmači lahko opravljajo tolmačenje na daljavo, javne ustanove so postale pozorne na naše potrebe (obravnavo pri zdravniku, podaljšanje uradnih dokumentov in tako naprej). Vendar si želimo, da se epidemija razblini in se lahko družimo med sabo kot nekoč, saj potrebujemo pristne stike, ne stikov po videopovezavi.

Le dve leti po uveljavitvi zakona o osebni asistenci se je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti odločilo za popravke. Do 25. januarja je bil predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osebni asistenci v javni razpravi. Praksa je pokazala pomanjkljivosti, odstopanja in celo zlorabe, je bil odgovor na naše vprašanje, zakaj nas letos po le dveh letih od uveljavitve tega zakona čakajo spremembe. Invalide med drugim najbolj skrbi ponovno ocenjevanje upravičenosti do osebne asistencije. Zdaj je na vrsti ministrstvo, ki mora pregledati predloge. Katere bo upoštevalo, za zdaj še ni znano.

Znakovni jezik se v družbi še vedno pogosto prepozna le kot pripomoček in ne kot jezik. Da bi se to spremenilo, si gluhi prizadevajo, da bi slovenski znakovni jezik vpisali v ustavo. Pogosto se domneva, da znajo gluhi brati in pisati. To ne drži, funkcionalna pismenost gluhih je izredno slaba. Tukaj si upamo reči, da celo 80 ali 90 odstotkov gluhih tako slabo obvlada slovenski jezik, da so na meji funkcionalne pismenosti. Želimo si, da bi Ministrstvo za kulturo

slovenski znakovni jezik uvrstilo v nacionalni program za jezikovno politiko in financiralo razvoj jezika. Zato smo predlagali, da se znakovni jezik vpiše v ustavo, ker menimo, da bo vpis slovenskega znakovnega jezika v ustavo odprl druga področja, recimo izobraževanje.

Z vpisom v ustavo bosta odpravljeni dolgoletna diskriminacija in neustrezna obravnava gluhih in njihovega jezika. Znakovni jezik ni pripomoček, temveč je avtohtoni jezik gluhe skupnosti. S tem se bo prepoznalo, da je slovenski znakovni jezik v Republiki Sloveniji, za katerega mora država skrbeti, ga razvijati in omogočati, da se ga učijo tudi gluhi otroci. Izobraževanje mora biti v njihovem in tudi o njihovem jeziku. Še dandanes gluhi otroci nimajo svojega predmeta slovenski znakovni jezik, kar je nedopustno. Brez ustreznega jezika je oteženo izobraževanje in ravno zaradi neustreznega izobraževanja gluhih v preteklosti so gluhi med vsemi invalidi najslabše izobraženi ter posledično v najslabšem socialnoekonomskem položaju. Le kaj bi si mislili, če bi izvedeli, da imamo trenutno v Sloveniji razvitih približno 20.000 kretenj? To pa je raven tretješolca v osnovni šoli, in s temi kretnjami tolmači kretajo gluhim pri zdravniku, na sodišču ali na fakulteti.

Izobraževanje gluhih bi moralo biti obvezno v njihovem, znakovnem jeziku in poleg drugih predmetov bi se morali učiti tudi o svojem, znakovnem jeziku, za osebni razvoj pa potrebujejo okolje, v katerem lahko uporabljajo svoj jezik. Dobri primeri prakse iz tujine kažejo, da je najboljši tisti izobraževalni sistem, ki omogoča vse te, prej naštetje pogoje. Marsikje so posebne šole za gluhe, kjer vse poteka v znakovnem jeziku, najboljše. V ZDA imajo na primer tudi posebno fakulteto, na kateri vse poteka v znakovnem jeziku in vsi zaposleni, od profesorjev do tehničnega osebja, obvladajo znakovni jezik. To je tisto socialno okolje, ki je za razvoj gluhega najboljše. In ni presenetljivo, da so v tistih državah gluhe osebe bolj izobražene in bolj konkurenčne na trgu dela in tudi paleta poklicev je mnogo širša kot pri nas. ●

S sekretarjeve mize

»Ne slišim, berem z ustnic.
Zaradi maske na obrazu ne vem, kaj mi želite povedati.«

JANUAR

Sklep Okrožnega sodišča o vpisu ustanovitve Inštituta za slovenski znakovni jezik v sodni register

Malo manj kot eno leto so trajali sodni postopki, da se je zadeva vpisala v sodni register. Glavni razlog za tako dolg postopek so bila vsa potrebna soglasja za uporabo besedo »slovenski« v nazivu. Zavod Inštitut za slovenski znakovni jezik ima zdaj vse urejeno, da lahko nadaljuje delo. ●

Kretnja leta 2020: koronavirus/covid 19

V sodelovanju z ZRC SAZU in RTV Slovenija smo sodelovali pri medijskem dogodku kretnja in beseda leta 2020. Prejeli smo več kot 20 predlogov za kretnjo leta. Med njimi so bile najpogostejše povezane z epidemijo in novo tehnologijo Zoom, poleg tega pa tudi Beethoven, ki je zaznamoval leto 2020. Komisija je izbrala šest finalistov,

od katerih je zmagala nova kretnja – koronavirus. ●

Poseben božično-novoletni program na Spletni TV

Zaradi ukrepov in epidemije smo na Spletni TV za vsak dan praznikov pripravili prispevek in s tem obogatili program za letošnje praznike. ●

Projekcija dokumentarnega filma Jezik enakopravnosti

Med božično-novoletnimi prazniki smo pripravili projekcijo in

ogled dokumentarnega filma po spletu. Zaradi aktualnosti in praznikov je imel film zelo visoko gledanost in je odmeval tudi v drugih medijih. ●

Plesno mesto Ljubljana in ZDGNS – slovenska glasba v plesu in znakovnem jeziku

Veseli nas novo sodelovanje s Plesnim mestom v Ljubljani, s katerim bomo čim več slovenskih

pesmi opremili s plesnimi koreografijami, znakovnim jezikom in podnapisi. Pesmi bodo dostopne tako mlajšim kot starejšim. Posnetki bodo sproti objavljeni na spletni TV ZDGNS. ●

Razpis ZDGNS za volitve za mandatno obdobje 2021–2025

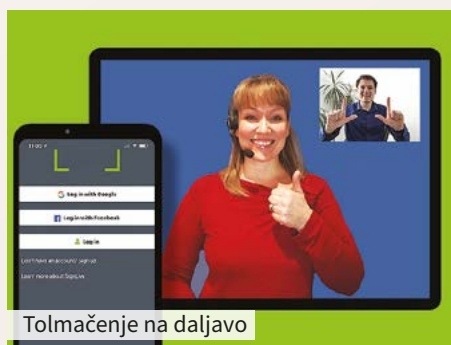
Volilna komisija ZDGNS je začela postopke za volitve ZDGNS za novo mandatno obdobje. Upravni odbor je potrdil časovnico in komisija je že pozvala društva k oddaji kandidatur. ●

Delegati skupščine ZDGNS v mandatu 2017–2021

Sprejet PKP7 v 102. členu ureja tolmačenje na daljavo

»(1) V času trajanja epidemije se tolmačenje slovenskega znakovnega jezika ne glede na določbe Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika (Uradni list RS, št. 106/2012) lahko izvaja tudi na daljavo z uporabo video tehnologije.

Tolmačenje na daljavo

(2) Za izvedeno tolmačenje na daljavo tolmač slovenskega znakovnega jezika posreduje plačniku storitve zaznamek o izvedenem tolmačenju po elektronski pošti.

(3) Plačnik storitve tolmačenja povratno zaznamek potrdi in se zaveže k plačilu računa, izdanega na podlagi zaznamka.«

Združenje tolmačev je opozarjalo pristojne k ureditvi načina plačila tolmačenja na daljavo, za kar se jim iskreno zahvaljujemo. ●

Spletni seminar RehaCentra Sluh: Tvoj sluh, tvoja odgovornost

Strokovni seminar je ponudil široko paleto znanja in izkušenj na področju skrbi za svoj sluh. Z uveljavljenimi gosti so ponudili res široko in strokovno podlago za vse, ki delamo na tem področju, in tudi za uporabnike. ●

Oglas spletnega seminarja RehaCentra Sluh

Srečanje z društvi po Zoomu o potrebah oseb na terenu in RehaCenter Sluh

Tehnologija omogoča, da se na preprost način povežemo med seboj in izmenjamo informacije. ●

Spremembe Zakona o osebni asistenci in predlogi ZDGNS

V času razprave o spremembah predloga zakona se je zvrstilo precej sestankov, pogovorov in srečanj na temo pripomb na ta predlog zakona. ZDGNS je zbrala stališča in v roku poslala predloge na spremembo zakona. S tem se je pridružila NSIOS glede izražanja določenih pomislekov na predloge sprememb. ●

Optiki novi dobavitelji slušnih aparatov

ZDGNS je poslala na ZZZS zaprosilo za sestanek glede uvajanja

optikov kot dobaviteljev slušnih aparatov. Gre za popolnoma novo zadevo v Sloveniji, ki zahteva dodatna pojasnila in obrazložitev. Še vedno čakamo odgovor ZZZS na pobudo ZDGNS za sestanek. ●

Sodelovanje Varuha človekovih pravic in ZDGNS

Varuh človekovih pravic se je odločil, da bo za občasne potrebe snemanja kakšnega svojega videonagovora sodeloval s studiem ZDGNS. Veseli smo dobrega sodelovanja in izkazanega zaupanja. ●

Peter Svetina – varuh človekovih pravic

140 let od genocida nad znakovnim jezikom in 10 let od opravičila: od Milana do vancouverse deklaracije

Leta 1880 je bil v Milanu, v Italiji, drugi mednarodni kongres o izobraževanju gluhih, na katerem so sprejeli več resolucij. Žal pri pripravi ali odobritvi resolucij niso sodelovali gluhi, prav tako je bilo največ delegatov predvsem iz Italije, pregovorne uporabnice oralne metode. Dve deklaraciji s tega kongresa sta še posebej pomembni in sta odločilno vplivali na izobraževanje gluhih:

- Glede na nesporno premoč govora nad znakovnim jezikom pri vključevanju gluhih v družbo in zato da se gluhim omogoči popolnejše poznavanje jezika, se priporoča oralna metoda namesto znakovnega jezika.
- Glede na to, da ima hkratna uporaba govora in znakovnega jezika pomanjkljivosti v tem, da škodi govoru, branju z ustnic in

natančnosti podajanja idej, je treba v izobraževanju dati prednost oralni metodi.

Posledica je bila pospešena odprava kakršnih koli navodil za predpisovanje nacionalnega znakovnega jezika v skoraj vseh državah sveta in izjemno zmanjšanje števila in vloge gluhih strokovnjakov na tem področju. Ne samo da je na tisoče gluhih otrok zavrnilo znakovni jezik kot učinkovito medsebojno komunikacijsko sredstvo, ampak je bil dostop do živahne skupnosti gluhih bodisi zamujen bodisi odpravljen. Vpliv milanske deklaracije je na tem področju prevladoval več kot 80 let. Čeprav se je stanje od leta 1960 izboljševalo, ne moremo zanikati izgubljenih možnosti za optimalen razvoj generacije gluhih posameznikov.

Da bi to krivico odpravili, je bil leta 2010 v Vancouveru v Kanadi sklican 21. mednarodni kongres o izobraževanju gluhih (ICED), ki je združil več kot 700 udeležencev iz več kot 60 držav. Na otvoritveni slovesnosti sta organizacijski odbor ICED in skupnost gluhih Kanade predstavila naslednjo deklaracijo: Vancouver 2010 – Nova doba: deklaracija o sodelovanju gluhih. V njej je navedeno, da mnogi gluhi državljani doživljajo pri splošni populaciji svojo gluhost kot hudo invalidnost. Zaradi tega je veliko gluhih državljanov v marsikateri državi še vedno ovirano in izključeno iz sodelovanja v širši družbi. Številnim je onemogočen enak dostop do odločanja, zaposlitvenih možnosti in kakovostnega izobraževanja. Kljub tej miselnosti lahko gluhi državljani pozitivno prispevajo k družbam, ki sprejemajo različnost in ustvarjalnost. Za gluhe je torej neodtujljiva pravica, da se jih priznava kot jezikovno in kulturno manjšino, ki je sestavni del vsake družbe. Zato se v tej novi deklaraciji vse narode poziva, da prepoznajo in

olajšajo sodelovanje vseh svojih državljanov, vključno z gluhihimi.

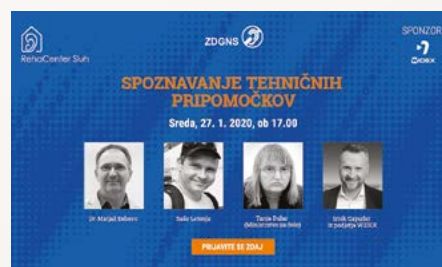
Vancouverška deklaracija se tako formalno opravičuje z naslednjimi točkami:

- Zavrnejo se vse resolucije, sprejete na milanskem kongresu leta 1880, ki zanikajo vključevanje znakovnih jezikov v izobraževalne programe za gluhe študente.
- Priznajo in iskreno se obžalujejo škodljivi učinki milanskega kongresa.
- Pozovejo se vsi narodi sveta, naj se spomnijo zgodovine in zagotovijo, da izobraževalni programi sprejemajo in spoštujejo vse jezike in oblike sporazumevanja.

Vancouverška deklaracija tako poziva vse narode sveta, naj ratificirajo in spoštujejo načela Združenih narodov, zlasti tista, ki so navedena v Konvenciji o pravicah. ●

Spletni seminar RehaCentra Sluh: Spoznavanje tehničnih pripomočkov

RehaCenter Sluh nadaljuje izobraževanja in se tokrat posveča področju tehničnih pripomočkov. Z izbranimi gosti so odprli široko področje, ki se z razvojem tehnologije hitro spreminja. Strokovna predavanja so koristna tako za javnost kot uporabnike in strokovne delavce. ●

Poziv državnega svetnika in odgovora Ministrstva za kulturo in AKOS glede sprotnega podnaslavljanja

ZDGNS je s pomočjo državnega svetnika g. Danijela Kastelica in predsednika Državnega sveta

g. Alojza Kovšce odločevalce in medije ponovno opozorila na nedostopnost ter potrebo po sprotnem podnaslavljanju. Odgovori ne dajejo prevelikega upanja na skorajšnjo rešitev problema, ki se dotika življenja več kot 150.000 državljanov v Sloveniji. ●

Spletni seminar RehaCentra Sluh: Pozitivna miselnost – temelj dobrega počutja

Zaradi izrednih razmer v Sloveniji je poleg spoštovanja ukrepov izredno pomembno tudi skrbeti za duševno in duhovno zdravje. Z uglajenimi strokovnjaki smo odprli problem in ponudili rešitve iz stisk, ki jih prinaša ta izredni čas. ●

SEMINAR
POZITIVNA MISELNOST:
TEMELJ DOBREGA
POČUTJA

Sveta ne moreš spremeniti, lahko pa spremeniš pogled nanj. Svoj pogled na vlogo pozitivnega razmišljanja bodo na spletnem dogodku z vami delili Aljoša Bagola, dr. Ajda Pfišer in red. prof. dr. Matej Tušak, športni psiholog. Med predavanjem bo potekala tudi nagradna igra, v kateri bomo podelili knjigo Aljoše Bagole, Kako izgoreti ... in vzeti življenje v svoje roke.

22. 12. 2020, ob 17.00

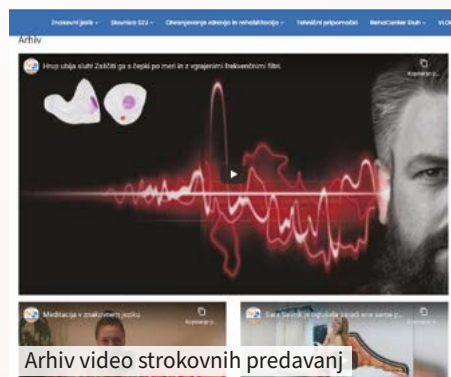
Aljoša Bagola, dr. Ajda Pfišer, red. prof. dr. Matej Tušak

Seminar Pozitivna miselnost
Temelj dobrega počutja **ZDAJ**

Arhiv strokovnih in drugih predstavitev na spletni strani ZDGNS

Izredni časi so veliko aktivnosti prenesli na splet. Temu smo se tu-

di mi prilagodili in izvedli veliko različnih predstavitev in strokovnih predavanj. Z namenom strokovnega izpopolnjevanja smo na

spletni strani ZDGNs uredili poseben arhiv teh predavanj za potrebe stalnega strokovnega izpopolnjevanja strokovnih delavcev in sodelavcev kot tudi za vse uporabnike in zainteresirano javnost. ●

E-pravljice in e-knjige v SZJ in podnapisi na spletni strani ZDGNs

ZDGNs je pristopila k izdaji številnih publikacij v SZJ in s podnapisi v e-obliki ter vse to objavlja sproti na svoji spletni strani. Poleg tiskanih različic in na različnih medijih doslej se vse to počasi seli na splet. S tem sledimo tehnološkemu razvoju, lajšamo dostopnost in dosegljivost do te literature. ●

Glasbeni spoti v SZJ in podnapisi na Spletni TV ZDGNs

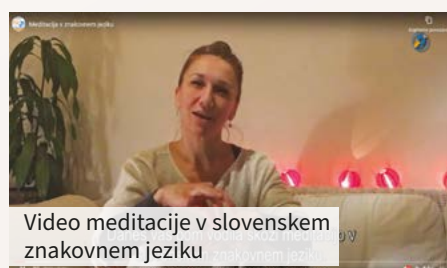
Produkcijo priredb smo razširili tudi na občasne priredbe glasbenih pesmi v slovenskem jeziku s podnapisi in tolmačem v znakovni jezik. Ugotavljamo, da je za nove

vsebine veliko zanimanja, predvsem na področju razvedrilnega programa. ●

Glasbeni spot Trkaja v slovenskem znakovnem jeziku

Meditacija v znakovnem jeziku na Spletni TV ZDGNs

Video meditacije v slovenskem znakovnem jeziku

Zahvaljujemo se dr. Pfifer, ki je prvič v zgodovini pripravila posebno meditacijo tudi v znakovnem jeziku. Gre za prvi poizkus takega približanja meditacije gluhim. Kajti človek ni samo socialno, čustveno, intelektualno in telesno bitje, temveč tudi duhovno, in skrb za duhovnost je še posebej v teh časih izredno pomembna. ●

Oddaja Prislunimo tišini štirikrat na mesec

Najavna slika oddaje Prislunimo tišini

V oddaji pokrivamo vsa pomembna področja na področju oseb z izgubo sluha. S tem povečujejo

gledanost, ozaveščamo javnost in odpiramo teme, ki so bile velikokrat prezrte. Vabljeni k ogledu. ●

Prenovljen spletni slovar SZJ

ZDGNs opaža velik porast ogledov in klikov spletnega slovarja SZJ. Poleg številnih možnosti za učenje in utrjevanje SZJ je možno ob vstopu v slovar videti krettno dneva, iskati besedilo po abecednem vrstnem redu ali po kategorijah, na voljo je kviz in učni primeri, pod Novo pa se prikaže zadnjih 10 dodanih kretnej na slovar. Videoposnetek je mogoče tudi upočasniti. Vse te dodelave lajšajo učne kretneje. ●

Pravljica David: Misija mogoče izbrana za mednarodno nagrado IBBY 2021

Pravljica avtorice Aksinje Kermauner ter ilustratorjev Gašperja Rusa in Nikolaja Vogla je bila izbrana in nagrajena za posebno nagrado IBBY 2021 za izjemno knjigo za otroke s posebnimi potrebami. Iskreno čestitamo avtorici in ilustratorjema za izjemen uspeh. Knjiga bo predstavljena na tiskovni konferenci na Svetovnem knjižnem sejmu otroške literature v Bologni v Italiji junija 2021. ●

Ilustrator Nikolaj Vogel in avtorica Aksinja Kermauner

ZOOM predavanje o cepljenju in cepivih zoper covid 19

ZDGNs je pripravila javno predavanje za vsa društva in zainteresirane o cepivih in učinkih cepljenja. Veliko se je govorilo o ukrepih in manj o cepljenju. Na podlagi

mnogih vprašanj s terena smo pripravili omenjeno predavanje s tolmačem in sprotim podnaslavljanjem. ●

Medijske objave o težavah gluhih in naglušnih zaradi nošenja mask in zahteve po sprotne podnaslavljanju

Tako v strokovni službi ZDGNS kot tudi podpredsednik ZDGNS Boris Horvat smo v zadnjih mesecih v številnih medijskih objavah opozarjali na problem nošenja mask pri sporazumevanju in na zahteve po sprotne podnaslavljanju. Še naprej bomo poudarjali, da je sprotne podnaslavljanje postalo temeljni standard pri dostopnosti do informacij, in obenem opozarjali tudi na problem čudežnih kapljic ter drugih podobnih zadev. ●

1. Pomen sprotne podnaslavljanja in avtomatske razpoznavne govora v besedilo

Boris Horvat, podpredsednik ZDGNS

Sprotne podnaslavljanje naj bo eden izmed standardov dostopa do informacij.

Srečanje na Zoomu s sekretarjem ZDGNS

Zaradi ukrepov proti širjenju koronavirusne bolezni smo organizirali javno srečanje s sekretarjem, na katerem so bile predstavljene zadnje aktualne zadeve in možnost postavljanja vprašanj in predlogov. Oblika se je izkazala za koristno in jo bomo nadaljevali. ●

Institute 0.1 in ZDGNS: Za Ludwiga

V sodelovanju z inštitutom smo skupaj praznovali 250. obletnico rojstva Ludwiga van Beethovna. Na javnem pogovoru smo odprli vprašanja kulture in dostopnosti različnih uprizoritvenih umetniških praks v skupnosti gluhih in naglušnih v Sloveniji. ●

Dopis ZDGNS na ZZGS glede osnovnih zahtev kakovosti slušnih aparatov

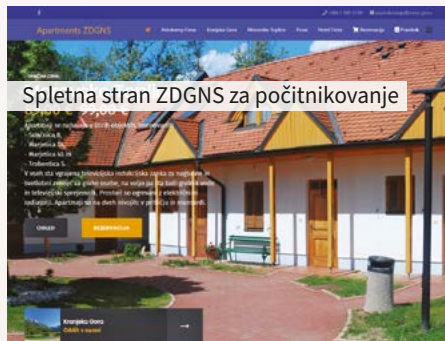
V sodelovanju z odborom naglušnih na ZDGNS in nekaterih posameznikov iz odbora smo skupaj pripravili dopis s predlogom za cenovni standard, tehnični standard, trajnostno dobo slušnega aparata in slušnega vložka (olive) ter vzdrževanje slušnega aparata in še druge pomembne poudarke na področju slušnih aparatov. Še vedno čakamo imenovanje delovne skupine na ZZGS glede slušnih aparatov in ponovno javno pozivamo k čimprejšnji obravnavi tega področja. ●

Slušni aparati

Prenova spletne strani za počitnikovanje ZDGNS

Zaradi boljše preglednosti in lažjega dostopa smo pristopili k prenovi spletne strani, ki je zdaj še prijaznejša do uporabnikov. ●

Priredba spletne strani za MGLC Grad Tivoli

ZDGNS nadaljuje priredbe in naročila zunanjih naročnikov za pri-

Mednarodni grafični likovni center Grad Tivoli

lagoditve in informacije v znakovnem jeziku in podnapisi. ●

Spletne TV: ZDGNS – intervjuji s predsedniki društev ZDGNS

Spletne TV vsak dan pripravlja in objavlja različne prispevke z vseh področij življenja in dela oseb z izgubo sluha. Posebnost v zadnjem času pa so bili intervjuji s predsedniki društev. Več na Spletni TV. ●

Spletni intervju s predsednikom DGN Posavja Krško

Naglušni in izzivi v času epidemije covid 19

ZDGNS tako politične odločevalce kot medije opozarja na hude stiske, s katerimi se v času epidemije in ukrepov spoprijemajo osebe z izgubo sluha. V Sloveniji je po dostopnih podatkih malo manj kot 80.000 oseb s slušnim aparatom ter okoli 500 oseb s polževim vsadkom. Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije in mednarodnih organizacij za naglušne osebe od sedem do deset odstotkov oseb v populaciji trpi za izgubo sluha.

V raziskavah so ugotovili – in te podatke lahko samo potrdimo –, da oseba, ki izgublja sluh, potrebuje okoli sedem let, da se spopri-

me z izgubo sluha in poišče ustrezno pomoč. Oseba, ki prvič opazi, da slabše vidi, se mnogo hitreje odloči za pomoč in ni tako veliko nerodnosti, če pri tem dobi očala. Oseba, ki izgublja sluh – bodisi postopoma bodisi nenadoma (poškodba pri delu, preglasno poslušanje glasbe, pok petarde) – pa potrebuje mnogo več časa. Zakaj? Morda se sprva niti ne zaveda, da slabše sliši, in si kljub opozorilom bližnjih (da prehrupno poslušata televizijo ali radio, ne sliši zvonca ali zvonjenja telefona ali se ne odziva na klice iz sosednjega prostora) tega noče priznati. Ljudje imajo pogosto velike predsodke pred nošenjem slušnega aparata. Največja stiska, ki jo prinaša izguba sluha, pa je socialna izolacija in osamitev. Osebe z izgubo sluha se mnogokrat ne morejo več vključevati v pogovore, ne razumejo drugih, kaj se med sabo pogovarjajo, in se s tem postopoma zapirajo vase in med štiri stene lastnega doma. Ne upajo si več imeti socialne interakcije, ker jih je strah, da ne bodo razumljeni ali da ne bodo razumeli drugih in se ob tem zdeli nerodni. Če slepota ločuje ljudi od stvari, izguba sluha ločuje ljudi od drugih ljudi. To so najhujše stiske.

Največji izzivi pa so starejši in mladi. Izguba sluha je najpogostejši spremljevalec staranja. Zaradi izredno hrupnega okolja, v katerem živimo, bodisi doma bodisi na delovnem mestu, je izguba oz. okvara sluha najpogostejša poklicna bolezen. Če vse skupaj združimo, lahko žal napovemo, da bo veliko večino starejših doletela neka stopnja izgube sluha. Vsaka invalidnost je po svoje velik izziv. Ker pa izguba sluha ločuje ljudi od ljudi, so lahko psihološke, čustvene in socialne posledice izgube sluha najbolj boleče prav pri osebah z izgubo sluha, predvsem starejših.

Pri izgubi sluha se potrebe ljudi močno spremenijo. Najpomembnejša postane dostopnost do informacij in komunikacij. Že sama izguba sluha jih močno omejuje pri medsebojnem razumevanju. Živimo v zelo hrupen okolju: promet, glasni medsebojni pogovori, ki se velikokrat prekinjajo in se hitro izmenjujejo, glasna glasba v lokalih ... Čedalje težje je najti prostor, v katerem se lahko oseba z izgubo sluha v miru pogovori z drugo osebo, tako da jo lahko gleda v obraz in poslušata govor. Gledanje sogovornika v obraz in posebej v usta je osnovna komunikacijska pot oseb z izgubo sluha. Maske na obrazih ljudi absolutno preprečijo komunikacijsko pot. Oseba z izgubo sluha (ne glede na stopnjo okvare) nujno potrebuje tišje okolje brez dodatnih glasovnih motenj in obvezno prosto pot ter pogled v obraz sogovornika. Maska je velika ovira in mnogokrat kaplja čez rob. Ni druge rešitve, kot da se zagotovita ustrezna razdalja in prosta pot pogleda v obraz in ustnice sogovornika. Ne glede na tehnične pripomočke, kot je slušni aparat, se komunikacija brez pogleda v sogovornikove ustnice prekine. Opažamo velike stiske starejših oseb, ki so preprosto obupale in ne hodijo več ven ter se izogibajo stikom zaradi nošenja mask. To je velik izziv že doma, med bližnjimi, kot tudi v javnih prostorih, kot so domovi za starejše. Maske velikokrat tudi z elastiko za ušesi nehote izpodrinejo zaušesne slušne aparate. Videli smo kar nekaj primerov, ko so starejši zaradi nošenja mask izgubljali slušne aparate. Podobno kot v domovih za starejše je tudi v šolskem prostoru, ko otroci ne morejo spremljati učitelja ali pogovora v razredu, če imajo vsi maske na obrazu.

Poleg teh izzivov je velik izziv tudi dostop do informacij. Že zaradi velikih izzivov doma je osebam z izgubo sluha mnogokrat televizija edino okno v svet. Radio jim je nedostopen, ker govora velikokrat ne razumejo. Zadeva se poslabša, ko se v ozadju govora sliši še glasba. Tako se zatečejo h gledanju televizije. Pri tem pa se pojavi nova stiska. Že tako so veliki izzivi dobro slišati govor na televiziji, nato pa se na zaslonu pojavijo še maske govorcev. Ne glede na to, kako dober slušni aparat imaš, ne moreš vedno vsega slišati st odstotno. Zato je primerna prilagoditev sprotno podnaslavljanje televizijskih programov. Sodobni televizijski prijemi poleg govora ponujajo tudi glasbena in druga zvočna ozadja, toda to preprečuje razumevanje. Tu lahko pohvalimo RTV Slovenija, da je kar nekaj programa podnaslovljenega in da se število oddaj povečuje. Seveda si želimo, da bi bil celoten program 100-% sprotno podnaslovljen. Vse to pa je na komercialnih televizijah absolutno nedostopno in neprilagojeno. Pri tem potrebujemo sistemsko rešitev in podporo resornih ministrstev. Stanje na javni televiziji je malo boljše, a je na komercialnih televizijah porazno. Tudi osebe z izgubo sluha si želijo slišati, kaj se govori v pogovornih, zabavnih in drugih razvedrilnih oddajah. Hrepenijo tudi po razumevanju slovenskih filmov, prav tako si želijo slišati komentarje športnih dogodkov. Bolj ko je napeto, več si želijo slišati in razumeti. Da bi to razumeli, vas vabimo, da si na televiziji popolnoma utišate glasnost in izračunate, koliko časa boste zdržali in gledali poročila, prenos tekme ali razpravo iz Državnega zbora. Spomnim se komentarja nekega politika, ki je rekel, da je včasih bolje, da ne slišijo neumnosti, ki

se govorijo v Državnem zboru. Toda tudi osebe z izgubo sluha in starejši si želijo slišati te neumnosti in seveda tudi razpravo iz parlamenta. Si lahko predstavljate, kaj si mislijo starejši z izgubo sluha oz. kako se počutijo, ko bivajo v domovih za starejše, kjer vsi nosijo maske, nato pa na televiziji vidijo podatke o številu okuženih in o tem, da je največ smrti ravno v domovih za starejše? Kako nemočne se počutijo, ko ničesar ne razumejo? To mora biti ogromna stiska. To je tako kot v zaporu, ko človeka kaznujejo s samico. Socialna distanca ubija. Družbena osamitev, maske na obrazu, nedostopnost do informacij ter nezmožnost sporazumevanja pahne človeka v hude duševne stiske, depresijo, samomorilnost in prezgodnjo smrt. Seveda je stanje zaradi epidemije resno, nujno potrebno se je držati ukrepov, saj rešujejo življenje, se pa lahko to uredi s tehnično rešitvijo, in sicer s sprotnim podnaslavljanjem.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije skupaj s 13 društvi oza-vešča lokalne skupnosti in tudi vse odločevalce o stiskah naglušnih in starejših. Opozorili smo Vlado RS, Varuha človekovih pravic in medije o stiskah starejših glede mask in socialne izolacije. Opozorili smo resorno ministrstvo in domove za starejše glede potrebe oseb po nošenju slušnih aparatov in zahtevali, da se to posebej ne zaračuna. V nekaterih domovih žal zaračunavajo namestitev in jih prosimo,

naj tega nikar ne počnejo, kajti če jim še to vzamejo, je stiska mnogo večja. Kaj ti pomaga najlepša soba, največja televizija in najboljša hrana, ko si potem kot v samici popolnoma izoliran. Opozorili smo tudi ministrstvo za izobraževanje, da so stiske otrok, ki se izobražujejo na daljavo in ki slabše slišijo, ter njihovih staršev hude in da je velika nevarnost izobraževanja v razredu z maskami, ko otroci vseh sogovornikov ne razumejo. Odziva še vedno ni, medtem pa tečejo meseci in verjetno leto, ki bo še bolj stigmatiziralo najranljivejše posameznike v družbi, starejše in mlade, ki težje opozarjajo na svojo prikrajšanost.

V nadaljevanju je dopis družine z otrokom, ki ima polžev vsadek. Naslovili so ga na nas in resorno ministrstvo, v njem pa izražajo svoje stiske:

»Spoštovana ga. ministrica Simona Kustec,

kot starša otroka s posebnimi potrebami, gluhe gimnazijke s polževim vsadkom, se na Vas obračava v zvezi s problematiko invalidov v času epidemije, konkretno gluhih in naglušnih dijakov. Pri tem se opiramo na Vaša sporočila, da je v tej zahtevni situaciji zelo pomembno, da se poslušamo, skušamo razumeti drug drugega ter podamo pobude in konkretne predloge rešitev, naslovljene tudi direktno na Vas. Želiva namreč opozoriti na to skupino dijakov, ki potrebuje po-

sebno obravnavo in dodatno skrb. Zaradi oteženega sprejemanja informacij in posledičnega pomanjkanja teh so deležni večje izključenosti, strahu in stisk v primerjavi s svojimi sovrstniki.

V skladu z 52. členom Ustave Republike Slovenije je invalidom zagotovljena pravica do izobraževanja. 14. člen Ustave pa določa enakost pred zakonom, enake človekove pravice ... ne glede na okoliščine, tudi invalidnost. Enakost, ki je v času pandemije vse prej kot to.

Po 2. členu Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, med katerimi so tudi gluhi in naglušni otroci, dijaki in študentje, ti potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo. Potrebujejo torej prilagoditve, prilagoditve situaciji. 4. člen navedenega zakona pa med cilji in načeli vzgoje in izobraževanja teh otrok navaja »enake možnosti s hkratnim upoštevanjem različnih potreb otrok«.

Po Priporočilu evropskega invalidskega foruma ob pandemiji covid 19 bi morale biti storitve na daljavo, enako kot drugim, dostopne tudi za invalide, organi, organizacije in izobraževalne ustanove pa bi morale v tesnem sodelovanju z njimi izvesti oceno njihovih potreb, med drugim zagotoviti prilagojeno delo in druge ukrepe ter obravnavati vrsto tveganj, s katerimi se invalidi spoprijemajo.

V praksi je v epidemičnih razmerah v razredu zaradi nošenja mask popoln prenos oz. sprejem informacij, kot tudi sprotno preverjanje razumeva-

ODKRIJTE NOVO APLIKACIJO SPLETNE^{TV},
ki si jo lahko naložite na svoj telefon prek QR kode.

Če se spletna stran za nalaganje ne odpre, si lahko aplikacijo na svoj operacijski sistem Android naložite tako, da v trgovini Google play v iskalnik vtipkate Spletna TV, poiščete naš logo in aplikacijo namestite na telefon. Mobilna aplikacija Spletne TV omogoča ogled in poslušanje oddaj in prispevkov ter pregledovanje novic s portala www.spletnatv.si.

nja preko ogledovanja z ustnic govornika, onemogočen. Kljub uporabi dodatnih pripomočkov in opreme (npr. FM-sistem) je tudi komunikacija preko sodobnih avdio-vizualnih poti (kot je npr. Zoom) otežena, in sicer zaradi popačenja glasu, drugih zvokov v prostorih udeležencev in v določenih situacijah tudi slabše osvetlitve. Razumevanje snovi je v obeh primerih slabše ali neustrezno. Na splošno so vsi dijaki bolj prepuščeni sami sebi, pri predmetih, kjer so imeli težave, so se te samo še poglobile, poleg tega vsi profesorji niso enako usposobljeni za tovrstno podajanje snovi, kar vse skupaj vpliva na rezultate na maturi, katere kriteriji pa bodo za vse dijake enaki. Dodatno je nujno potrebno upoštevati tudi, da se gluhi dijak že zaradi same koncentracije poslušanja hitreje utruja in za doseganje vsaj minimalnih standardov porabi bistveno več energije v primerjavi s polno sliščimi sošolci. Ker je torej en kanal oviran, je enakovredno pridobivanje informacij onemogočeno.

Epidemična situacija samo še stopnjuje slabo samopodobo in velike psihološke stiske, ki so pri tej skupini že ob »normalnih« razmerah pogosto prisotne. Z namenom olajšati in omogočiti uspešno učenje ter odpraviti ovire, predvsem pa razbremenitve in s tem preprečitve izgorelosti teh otrok vas prosimo, da strokovne službe čim prej identificirajo vse ukrepe, ki jih gluhi in naglušni dijaki zaradi svojega primanjkljaja potrebujejo. Prosimo za uvedbo vseh prilagoditev, ki jih na nivoju posamezne šolske ustanove in/ali individualiziranega programa posameznika ni moč izvesti.

Ker podajanja znanja zaradi epidemičnih razmer možno spremeniti, je pa znanje, pridobljeno na trenutno edini možni način, dejansko manjše, pot do njega pa bolj naporna, in upošteva, da bo matura prilagojena vsem letošnjim maturantom (ne

le dijakom s posebnimi potrebami), predvsem pa upošteva, da bo pot do cilja srednješolske izobrazbe, tj. mature, tudi za vse dijake preostalih letnikov skoraj za polovico časa potekala v izrednih, za gluhe še toliko bolj napornih okoliščinah, predlagamo prilagoditve za njihovo razbremenitev, npr.:

Upošteva, da ima v skladu s 4. členom Zakona o maturi kandidat s posebnimi potrebami že pravico do prilagojenega načina opravljanja mature, se:

preglednica možnih prilagoditev Pravilnika o načinu izvajanja mature za kandidate s posebnimi potrebami dopolni (poenoti) z Navodili za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program (ki so nastala ob upoštevanju Zakona o gimnazijah in Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami), in sicer v delu »Preverjanje in ocenjevanje znanja«: »... gluhi ali naglušni dijak ima pravico do prilagoditev ali jih je povsem oproščen npr. pri slovenskem in tujem jeziku pisanje narekov in esejev (česar trenutni Pravilnik na določa) ..., prilagodi/uporabi se način, »pri katerem dijak najlažje izkaže svoje znanje in sposobnosti« (kot tudi že določajo citirani Pravilnik v 1. členu in Navodila na str. 23).

Za dijake s posebnimi potrebami se Zakon o gimnaziji poenoti s prilagoditvami Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju v delu, da se poleg prilagoditev organizacije, trajanja, načina preverjanja in ocenjevanja znanja uvede tudi možnost prilagoditve predmetnika pri nematuritetnih predmetih.

Trenutne okoliščine tako gluhe in naglušne dijake očitno postavljajo v še bolj neenakopraven položaj, v katerem so že sicer. Večkrat beremo, da se na ministrstvu zelo trudite, da bi to obdobje in njegove posledice naredili čim bolj življenjske in človeške, v

kar ne dvomimo, vendar bi si želeli, da bi slednjim namenili malo več pozornosti in razumevanja. Najina hčerka je zelo delavna, prizadevna in samostojna, a tako kot zelo verjetno še mnogo drugih iz te ranljive skupine potrebuje samo razumevanje situacije in podporo. Zato prosimo, da kot predstavnica države prisluhnete tudi tovrstnim potrebam (po potrebi jih lahko podpremo z osebnimi zgodbami), se vanje vživite, jih skušate razumeti in tudi v teh primerih uvedete potrebne prilagoditve, ki jih zakonodaja že podpira, da bodo gluhih dijakom zagotovile enake možnosti izobraževanja in bodo tako njihove možnosti za doseg ciljev bližje možnostim preostalih.«

(imeni avtorjev hranimo na ZDGNS)

Prav tako prilagamo dopis naglušne osebe, kako težko spremljajo informacije na televiziji brez ustreznih prilagoditev:

»Spoštovani,

za nas naglušne, ki si pomagamo razumeti sogovornika z branjem z ustnic, so postale informativne oddaje RTV Slovenije v primerih, ko gostje oddaje nosijo maske, povsem nerazumljive. Celovladni odlok, ki zapoveduje nošenje mask, izrecno določa, da je treba z naglušnimi govoriti brez maske.

Zadnji pogovor Tanje Starič s predsednikom vlade Janezom Janšo v Odmevih, ki sta, sodeč po preglednici pred začetkom pogovora, govorila o državljanih, starejših od 70 let (ki smo verjetno že vsi več ali manj naglušni), je bil zato za naglušne povsem nerazumljiv. Predsednik vlade je napihoval masko in gledal nekam v prazno, da niti po njegovi mimiki ni bilo mogoče sklepati, o čem govori, voditeljica je napihovala masko in nerazumljivo drdrala kot dež ter gledalcem celo obračala hrbet. Tudi v

drugih informativnih oddajah, v katerih gostje nosijo maske, ni mogoče razumeti, o čem govorijo.

Zato vas prosim, da v imenu članstva na RTV Slovenija naslovite zahtevo, da informativne oddaje, v katerih gostje nosijo maske, podnaslovijo, ali pa med pogovorom uporabljajo zaščitne pregradne stene, ki jih imajo. Izgovor, da na nacionalni televiziji

nosijo maske zaradi edukativnih namenov, je za naglušne grobo žaljiv.« (ime avtorice hranimo na ZDGNS)

S podobnimi zapisi naglušnih oseb glede dostopnosti informacij in staršev glede svojih otrok prejemo skoraj vsak dan. Zato pozdravljamo vse napore, da se to čim prej uredi, vse medijske objave in tudi razgovore z odločevalci pri

iskanju ustreznih rešitev. Za zdaj smo še brez odgovorov. ●

Govornica z masko na obrazu na TV ekranu

FEBRUAR

Javno povabilo MIZŠ za Evalvacijo modela poučevanja in tolmačenja SZJ ter poučevanja slovenščine za gluhe in naglušne

Na podlagi številnih pobud in pozivov ZDGNS državi glede velikih težav gluhih in naglušnih na področju izobraževanja je MIZŠ pripravilo javno povabilo za evalvacijo, ki bo analizirala trenutne modele učenja in poučevanja SZJ ter model izvajanja tolmačenja. Zdaj se bodo zbirale prijave za evalvacijsko študijo, ki bo trajala 24 mesecev. ●

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Zagovornik načela enakosti poizveduje o težavah gluhih na področju izobraževanja

Na podlagi številnih pobud in pozivov ZDGNS državi glede velikih težav gluhih in naglušnih na področju izobraževanja je zagovornik začel poizvedovanja o položaju gluhih na področju izobraževanja ter poizvedbe naslovlil vsem deležnikom na področju gluhih, od nevladnih organizacij do usta-

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

nov visokošolskega izobraževanja. Odgovori bodo zagovorniku v pomoč pri pripravi morebitnih priporočil za spremembo zakonodaje ali za sprejetje ustreznih politik za izboljšanje položaja gluhih na področju izobraževanja. ●

Okrogla miza Zbornice MedTech Slovenije na temo novega sistema zagotavljanja medicinskih pripomočkov

Predstavniki ZDGNS so se udeležili okrogle mize in se seznanili z novostmi, ki jih ureja Pravilnik o seznamu in izhodiščih za vrednosti medicinskih pripomočkov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki je stopil v veljavo 2020. ●

Delovna skupina MIZŠ za pripravo predloga umestitve SZJ v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja

Delovna skupina je začela delo, saj je promocija znakovnih jezikov ena od prioritarnih tem jezikovne politike Sveta Evrope in posledično Evropskega centra za moderne jezike (ECML), ki ima tudi posodobljeno spletno stran www.ecml.at/prosign. ●

Ministrstvo za infrastrukturo in Geodetski inštitut Slovenije o dostopnosti javnega potniškega prevoza za invalide

ZDGNS je aktivno sodelovala pri raziskavi o dostopnosti in opozorila predvsem na dostopnost do informacij in komunikacij za osebe z izgubo sluha. ●

Spletna stran Geodetskega inštituta

Predlogi ZDGNS na predlog spremembe Zakona o osebni asistenci (ZOA)

ZDGNS je skupaj s sodelavci in uporabniki pripravila predlog sprememb ZOA ter ob tem podprla vsa prizadevanja društev pri občutljivem spreminjanju obsto-

ječega sistema izvajanja osebne asistencije in tudi drugih ukrepov. ●

Opozorila ZDGNS glede izobraževanja gluhih in naglušnih otrok v času epidemije na MIZŠ, Zavod za šolstvo in Državni izpitni center ter Varuhu človekovih pravic

Na ZDGNS so se obrnili starši, ki zaznavajo velike stiske izobraževanja svojih otrok z izgubo sluha v času nošenja mask v razredih in šoli ter izobraževanja na daljavo. Stiske otrok so velike, opozorila staršev pa smo podprli z dopisi na vse pristojne ustanove, vključno z Varuhom človekovih pravic. ●

Šport gluhih v času covid 19

Športna zveza gluhih Slovenije je s predsednico Sabino Hmelina organizirala spletni pogovor na temo športa gluhih v Sloveniji in tujini med epidemijo. ●

Konferenca o digitalni dostopnosti

Udeležili smo se spletne konference o digitalni dostopnosti v organizaciji Univerze v Mariboru, Inštituta za napredno upravljanje

komunikacij in Digital accessibility. Epidemija je spodbudila razvoj in dostopnost številnih digitalnih oblik. ●

Konferenca Evropske komisije o dostopnosti tolmačenja v znakovni jezik

Udeležili smo se spletne konference na temo dostopnosti s tolmačenjem v znakovni jezik na evropski ravni. Evropska komisija ima velik posluš tudi do tega področja in postaja primer dobre prakse za vse druge državne ustanove. ●

Proslava ob kulturnem prazniku tolmačena v SZJ in v živo podnaslovljena

RTV Slovenija je omogočila tolmačenje in sprotno podnaslavljanje osrednje državne proslave na TV Slovenija. Pozivamo vse pristojne v državi, da vse tovrstne proslave omogočijo tudi s sprotnimi 100-odstotnimi podnapisi v živo, saj je v Sloveniji malo manj kot 200.000 oseb, ki zaradi izgube sluha potrebujejo sprotno podnaslavljanje. ●

Izobraževanje Preživeti s stalnim zvonjenjem v ušesih – tinitus

Spletno izobraževanje smo na ZDGNS pripravili v sklopu Reha-Centra Sluh in povabili k sodelovanju osebe, ki trpijo zaradi tinitusa, ter specialiste zdravnikov s tega področja. Ugotavljamo, da je za tovrstna izobraževanja zainteresiranih vse več ljudi; tokratno izobraževanje je spremljalo več kot 150 oseb. ●

Urad RS za zaščito in reševanje

Urad sodeluje z ZDGNS pri priredbah svojih sporočil v znakovnem jeziku in s podnapisi. ●

90 let organiziranega delovanja: področja dela za nadaljnjih 90 let

V letu 2021 praznujemo 90 let organiziranega delovanja gluhih in naglušnih v Sloveniji. Razvoj stroke in dela je prinesel razvoj novih

področij, ki potrebujejo posebno skrb in pozornost. Sistematično delo na posameznih področjih prinese tudi konkretne rezultate. ●

Mednarodni dan materne jezika – Jezik enakopravnosti

Ob mednarodnem dnevu materne jezika smo pripravili spletni ogled dokumentarnega jezika Jezik enakopravnosti, ki poudarja tudi pobudo ZDGNS za vpis slovenskega znakovnega jezika v Ustavo RS. ●

Znakovni jezik – materni jezik gluhih

Ob mednarodnem dnevu materne jezika smo izdali pesmi Kajetana Čopa, in sicer Človek sem kot

ti in Prvi jezik, ki me objame. Obe pesmi je v znakovni jezik priredila Valerija Škof in je lepo darilo vsem ob mednarodnem dnevu maternega jezika. ●

Pesmi za otroke v SZJ

Čas epidemije je rodil veliko novih idej in predlogov. Tako smo tudi za najmlajše priredili nekaj pesmi za otroke v znakovni jezik. Valerija Škof ima res pravi občutek za tovrstne priredbe in z veseljem jo je gledati, kako znane slovenske pesmi za otroke priredi v znakovni jezik. ●

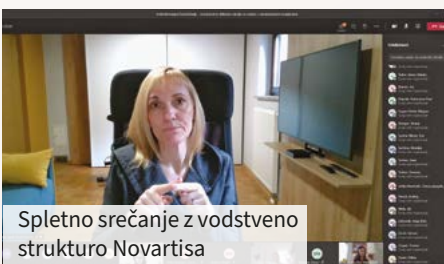

S sekretarjem ZDGNS po spletu

Nadaljujemo s spletnimi srečanji, na katerih se medsebojno informiramo in prisluhnemo predlogom in idejam. Tokrat smo med drugim odprli teme, kot so komunikacijski dodatek, slušni aparati, sprotno podnaslavljanje, starejši, duševno zdravje, izobraževanje, volitve in mednarodni dan gluhih. ●

ZDGNS in Novartis za nove priložnosti zaposlovanja gluhih in naglušnih

Anton Petrič se je v imenu ZDGNS udeležil posebnega srečanja z vodstvom in odgovornimi v pod-

jetju Novartis glede zaposlitvenih priložnosti tudi za osebe z izgubo sluha. Tovrstna izobraževanja odpirajo zaposlitvene priložnosti tudi za naše uporabnike. ●

Izobraževanje Evropske mreže učiteljev znakovnega jezika (ENSLT)

Udeležili smo se spletnega izobraževanja in srečanja ENSLT, ki je bil še posebej osredotočen na iz-

vajanje in ukrepe v času razglašene epidemije. Epidemija zagotovo močno omejuje osebne stike, ponuja pa priložnosti za razvoj novih tehnoloških pristopov. ●

Tiskovne konference Vlade RS in Evropske komisije v znakovnem jeziku

Seznajamo vas, da so poleg tiskovnih konferenc Vlade RS, ki so tolmačene v slovenski znakovni jezik, v mednarodno krettno tedensko tolmačene tudi tiskovne konference oz. izjave predsednice Evropske komisije. Več je objavljeno na spletnih straneh Evropske komisije. ●

Anton Petrič, član statutarne komisije NSIOS

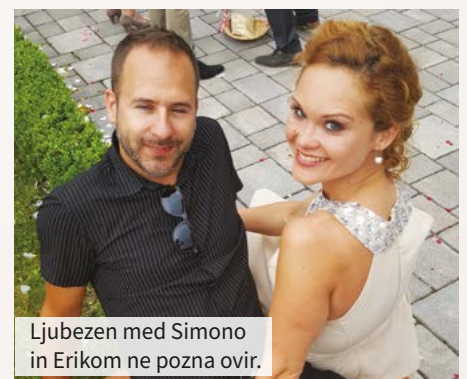
Po širši razpravi na ravni NSIOS so med invalidi iskali posameznike z izkušnjami pri delu s statuti, ki imajo širši vpogled na delo invalidskih organizacij na državni ravni. Anton Petrič kot dolgoletni

funkcionar ZDGNS, ŠZGS in ZŠIS – POK je bil med kandidati izbran za člana te komisije. ●

Ljubezenska zgodba ob dnevu zaljubljenecv – valentinovo

Spletna TV je ta posebni dan, ki se v svetu čedalje bolj uveljavlja, posvetila lepi zgodbi med Simonom in Erikom. Takšne zgodbe nas navdihujejo, nam vlivajo upanje in kažejo, kako pomembno je živeti in ljubiti – ne le ob dnevih, ko se takšni prazniki praznujejo, temveč vse dni v letu. ●

Ustavna komisija Državnega zbora RS dala zeleno luč v Državnem zboru za začetek postopka vpisa slovenskega znakovnega jezika in jezika gluhoslepih v Ustavo RS

Ustavna komisija Državnega zbora RS je na svoji seji 17. 2. 2021 soglasno (17 ZA, 0 PROTI) sprejela

Na seji ustavne komisije DZ RS

sklep Predloga za začetek postopka za dopolnitev II. poglavja Ustave RS z osnutkom Ustavnega zakona o dopolnitvi II. poglavja Ustave RS (UZ62a), EPA 538-VIII. S tem so se začeli formalni postopki v DZ RS za spremembo Ustave RS. Veseli nas podpora vseh poslanskih skupin ter poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti. Poslanci DZ so na seji ustavne komisije izrazili željo, da se SZJ v Ustavo RS umesti še pred predsedovanjem Slovenije Evropski uniji, ki bo v drugi polovici letošnjega leta. S tem bo Slovenija postala peta država v EU (poleg Avstrije, Finske, Madžarske in Portugalske), ki bo imela znakovni jezik vpisan v ustavo, ter prva država v EU, ki bo imela vpisan jezik gluhoslepih. V preteklosti je bil v izobraževanju gluhih znakovni jezik prepovedan, kar je posledično pomenilo slabše izobraževanje gluhih, slabše zapo-

slitvene možnosti in posledično slabši socialnoekonomski položaj. Čeprav je na področju znakovnega jezika nekaj premikov, položaj v celoti še vedno ni urejen, predvsem na področju izobraževanja. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je 7. 11. 2018 na Vlado RS vložila pobudo za spremembo Ustave RS. 15. 4. 2019 je Vlada RS na svoji seji potrdila pobudo ZDGNS ter sprejela sklep in vložila predlog v Državni zbor RS. Ustavna komisija DZ RS se je seznanila s sklepom Vlade RS (26. 6. 2019) in imenovala Strokovno skupino za pripravo predloga (18. 11. 2019). Ustavna komisija DZ RS je dne 17. 2. 2021 soglasno sprejela predlog za začetek postopka.

Država bo s tem zavezana oblikovati in izvajati jezikovno politiko, s katero varuje in razvija slovenski znakovni jezik, z namenom polnega in učinkovitega sodelovanja v družbi osebam, ki zaradi invalidnosti uporabljajo ta jezik. DZ RS je sprejel Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (2002). Državni zbor RS je leta 2008 ratificiral Konvencijo o pravicah invalidov OZN, v kateri so opredeljeni tudi znakovni jeziki. Vlada RS je leta 2014 razglasila 14. november za dan slovenskega znakovnega je-

zika. Ministrstvo za kulturo v svoje Nacionalne programe za jezikovno politiko vnaša tudi slovenski znakovni jezik. Ministrstvo za kulturo je SZJ vpisala v register nesnovne kulturne dediščine (2019). ●

Sprejem pri predsedniku Državnega zbora ob mednarodnem dnevu polževega vsadka

Predsednik Državnega zbora RS Igor Zorčič je sprejel predstavnike ZDGNS in se seznanil predvsem s problematiko naglušnih oseb, področja polževega vsadka, dostopnosti do informacij s sprotnimi podnapisi ter težavami oseb z izgubo sluha pri sporazumevanju

Sprejem pri predsedniku Državnega zbora

zaradi mask. Ob koncu sprejema je tekla beseda tudi o vpisu SZJ v ustavo; predsednik DZ je obljubil, da bo naredil vse, da se SZJ vpiše v ustavo še pred začetkom predsedovanja Slovenije Svetu EU. ●

Drenikova 24
1000 Ljubljana

(01) 500 15 23
spletna.tv@zveza-gns.si

 Facebook/spletnaTV

 Youtube/spletnaTV

 Livestream/spletnaTV

ZELENA LUČ POSTOPKU ZA DOPOLNITEV SLOVENSKE USTAVE Z ZNAKOVNIM IN JEZIKOM GLUHOSLEPIH

Mag. Tina Grošelj

Ustavna komisija Državnemu zboru predlaga, naj začne postopek za vpis pravice do uporabe in razvoja znakovnega jezika v ustavo. O začetku postopka bi DZ glede na jasno

izraženo podporo članov ustavne komisije lahko odločal že marca, pa tudi na plenarni seji ni pričakovati težav pri zagotovitvi potrebne dvotretjinske večine.

Predsednik ZDGNS na seji ustavne komisije DZ

Na 2. seji ustavne komisije DZ so poslanci 17. februarja obravnavali predlog za začetek postopka dopolnitve ustave RS s slovenskim znakovnim jezikom in jezikom gluhoslepih. Poslanci so predlog soglasno potrdili. Nato se mora do predloga opredeliti še strokovna komisija DZ, zatem bo predlog zadnji teden v marcu obravnavan na redni plenarni seji Državnega zbora. Ključno je, da se večina poslancev tudi na plenarnem zasedanju strinja s predlogom ustavne spremembe. Potem bo ustavna komisija predlog ponovno obravnavala in ga prilagodila stališčem poslancev. Nato bi lahko na majskem zasedanju Državnega zbora padla končna odločitev o vpisu slovenskega znakovnega jezika in jezika gluhoslepih v slovensko ustavo. Če se vse to zgodi, bomo s predlagano dopolnitvijo temeljnega akta v državi stopili korak naprej k spoštovanju temeljnega cilja slovenske ustave, da deluje v dobro vseh državljanov in da smo pred zakonom vsi enaki.

Člani ustavne komisije DZ pod vodstvom mag. Dejana Židana

Vlada RS je dala v Državni zbor predlog za dopolnitev ustave RS s slovenskim znakovnim jezikom na pobudo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Pobudo je nato strokovna komisija razširila, ko je pripravila predlog besedila 62.a člena slovenske ustave. Razširila ga je s pravico do svobodne rabe znakovnih jezikov italijanske in madžarske skupnosti, ki pa ju naša država ne razvija – za to bosta poskrbeli njuni matični državi. Razširjeni predlog predvideva tudi svobodno rabo jezika gluhoslepih. Njegove podrobnosti bodo urejene v posebnem zakonu. Ta kompromisni predlog je za člane strokovne komisije sprejemljiv, je dejal dr. Ciril Ribičič, predsednik strokovne komisije.

Pobuda je strokovno utemeljena tudi po mnenju državnega sekretarja mag. Cveta Uršiča. Kot je še dejal, smo bili v času predsedovanja EU leta 2008 med prvimi državami v EU, ki so uveljavile Konvencijo ZN o pravicah invalidov. Zdaj pa se kaže dobra priložnost, da med ponovnim predsedovanjem EU v drugi polovici leta 2021 v slovensko ustavo vpišemo slovenski znakovni jezik in jezik gluhoslepih.

Mladen Veršič, predsednik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, je dejal, da ga veseli pripravljenost države, da znakovni jezik umesti v Ustavo RS, in

Člani strokovne komisije so prisluhnili razlagi predsednika ustavne komisije DZ.

da bomo z uresničitvijo vpisa postali peta država na svetu, ki je pravico gluhih do uporabe svojega jezika umestila v najvišji pravni akt v državi. Pred nami so to že storile Avstrija, Madžarska, Finska in Portugalska.

V razpravo so se vključili tudi poslanci iz vrst Liste Marjana Šarca, Nove Slovenije, SDS, Stranke Alenke Bratušek in SD, ki so si bili enotni, da je skrajni čas, da gluhe in gluhoslepe ljudi demokratična država pozitivno diskriminira in jim omogoči, da bodo uveljavljali enake možnosti na vseh področjih življenja, predvsem pa uživali temeljno človekovo pravico do rabe svojega jezika.

Da je torej ustavna pravica do komunikacije zakonita in nujna, so poslanci potrdili s soglasno potrdi-

tivo sklepa o začetku postopka za dopolnitev ustave RS s 63.a členom. Vse oči so zdaj uprte v glasovanje, ki bo marca potekalo na plenarni seji v Državnem zboru. Tudi tam je pomembna dvotretjinska potrditev predlagane dopolnitve ustave RS.

Izjava mag. Dejana Židana, predsednik ustavne komisije DZ: »Zadnji teden v marcu, ko je redna seja, potrebujemo dva sklepa. Prvi sklep je, da se plenarno zasedanje strinja, da se spremeni slovenska ustava. Kot drugo, da sprejme stališče do predloga ustavne spremembe. Ko bo to sprejeto – upam, da soglasno –, se celotno gradivo vrne na ustavno komisijo, ki potem prilagodi gradivo temu, kar bodo govorili poslanci. To sprejme, nato se gradivo ponovno vrne na plenarno sejo, najkasneje na majskem zasedanju, kjer državni zbor sprejme spremembo ustave.«

Po Židanovih besedah pričakujejo, da bi bila ustava dopolnjena do začetka predsedovanja Slovenije Svetu EU.

Osnutek ustavnega zakona sicer predvideva dopolnitev ustave z 62.a členom, ki bi se glasil: »Zagotovljena sta svobodna uporaba in razvoj slovenskega znakovnega jezika. Na območjih občin, kjer sta uradna tudi italijanščina ali madžarščina, je zagotovljena svobodna uporaba italijanskega in madžarskega znakovnega jezika. Uporabo teh jezikov in položaj njihovih uporabnikov ureja zakon. Svobodno uporabo in razvoj jezika gluhoslepih ureja zakon.« ●

OD PREPOVEDI UPORABE SLOVENSKEGA ZNAKOVNEGA JEZIKA (SZJ) DO VPISA SZJ V USTAVO RS

✉ Mladen Veršič, predsednik ZDGNS (Ljubljana, 24. 2. 2021)

Čeprav so gluhih otrokom še pred časom zvezali roke za hrbet, ker v šoli niso smeli uporabljati svojega jezika, slovenskega znakovnega jezika, smo danes na poti, da se z Ustavo RS zagotovita svobodna uporaba in razvoj slovenskega znakovnega jezika. Prav tako se bo z Ustavo RS uredil tudi jezik gluhoslepih. Gluhi in gluhoslepi so na podlagi analize stanja MDDSZEM najslabše izobraženi ter v primerjavi z drugimi v izredno slabšem socialnem in ekonomskem položaju.

Ustavna komisija Državnega zbora RS je na seji 17. 2. 2021 soglasno (17 ZA, 0 PROTI) sprejela sklep Predloga za začetek postopka za dopolnitev II. poglavja

Ustave RS z osnutkom Ustavnega zakona o dopolnitvi II. poglavja Ustave RS, (UZ62a), EPA 538-VIII.

S tem so se začeli formalni postopki v DZ RS za spremembo Ustave RS. Veseli nas podpora vseh poslanskih skupin ter poslancev italijanske in madžarske narodne skupnosti. Poslanci DZ so na seji Ustavne komisije izrazili željo, da se umestitev SZJ v Ustavo RS izvede še pred predsedovanjem Slovenije Evropski uniji, ki bo v drugi polovici letošnjega leta. S tem bo Slovenija postala peta država v EU (poleg Avstrije, Finske, Madžarske, Portugalske), ki bo imela znakovni jezik vpisan v ustavo, ter prva država v EU, ki bo imela vpisan jezik gluhoslepih.

V preteklosti je bil v izobraževanju gluhih znakovni jezik prepovedan, kar je posledično pomenilo slabše izobraževanje gluhih, slabše zaposlitvene možnosti in posledično slabši socialnoekonomski položaj. Čeprav je nekaj premikov na področju znakovnega jezika, položaj v celoti še vedno ni urejen, predvsem na področju izobraževanja.

- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je 7. 11. 2018 na Vlado RS vložila pobudo za spremembo Ustave RS.
- 15. 4. 2019 je Vlada RS na svoji seji potrdila pobudo ZDGNS ter sprejela sklep in vložila predlog v Državni zbor RS.
- Ustavna komisija DZ RS se je seznanila s sklepom Vlade RS (26. 6. 2019) ter imenovala Strokovno skupino za pripravo predloga (18. 11. 2019).
- Ustavna komisija DZ RS je 17. in 23. 2. 2021 soglasno sprejela predlog za začetek postopka.

S spremembo Ustave RS pričakujemo nadaljnje učinke ter spremembe na naslednjih področjih:

- zagotovitev svobodne uporabe in razvoja slovenskega znakovnega jezika;
- v procesu izobraževanja se gluhim otrokom zagotovi predmet slovenski znakovni jezik;

- gluhim učencem, dijakom in študentom se zagotovi tolmačenje oz. izvajanje pedagoške prakse v SZJ in jeziku gluhoslepih z ustreznimi prilagoditvami.

Nekateri mejniki slovenskega znakovnega jezika v RS:

- država je zavezana oblikovati in izvajati jezikovno politiko, s katero varuje in razvija slovenski znakovni jezik, z namenom polnega in učinkovitega sodelovanja v družbi osebam, ki zaradi invalidnosti uporabljajo ta jezik;
- Državni zbor RS je leta 2008 ratificiral Konvencijo o pravicah invalidov OZN, v kateri so opredeljeni tudi znakovni jeziki;
- Državni zbor RS je sprejel Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (2002);
- Vlada RS je leta 2014 razglasila 14. november za dan slovenskega znakovnega jezika;
- Ministrstvo za kulturo v svoje Nacionalne programe za jezikovno politiko vnaša tudi slovenski znakovni jezik;
- Ministrstvo za kulturo je SZJ vpisalo v register nesnovne kulturne dediščine (2019). ●

SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK KOT TEMELJNA USTAVNA ČLOVEKOVA PRAVICA

✉ Matjaž Juhart

Analiza Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je ugotovila, da je socialnoekonomski položaj gluhih, naglušnih in gluhoslepih v primerjavi z drugimi invalidi v RS najslabši. Glavni razlog za to je treba pripisati predvsem neustrezni izbiri načina izobraževanja, saj je bil v preteklosti znakovni jezik v procesu izobraževanja gluhih prepovedan. Da bi omogočili ustrezno in enakovredno izobraževanje gluhih v njihovem in o njihovem maternem jeziku, je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije s pobudo 7. 11. 2018, ob dnevu znakovnega jezika, na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Vlado RS naslovila pobudo za začetek postopka za dopolnitev ustave. Posebne pogovore na to temo smo imeli tudi s pos-

lanskimi skupinami v DZ, varuhom človekovih pravic, predsednikom in svetniki Državnega sveta, predsednikom Republike Slovenije, zagovornikom enakih možnosti ter številnimi drugimi na državni ravni. Vlada je 15. 4. 2019 v Državni zbor RS vložila predlog za začetek postopka spremembe ustave in po medresorskem usklajevanju predlagala besedilo amandmaja. Ustavna komisija DZ je v skladu s postopki spreminjanja ustave imenovala strokovno skupino, ki je predlagala dopolnjeno besedilo, ki pa se bo med sprejemanjem v DZ verjetno še nomotehnično spreminjalo. Letos praznujemo 30 let naše države in od leta 1991 se je ustava sedemkrat spreminjala. Pobuda ZDGNS in predlog vlade bo v vsej svoji zgodovini osmič posegel v spremembo ustave, kar kaže, kako občutljiva je ta tema in kako dolgotrajni postopki so za spremembo ustave.

Znakovni jezik kot del globalne kulture gluhih

Naučimo se slovenskega znakovnega jezika

1

UČBENIK ZA SLOVENSKI ZNAKOVNI JEZIK

Učbenik za učenje slovenskega znakovnega jezika

Status znakovnega jezika

Ustava določa, da je Slovenija socialna in pravna država. V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino. Ustava med človekove pravice in temeljne svoboščine med drugim uvršča svobodo izražanja, volilno pravico, izobrazbo in šolanje, pravico do uporabe svojega jezika in pisave. V Sloveniji živi približno 1.000 gluhih, ki uporabljajo SZJ kot osnovno sredstvo sporazumevanja. Zanje je to prvi in za mnoge tudi materni jezik. Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika je bil sprejet leta 2002, glavni namen zakona pa je omogočanje gluhih osebam pravico do uporabe svojega jezika. Zakon o osebni asistenci določa med drugim tudi komunikacijski dodatek gluhih osebam. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov ureja pravico gluhih oseb do vključujočega izobraževanja. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami poudarja posebno kategorijo senzornih invalidov, in sicer gluhe in naglušne. Žal so leta 2011, ko je ZDGNS z amandmajem želela vpisati tudi gluhoslepe otroke, predstavniki ministrstva ta predlog zavrnil, čeprav bi ga tedaj poslanci potrdili. Konvencija OZN o pravicah invalidov je prvi mednarodni dokument, ki v jedru besedila govori o znakovnem jeziku. Resolucija o znakovnih jezikih za gluhe, ki jo je sprejel Evropski parlament leta 1998, med drugih ugotavlja, da je znakovni jezik, ki je poseben samostojen jezik, najljubši in edini jezik večine gluhih ljudi. V nadaljevanju je nova Resolucija o znakovnih jezikih Evropskega parlamenta iz leta 1998 poudarila, da je znakovni jezik glavni, pogosto edini način sporazumevanja gluhih. Na nacionalni ravni so štiri države v EU, to so Avstrija, Finska, Portugalska in

Madžarska, vpisale znakovni jezik v svoj najvišji pravni akt – ustavo. Slovenija bi s tem vpisom postala peta država EU z vpisom nacionalnega znakovnega jezika v ustavo ter po nam znanih informacijah prva država v EU in morda na svetu, ki bi imela jezik gluhoslepih vpisan v najvišji nacionalni akt, ustavo.

Od prepovedi uporabe do vpisa v Ustavo RS

Leta 1880 so na Svetovnem kongresu učiteljev gluhih v Milanu v Italiji sprejeli sklep o prepovedi izobraževanje gluhih v znakovnem jeziku in sklenili, da je poudarek na branju, pisanju in odgledovanju z ustnic. Leta 2010 so se na Svetovnem kongresu učiteljev gluhih v Vancouvru v Kanadi javno in pisno opravičili za sprejeti sklep iz Milana ter spodbudili vse države in izobraževalne ustanove, da gluhih otrokom omogočijo izobraževanje gluhih v znakovnem jeziku. V tem času so se zvrstile številne generacije gluhih, ki so jim v šoli za gluhe vezali roke za hrbet ter prepovedovali izobraževanje v njihovem jeziku. Žal je bilo tudi izobraževanje gluhoslepih sistemsko neurejeno. Odgovornost za to so imele tudi visokošolske izobraževalne ustanove, ki so izpolnjevale te strokovne usmeritve. V zadnjem obdobju se te stvari premikajo na bolje, tako da je znakovni jezik dobil

Izsek iz spletne novice o začetku postopka vpisa SZJ v Ustavo RS

prostor tudi v visokošolskem izobraževanju. Treba je poudariti, da gluhi otroci v času izobraževanja še vedno nimajo predmeta znakovni jezik in se o svojem jeziku sistematično ne učijo, se pa delno izobražujejo v znakovnem jeziku s pomočjo tolmačev.

Vpis znakovnega jezika v ustavo ni cilj, temveč začetek nove zgodbe

Z vpisom znakovnega jezika v ustavo se bodo odprla vrata za vse nadaljnje pravne postopke, da se v vse ustrezne akte na področju izobraževanja vnese tudi pravica gluhih in gluhoslepih do svojega jezika. Poleg tega se bodo odprla vrata za skrb in razvoj znakovnega jezika kot jezika gluhoslepih na državni ravni. Do danes se je brez posebne državne skrbi razvilo približno 21.000 kretenj, kar je v primerjavi z govornim jezikom besedni zaklad tretješolca. S tem skromnim besediščem tolmači gluhih v procesu izobraževanja tolmačijo na ravni osnovne in srednje šole ter visokošolskega študija, pa tudi v skupnosti, na sodišču, zdravstvu in socialni. Vpis znakovnega jezika v ustavo ni cilj, temveč je priložnost za nov začetek. ●

NATALIJA SPARK – SLOVENKA LETA 2020

Mag. Tina Grošelj

Revija ZarjaJana je organizirala zdaj že tradicionalni izbor Slovenka leta 2020, s katerim želi počastiti »žensko izjemnost, odločnost, prodornost, družbeno angažiranost pa tudi toplino, srčnost, iskrenost, zanos in pogum«. Laskavi naziv podeljujejo na podlagi glasovanja bralcev. V letošnji akciji Slovenka leta se je za naslov potegovalo 12 nominirank z izstopajočimi osebnostmi in vidnimi dosežki. V letošnjem izboru med dvanajstimi ženskami najdemo tudi mag. Natalijo Spark, prejemnico Prešernove nagrade in Jabolka navdiha, ki s svojim zavzetim delom psihosocialne delavke in tolmačke, simbolno predstavlja glas prezrte in pogostokrat nevidne in slabo slišane skupnosti gluhih.

Predsednik Pahor je podelil jabolko navdiha tolmačem znakovnega jezika.

Natalija Spark je tolmačka slovenskega znakovnega jezika. Njeno delo je posebno poslanstvo, saj tolmači predstavljajo ključno vez med gluhih in slišnimi. Opravlja ga dvajset let. Znakovni jezik ji je bil položen že v zibelko, saj sta oba starša gluha. Po težki ločitvi, ko je s hčerko najstnico ostala na cesti in ji je s pomočjo dobrih ljudi uspelo dobiti streho nad glavo,

Ob podpisu pobude Gledališki tolmač

Z Juhartom in Lištvanovo po predstavi Addamsovi

ji je uspelo končati študij andragogike in pedagogike. Za diplomsko delo je prejela Prešernovo nagrado. Ko si je uredila življenje in se je pri dobrih štiridesetih odločila za magistrski študij psihosocialne pomoči, je pod svoje okrilje sprejela še dva malčka, za katera biološka mati ni našla (po)moči. Natalija je udeležila rek, da nas padci okrepijo oziroma, da ni pomembno, kolikokrat padeš, ampak da se pobereš in vztrajaš pri zastavljeni poti.

Z Natalijo sem se pogovarjala v času, ko se je glasovanje že začelo.

NATALIJA, ZA DIPLOMSKO DELO SI PREJELA PREŠERNOVO NAGRADO. KAJ JE BILA TVOJA KLJUČNA UGOTOVITEV?

V svoji diplomski nalogi sem opisovala oziroma imela vizijo, kako bi se tolmači morali izobraževati, da bi izobraževanje tolmačev prišlo na višjo raven, kot je bilo doslej. Da bi to postal študij, smer študija.

SVOJE ZNANSTVENO POT SI NADALJEVALA NA ŠTUDIJU PSIHOSOCIALNE POMOČI. ZAKAJ? JE GLUHIM SICER TA NEDOSTOPNA, JO POTREBUJEJO?

Vsaka gluha oseba lahko poišče to pomoč. Nedostopna pa postane zaradi komunikacije. V svoji

Tolmačenje je več kot le služba, je poslanstvo.

magistrski nalogi sem opisala prav ta problem nedostopnosti komunikacije in nerazumevanje stroke – tistih ljudi, ki bi morali biti najbolj empatični do posameznikov, ki potrebujejo pomoč, in vedeti, da je gluhoti tako posebna, pa ne zaradi okvare ali vidnih znakov, ampak zaradi te tišine in komunikacije, ki jo lahko vzpostavijo samo na svoj način – na način uporabe svojega maternega jezika, to pa je znakovni jezik.

VERJETNO SE JE TEBI ZDELO POMEMBNO, DA IZVAJA PSIHOSOCIALNO POMOČ NEKDO, KI ZNA ZNAKOVNI JEZIK? TOREJ BREZ NAVZOČNOSTI TOLMAČA, TRETJE OSEBE?

Izkazalo se je, kot ste sami omenili, da je najboljša, če terapija poteka s terapevtom, ki obvlada znakovni jezik, in gluho osebo, ki rabi to pomoč. Če to ni omogočeno, je boljše kot nič imeti zraven tolmača.

ZANIMA ME, NA KAJ SI NAJBOLJ PONOSNA V SVOJEM OSEBNEM ŽIVLJENJU IN NA KAJ V PROFESIONALNEM?

Osebnostno sem najbolj ponosna na to, da sem sebi dokazala, da človeku lahko uspe. V življenju sem bila vedno etiketirana kot oseba, ki ji ne bo nič uspelo in da iz mene nič ne bo. Morda iz tega izvirajo moja trma in vztrajnost, doslednost in držanje pravila, da ti v življenju lahko uspe, če si dosleden, vztrajen in verjameš sam vase. Ni lahko. Velikokrat sem

Ponosna je na lep odnos, ki ga ima s hčerko Karin.

pri sebi tudi obupala, nisem pa dovolila, da me bodo ljudje teptali in rekli, glej, saj smo rekli, da ji ne bo nič uspelo. Na to sem zelo ponosna. Ponosna sem v zadnjem času tudi na uspehe, ki jim prej nisem dajala nobenega pomena – ne Prešernovi nagradi, ne magisteriju, ki sem ga opravila ob dveh otročkih v plenica, ne temu, da imam hčer, ki je odrasla in je uspešna in imava odličen odnos. Znam reči, da mi je uspelo, se znam pohvaliti. Na poklicnem področju pa to, da sem tolmačka in da je to moj hobi. In da sem odprla svojo psihoterapevtsko prakso, kjer uspešno delujem.

OMENILA SI ŽE, VENDARLE BI ŠE VPRAŠALA, OD KOD SI ČRPALA ENERGIJO PO LOČITVI. KOT SI OMENILA, SKRBIŠ ŠE ZA DVA OTROKA, KATERIMA NISI BIOLOŠKA MATI. ZANIMA ME, KAJ SO TE OTROCI NAUČILI.

Pri otrocih ugotoviš, da ti ni treba biti popoln. Smo ljudje z napakami. Imamo dobre in slabe dneve. Vse, kar zahtevajo, je, da si dosleden. Navsezadnje te otroci vsak dan preizkušajo. Kakšne volje si, kaj narediš, česa ne. Zato se mi zdi doslednost pomembna za vsakogar, ki ima otroka. Ni pomembna biološkost, ali si biološka mama ali ne. Pomembno je, da si ob otroku, ko te potrebuje.

KAJ PA ENERGIJA? OD KOD SI JO ČRPALA PO LOČITVI, SAJ VEMO, DA JE ČLOVEK TAKRAT POPOLNOMA NA TLEH.

Z bivšim partnerjem nisva bila funkcionalna odrasla. Nisva se znala lepo ločiti. No, ne vem, ali je pravilna beseda lepo. Normalno se ločiti. Ne vem, kako to ubesediti in kako se človek sploh lahko lepo loči. Nisva znala tega. Imela sem težko ločitev. Končala sem na cesti z vrečko in najstnico v cvetu pubertete. Ne samo to, takrat sem tudi izgorela. Dve, tri leta se sploh pobrati nisem mogla. Ampak potem sem potegnila ven tisto svojo moč iz otroštva. Če boš sebe imel rad in si dopovedal, da obstajajo tudi lepi časi,

trenutki in sebi rekel, da se imaš rad, in drugim ne boš dovolil, da bodo narekovali tvoje življenje, se boš pobral in vzcvetel.

KOT TOLMAČKA VSTOPAŠ V ŽIVLJENJE ŠTEVILNIH GLUHIH, SPOZNAVAŠ RAZLIČNE ZGODBE. PA ME ZANIMA, KATERE TRI SO TI NAJBOLJ OSTALE V SPOMINU.

Najbolj mi ostanejo v spominu zgodbe, ki jih piše ali rojeva življenje. Bila sem zraven pri treh ali štirih porodih, ko so mamice rodile in imele svojega dojenčka v rokah. Iskrene misli so takrat, iskrene zgodbe, nasmehi. Takrat zdravniki sodelujejo. Priznajo, da ne znajo znakovnega jezika. In takrat je tolmač

Tolmačenje na podelitvi Prešernovih nagrad

Tolmačenje predstave Addamsovi velja za mojstrovino.

Tolmačenje predstave Županova Micka

zaželen. Rečejo, pridite, pomagajte. Reče mamica, povej mi, kako naj pritisnem, čeprav smo mi laiki. Ampak z nekimi napotki in sodelovanjem je to lahko lepa simbioza. Še pred kratkim, pred tremi meseci, je gluha oseba rekla, da želi ob sebi tolmača. In je zdravnik rekel, da če želi tolmača ob sebi, naj si pa najde drugega zdravnika. To so pa zgodbe, ki jih še piše življenje in se v današnjem času še dogajajo, kar se mi zdi popolnoma nesprejemljivo.

TOLMAČI STE NEDAVNO PREJELI OD PREDSEDNIKA DRŽAVE JABOLKO NAVDIHA. KAJ PA TEBE NAVDIHUJE, MOTIVIRA, GLEDE NA TO, DA DOŽIVLJAŠ TUDI VELIKO HUDIH ŽIVLJENJSKIH ZGODB, IN DA SE MORAŠ NAVSEZADNJE TUDI BORITI, DA LAHKO OPRAVLJAŠ SVOJE DELO? V ČEM ČUTIŠ SVOJE POSLANSTVO?

To res delam z užitkom. Res je tolmačenje moj hobi. Ne dojemam ga kot delo. Hvaležna sem, da dobim plačilo. Navdihuje me, da vidim gluhe osebe, ki so razumljene in ko izrazijo, kar želijo, prek nas. Te pozitivne zgodbe – da je lahko gluha oseba samostojna, ne glede na nas. Da sama sebe izraža. Mi smo samo prenosnik, da prenesemo kretnjo v glas ali glas v kretnjo.

KOLIKO SI KDAJ V STISKI, KER, KOT VEMO, ZNAKOVNI JEZIK OBSEGA Približno 19.000 KRETNJ. SE TI ZGODI, DA V NEKI SITUACIJI NIMAŠ KRETNJE? KAJ LAHKO NAREDIŠ?

Znakovni jezik je sestavljen iz več elementov. In če kretnje ni, potem lahko razložiš pojem. Ali ga črkuješ, kar se mi zdi najmanj primerno, ker ne veš, ali gluha oseba razume, kaj si črkoval, kaj pomeni beseda. Sicer pa z mimiko, gibanjem telesa, podaš vsebino povedanega, in to je največ, kar lahko narediš.

SDELOVALA SI TUDI PRI NASTAJANJU VIDEOSLOVNICE ZA GLUHE. NE SAMO DA JE BIL TO VELIK USPEH ZA NAŠO DRŽAVO, TUDI V EVROPSKEM

IN SVETOVNEM MERILU JE TO IZJEMNO POMEMBEN DOSEŽEK. ZANIMA ME, KAKO TI GLEDAŠ NA TO?

To je res taka vrednost te slovnice in jo s pridom uporabljam. Morali bi jo še več. Ne vem, kako jo uporabljajo v učnem, izobraževalnem procesu, ampak ravno ta slovnica poda temelje, kaj znakovni jezik je. Da to ni samo nabor 19.000 kretenj, ampak z njimi, mimiko, gibanjem in gestami damo znakovnemu jeziku vsebino in razumevanje.

KAJ TI POMENI NOMINACIJA ZA SLOVENKO LETA 2020? SE TI ZDI, DA LAHKO TUDI TAK DOGODEK PRIPOMORE K VEČJI PREPOZNAVOSTI OSEB, KI JIM DAJEŠ GLAS S SVOJIM DELOM?

S to nominacijo si želim, da bi se gluhim še bolj odprla pot do tistega, kar potrebujejo. To je komunikacija v vsakodnevnem življenju. Veste, da se za pravico do uporabe svojega jezika, najbolj na področju izobraževanja, borijo tako odločno in dolgo in do te mere, da želijo, da se znakovni jezik vpiše v ustavo RS. S tem, ko se bo vpisal v ustavo, so prepričani, da potem ne bo več nobenih ovir za uporabo njihovega jezika na katerem koli področju njihovega življenja. In to se mi zdi prav. S to nominacijo bom, kolikor bom lahko in uspela, širila zavedanje, da gluhi potrebujejo znakovni jezik. In da to ni neka kaprica, marginalizirane skupine invalidov, ampak da je to osnova, s katero lahko delujejo. Ker če lahko uporabljajo znakovni jezik, se lahko izražajo, lahko pridejo do izobrazbe. Če so izobraženi, vemo, da lažje pridejo do delovnega mesta, so delovno aktivni in aktivni v življenju. Niso nekje zaprti, v nekih ločenih skupinah, niso tam nekje. Ampak so aktivni državljani, ki jih družba potrebuje. Potem lahko pridejo tudi do dostojne pokojnine. In živijo dostojno življenje. Omogočajo življenje svojim otrokom, sebi, si lahko kaj privoščijo. Tako kot mi vsi. Niso popolnoma nič drugačni. Če bo ta moj glas odprl vsaj kakšna vrata, je moja naloga s tem narejena, s tem pa tudi upravičena nominacija za Slovenko leta 2020. ●

ZAVAJANJE (IN GOLJUFANJE) GLUHIH IN NAGLUŠNIH JE NEDOPUSTNO

✎ Vlasta Tifengraber

Kapljice

Boris Horvat je eden izmed tistih, ki se že leta trudi, da bi se oglaševanje in prodaja čudežnih izdelkov prenehala oziroma prepovedala. Ropanje ljudi s čudežnimi kapljicami, ki povrnejo sluh v slabem mesecu dni, je po njegovem mnenju nedopustno.

»Pri teh oglasih za čudežne kapljice me najbolj boli razočaranje pri ljudeh. Sam sem bil v isti koži in vem, kakšni so problemi z naglušnostjo. Takrat človek išče vse možnosti, da bi si pomagal. Na žalost gre za zavajanje že tako ranljivih ljudi, ki se soočajo z okvaro sluha. To razočaranje se prenese tudi na društvo, svetovalce in dobavitelje, ki pomagajo s slušnimi aparati. Zaupanje plahni. Posledice so dolgoročne in jih skušamo preprečiti z javnim ozaveščanjem, da bi ljudje čim prej ubrali pravo pot v rehabilitacijo,« pravi Boris Horvat, podpredsednik Zveze gluhih in naglušnih Slovenije.

Zato se Horvat med drugim že leta prizadeva za ureditev nedopustnega zavajajočega oglaševanja. Pred dvema letoma je tako tudi dosegel, da so oglase o čudežnih kapljicah MMS (Miracle Mineral Solution) za povrnitev sluha sčasoma le umaknili iz medijev. Vsakršno oglaševanje in prodajanje nekega izdelka v smislu čudežnega zdravila je zavajajoča in nedovoljena, pravijo na Agenciji za zdravila in zdravstvene pripomočke, ki je v primeru kapljic MMS posredovala pri regulatorju v tujini, kjer je imel prodajalec registrirano spletno stran, in sporni oglas je bil odstranjen. Vendar to ni ustavilo goljufivih oglaševalcev. »Na spletu je takšno zavajajoče oglaševanje težko preprečiti, saj se stare zadeve ukinjajo in se vedno pojavljajo nove spletne strani o čudežnih izdelkih in pripomočkih. Temu je nemogoče slediti, nemogoče preprečevati. Obvestili

smo vse pristojne ustanove v državi, inšpektorate in razsodišča. Vsi nam dajo prav in se z nami strinjajo, ampak nihče ne prevzame odločilne vloge, da bi se takšno oglaševanje preprečilo. Ne vem, ali je to tehnološko mogoče ali ne, ampak upam, da bo tega sčasoma vedno manj in da bo država sprejela kakšen zakon, s katerim bi onemogočili takšno oglaševanje. Ne gre samo za sporne oglase, kot so za čudežne kapljice, ki povrnejo sluh, gre tudi za vse druge oglase za čudodelne izdelke, ki naj bi vam povrnilo zdravje. Vse to je večinoma proč vržen denar, ki bi ga lahko ljudje bolj koristno uporabili za pravo rehabilitacijo,« je prepričan Horvat.

Dejstvo je, da trenutno nobena od državnih ustanov nima vzvoda, da bi lahko učinkovito preprečila lažno in škodljivo oglaševanje na spletu. Zato se zavajajoči oglasi o čudežnih kapljicah, podkrepljeni celo z izjavami lažnih strokovnjakov in izmišljenih raziskovalnih inštitutov, še vedno pojavljajo na spletu. Večinoma so naročniki takšnih lažnih oglasov podjetja iz denimo Kajmanskih odtokov ali drugih ekso-tičnih držav. Na Tržnem inšpektoratu so nam povedali, da lahko ukrepajo le proti podjetjem s sedežem v Sloveniji. Na Agenciji za zdravila in medicinske pripomočke svetujejo, naj uporabniki pred nakupom preverijo, ali spletna stran prodaja zdravila zakonito – na takšni spletni strani se mora pojaviti skupni EU logotip. Priporočajo tudi, da uporabniki svetovnega spleta obišejejo spletne strani Varni na internetu.

»Ampak tudi to vas ne bo ubranilo pred zavajajočimi oglasi, ki vam prodajajo 'škart robo'. Tukaj ne pomaga nič drugega kot zavedanje, da če je ponudba preveč mamljiva, potem po vsej verjetnosti ni resnična. Tisto, kar lahko mi naredimo, je to, kar delamo že ves čas: ozaveščamo ljudi. In prav mediji ste tisti, ki nam lahko pri tem pomagate in skupaj z nami ozaveščate javnost o tem, da ni vse res, kar je objavljeno na internetu,« pojasnjuje Tomi Dolenc, vodja projektov pri Arnesu.

Nekoliko varneje je sicer kupovati izdelke prek spletnih strani, registriranih v Evropski uniji. Romana Javornik iz Evropskega potrošniškega centra Slovenija pravi, da so imeli tudi nekaj primerov, ko so potrošniki kupovali slušne aparate in so bile pritožbe med drugim na baterije v teh aparatih. »Kadar gre za takšne izdelke, ki jih je potrošnik kupil od prodajalcev v drugi državi članici in ima reklamacijo, Evropski

Slušni pripomoček Sanitas – Lidl

potrošniški center lahko pomaga pri reševanju pritožbe. Seveda pa svetujemo, da – še posebno kadar gre za zdravstvene pripomočke – kupec preveri prodajalca in njegovo verodostojnost in predvsem podatek, kje ima registrirano spletno stran; če je registrirana v EU, bo morebitno pritožbo lažje reševati,« dodaja Javornikova.

Še enkrat naj velja opozorilo: ne nasedajte lažnim znanstvenikom na področju avdiologije, ki denimo na spletu oglašujejo izdelek Nutresin Herbapure Ear, ki vam vrne sluh v 28 dneh, ali pa srce parajoči izjavi »zadovoljne« uporabnice iz Kamnika v zelo polomljeni slovenščini. »Nobene kapljice ne morejo povrniti sluha, tako kot slepim ne vida in paraplegikom ne gibanja. Vsi, ki so nasedli tem oglasom in kapljice kupili, so bili razočarani in zgroženi,« še razkriva Horvat.

Poleg čudežnih kapljic se na trgu pojavljajo, kot jih poimenuje Horvat, razni kvazi slušni aparati, ki tega naziva pravzaprav sploh ne bi smeli imeti. »To so le navadni ojačevalci zvoka, ki naglušni osebi v bistvu nič

ne pomagajo, saj niso pravilno nastavljeni. Vsaka naglušna oseba ima namreč specifično okvaro sluha, zato mora vsak slušni aparat na podlagi avdiograma ustrezno nastaviti specialist. Žal mnogi še vedno verjamejo tem čudežnim oglasom, ki so podprti z lažnimi znanstvenimi, strokovnimi podporami. Še enkrat poudarjam, prosim, ne nasedajte, ampak poiščite pot v društva ali k dobaviteljem. Vsi, ki delujemo na tem področju, vam bomo svetovali tako, kot je prav.«

Enega od dvomljivih slušnih pripomočkov je bilo od konca januarja mogoče kupiti v Lidlovih trgovinah, kjer zatrjujejo, da je vse v skladu z zakonom. Vendar nam je Franci Urankar, direktor podjetja AUDIO BM, pojasnil, da je ta slušni pripomoček uvrščen na področje z večjo stopnjo tveganja za uporabnika. V navodilih je sicer zapisano, da mora biti slušni pripomoček ustrezno nastavljen pri strokovnjaku. »Dejstvo je, da je to popolno zavajanje, kajti pripomoček ima le nastavitve za več ali manj jakosti in izbiro vklop in izklop. Zato aparata sploh ne moremo prilagoditi posameznemu uporabniku in lahko škoduje sluhu. Vsaka oseba ima sluh, ki je tako individualen, kot je prstni odtis. Zato mora biti vsak slušni aparat natančno prilagojen.«

Sašo Letonja, snemalec Spletne TV, je kot 85-odstotno naglušna oseba tudi sam preizkusil ojačevalca zvoka iz trgovine Lidl. Strinja se, da je nakup cenegega slušnega pripomočka stran vržen denar. Javna agencija za zdravila in zdravstvene pripomočke pa je v začetku februarja na podlagi prijave Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije pri družbi Lidl Slovenija uvedla inšpekcijski postopek in bo preverila skladnost izdelka slušni pripomoček SHA z določili veljavne zakonodaje na področju medicinskih pripomočkov. Kljub temu ne gre pozabiti: zdravje je v vaših rokah, zato ne nasedajte oglasom izdelkov, ki jim pripisujejo čudežno moč, ali prodaji slušnih pripomočkov, s katerimi si lahko naredite le škodo. ●

PREPIH POMANJKLJIVE ZAKONODAJE O OSEBNI ASISTENCI

✎ Vlasta Tifengraber

Osebno asistenco kot pomoč najtežjim invalidom čakajo nekatere velike in pomembne spremembe, ki niso le lepote narave. Po le dveh letih uveljavitve zakona o osebni asistenci so se v praksi

namreč pokazale pomanjkljivosti in velika odstopanja, celo zlorabe.

Po uveljavitvi zakona je neverjetno hitro naraščalo tako število uporabnikov kot izvajalcev osebne asistencije. Pred uveljavitvijo zakona je bilo vseh uporabnikov osebne asistencije le 300, danes jih je skoraj

Metka Knez – uporabnica osebne asistencije

2.400. Pred letom 2019 je bilo 29 izvajalcev, danes jih je 136, od tega 61 samostojnih podjetnikov (s. p.). Država pa je na primer lani za izvajanje osebne asistencije namenila kar več kot dvakrat toliko kot leta 2019, in sicer 81,6 milijona evrov. Invalidske organizacije sicer podpirajo spremembe zakonodaje, a se kljub temu z nekaterimi ne strinjajo. Predlog sprememb zakona o osebni asistenci je bil do 25. januarja v javni obravnavi – do tega datuma so lahko vsi zainteresirani podali Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti svoje predloge in pripombe na spremembe. Zdaj so na vrsti na ministrstvu, da pregledajo predloge – katere pa bodo upoštevali, seveda za zdaj še ni znano. Poglejmo najpomembnejše.

Ministrstvo med drugim predlaga, da se med izvajalci črtajo samostojni podjetniki in dodajo društva ter uvaja pogoj vsaj dve leti izkušenj s področja izvajanja osebne asistencije. Tanja Dular na Direktoratu za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja pri Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti nam je pojasnila, da bodo dali samostojnim podjetnikom kot izvajalcem osebne asistencije čas, da se pravno in organizacijsko preoblikujejo. »Kar pa se tiče osebnih asistentov, tukaj pa še dopuščamo, da se osebna asistencija izvaja tudi kot s. p., če je osebni asistent, ki izvaja osebno asistenco, s.p., vendar smo to časovno omejili, in sicer enako kot velja za zaposlitev, to se pravi 40 ur na teden in ne več,« dodaja Dularjeva. Izvajalec osebne asistencije bo moral izvajati osebno asistenco za vsaj 10 uporabnikov in imeti zaposlene strokovnega vodjo za izvajanje osebne asistencije, kar je po besedah Špele Šušteršič, strokovne vodje dejavnosti osebne asistencije pri Zvezi paraplegikov Slovenije, izrednega pomena. »Kajti ogromno izvajalcev tega v tem trenutku ne upošteva oziroma nima te dolžnosti. Menim, da je to izredno pomembno, kajti osebna asistencija v tem trenutku ni več zgolj samo storitev, ampak je pravzaprav tudi spremljanje uporabnika v njegovem družinskem okolju.«

Manjši izvajalci osebne asistencije, ki imajo manj kot deset uporabnikov (decembra lani jih je bilo 88,

od tega 53 s.p.-jev), so nad tem določilom razočarani. Zlata Crljenko iz Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko AURIS Kranj, kjer imajo pet uporabnikov osebne asistencije, pravi, da niso imeli namena širiti dejavnosti. »Imamo gluhoslepe, gluhe in še s kombiniranimi motnjami, s sluhom in še druge okvare. Teh ljudi ne bi želeli prepuščati nekemu drugemu izvajalcu, drugim osebnim asistentom. Imamo tudi asistente, ki so sami slušno prizadeti, obvladajo znakovni jezik in so vzpostavili neko vez s svojimi uporabniki, danes pa vidimo, da bi se to nekako zrušilo.« Tudi Metka Knez, uporabnica osebne asistencije Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko AURIS Kranj, ne podpira te omejitve. »Bojim se, da potem kot društvo ne bomo mogli izvajati osebne asistencije in s tem posledično jaz ne bom imela osebne asistencije, ki mi ustreza,« je jasna Knezova. Strokovni sodelavec Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Anton Petrič se boji, da bi zaradi tega manjše invalidne organizacije morale začeti zapirati svoja vrata, česar pa si v društvu ne želijo.

Še ena pomembna novost za izvajalce je, da naj bi po predlogu ministrstva osebno asistenco izvajal le en družinski član. Z Zveze paraplegikov je sicer prišla tudi pobuda, da bi se lahko zaradi nadomeščanja drugega osebnega asistenta vključil še en družinski član.

Uporabnike osebne asistencije pa skrbi predvsem to, da naj bi se vstopni prag s 30 dvignil na 40 ur tedensko. »Menim, da vstopni prag ne bi smel biti pogoj. Če osebno asistenco nekdo potrebuje, jo pač potrebuje, ne glede na to, ali jo potrebuje 20, 30 ali 40 ur. Če bo ta predlog sprejet, se pojavi dodaten problem, ko bomo prišli do posameznikov, ki za neodvisno in samostojno življenje potrebujejo osebno asistenco in bodo iz sistema osebne asistencije izpadli. Nemudoma je treba pristopiti k razmišljanju, kako bomo pomagali tem posameznikom,« je pojasnil Borut Sever, predsednik NSIOS-ja. Zlata Crljenko pa skrbi, kaj bo denimo z gluhih in naglušnih osebami. »Trenutno imajo vsi naši uporabniki priznanih več kot 40 ur. Se pa vprašam: gluhim je dana možnost vzeti komunikacijski dodatek in dobiti 150 evrov ali se komunikacijskemu dodatku odpovedati in koristiti osebno asistenco 30 ur na mesec, ne na teden – tukaj pa govorimo o tedenskih kvotah. To določilo torej sploh ne bi več držalo in gluhi bi imeli le možnost vzeti komunikacijski dodatek,« je prepričana.

Številne invalide skrbi tudi to, da naj bi se v postopku ocenjevanja za uveljavljanje osebne asistencije po novem zahtevala tudi zdravniška dokazila o stopnji in vrsti invalidnosti. »Pri ponovni oceni upravičenosti do osebne asistencije naj bi se posebna teža dala temu, koliko je uporabnik aktiven. Sprašujemo se, kaj se

Zlata Crljenko, tajnica AURIS Kranj MDGN za Gorenjsko

šteje kot aktivnost uporabnika. Osebno asistenco namreč razumemo kot most od neaktivnega do aktivnega življenja,« pojasnjuje Urška Lušina, strokovna vodja OA, Združenje gluhoslepih Slovenije Dlan. Dodaja, da je težava prid ločenih vrstah invalidnosti večja. Zdravniška dokumentacija gluhoslepote ne opredeljuje kot diagnozo. Uporabniki z gluhoslepoto se bodo morali opredeljevati, ali so gluhi ali slepi, čeprav gre za hkratno okvaro vida in sluha, kar je pomembna razlika in pomembno vpliva na količino in vrsto pomoči, ki jo potrebujejo.

»Ali je kdo razmišljal, kako se počutijo invalidi, ki jih bodo ponovno ocenjevali. Ali veste, kako je ljudi strah?

Sprašujejo nas, zakaj jih bodo ponovno ocenjevali. Bojijo se, da bodo že pridobljeno pravico izgubili,« je zaskrbljena Crljenkova.

Problematično je tudi vprašanje meje 500 ur na leto za nadomeščanje osebnih asistentov, ki jo je v spremembah zakona postavilo ministrstvo. Zato invalidske organizacije predlagajo vsaj 700 ur. Veliko prahu pa je dvignilo tudi ukinjanje predstavnikov uporabnikov v strokovnih komisijah, ki podajo mnenja o obsegu ur in vrsti storitev osebne asistencije.

»Ne verjamemo, da bo komisija znala konkretno ocenjevati potrebe uporabnikov iz različnih invalidskih populacij. Nemogoče je, da bi nekdo poznal vse njihove potrebe in zahteve, pa tudi njihove značilnosti. Govorim o slepih, gluhih, gluhoslepih, paraplegikih in o osebah z možgansko poškodbo. Zato smo zahtevali, da ostanejo izvedenci oziroma predstavniki uporabnikov v strokovnih komisijah, saj oni najbolj poznajo uporabnika,« je prepričan Petrič.

Na vrsti je ministrstvo za delo, kjer pregledujejo predloge invalidskih organizacij. Katere pripombe bodo v novem besedilu zakona o osebni asistenci na ministrstvu upoštevali, seveda trenutno še ni znano. Spremembe zakona naj bi se prvotno začele uporabljati že aprila, vendar na ministrstvu zdaj pravijo, da sprememb do poletja ni pričakovati. ●

Danijel Kastelic
državni svetnik

Gospod Alojz Kovšca
predsednik Državnega sveta

Številka: 551-01-3/2020/1
Ljubljana, 4. 12. 2020

ZADEVA: POBUDI V ZVEZI S PODNASLAVLJANJEM IN PREDVAJANJEM ODDAJ JAVNEGA ZAVODA RTV SLOVENIJA V SLOVENSKEM ZNAKOVNEM JEZIKU IN ZAGOTOVITEV SPREMLJANJA INFORMACIJ PREK ZVOČNIH PODNAPISOV

Na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15 in 123/20) predlagam, da se na Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Agencijo za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije naslovi naslednji pobudi:

1. Ministrstvo za kulturo naj nemudoma zagotovi zakonske podlage za obvezno sprotno podnas-

lavljanje oziroma predvajanje oddaj Javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija v slovenskem znakovnem jeziku za gluhe in naglušne osebe.

2. Ministrstvo za kulturo naj v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Agencijo za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije nemudoma zagotovi v praksi uporabljive zakonske podlage za spremljanje vseh oddaj Javnega zavoda Radiotele-

vizija Slovenija na podlagi uporabe govornega bralnika slovenskih besedil (t. i. e-bralca) oziroma zvočnih podnapisov in s tem slepim in slabovidnim osebam zagotovi uresničevanje pravice do spremljanja ključnih informacij.

OBRAZLOŽITEV:

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17; v nadaljevanju: ZIMI) v četrtem odstavku 3. člena zagotavljanje enakih možnosti opredeljuje kot načrtovane dejavnosti, s katerimi se omogoči, da so različni deli družbe in okolja, kot so javne službe, grajeno okolje, blago in storitve, pa tudi informacije, komunikacije ipd., ki so namenjene javnosti, dostopni vsem, predvsem invalidom. Med slednje sodijo tudi osebe z dolgotrajnimi senzoričnimi okvarami (gluhi in naglušni ter slepi in slabovidni), ki pa se v vsakdanjem življenju še vedno soočajo s številnimi preprekami pri spremljanju za vsakega državljana pomembnih informacij. Še zlasti zdaj, ko je še toliko bolj pomembno, da so hkrati z ostalimi državljani, ki se ne soočajo s senzornimi oviranostmi, obveščeni o aktualnih ukrepih, povezanih z epidemijo COVID-19.

Trenutno namreč večina oddaj oziroma programov na različnih televizijskih postajah, med drugim tudi v okviru Javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija (v nadaljevanju: RTV Slovenija), ni sprotno podnaslovljenih ali tolmačenih v slovenskem znakovnem jeziku, četudi so posnete vnaprej (primer nedavnega intervjuja s predsednikom Vlade Republike Slovenije), kar gluhim in naglušnim osebam onemogoča spremljanje medijskih vsebin. Obenem se tudi slepe in slabovidne osebe soočajo s težavami pri spremljanju programa RTV Slovenija, saj vsi ponudniki ne omogočajo spremljanja programa RTV Slovenija z uporabo t. i. zvočnih podnapisov, četudi slednje oglašujejo v okviru ponudbe svojih programskih paketov.

Na zgoraj opisani način se invalide z različnimi senzoričnimi okvarami diskriminira, se jim zbuja občutke manjvrednosti in se jih s tem, kot opozarjajo sami, postavlja v vlogo drugorazrednih državljanov. Zveze invalidov s senzorično okvaro na državni ravni že nekaj časa aktivno opozarjajo na zanemarjanje teh, za invalide s senzoričnimi okvarami še kako občutnih težav, pa tudi na vsebino zakonov in mednarodnih aktov, kot je Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov, ki napotujejo državo, da zagotovi ustrezne podlage za uresničevanje pravice invalidov do obveščeniosti kot eni izmed temeljnih človekovih pravic.

Tehnični izzivi pri podnaslovljanju, tolmačenju in zagotavljanju govornega branja poljubnih besedil

Danijel Kastelic, državni svetnik RS

oziroma zvočnih podnapisov v slovenskem jeziku, so do določene mere razumljivi, a je ob tem treba poudariti, da tehnologija na področju podnaslovljanja iz dneva v dan napreduje, iz ponudb različnih ponudnikov telekomunikacijskih storitev in dosedanje prakse nekaterih izmed njih pa je razvidno, da je očitno tudi že uporabljiva, a v veliki meri odvisna od njihovih naporov za dejansko učinkovitost njene uporabe.

Zakonodaja s področja zagotavljanja enakih možnosti invalidov, ki med drugim ureja pravico dostopa do informacij in komunikacij, je v veljavi že kar nekaj let, a kljub temu bistvenih premikov pri urejanju navedene problematike še ni zaslediti. Dosedanje številne pobude zvez invalidov s senzoričnimi okvarami na pristojno Ministrstvo za kulturo, RTV Slovenija, druge državne organe in ponudnike telekomunikacijskih storitev do zdaj niso naletele na posluš pri odločevalcih in ponudnikih avdio in video vsebin.

V Sloveniji živi približno 1500 gluhih oseb in malo manj kot 80.000 oseb s slušnimi pripomočki. Ocenjuje pa se, da bi jih bilo statistično lahko vsaj še nekaj deset tisoč več, saj vsi, ki bi potrebovali slušne pripomočke, pravice do slednjih (še) ne uveljavljajo, prav tako izguba sluha predstavlja najpogostejšo spremljajočo težavo starejših ljudi, kar bo v starajoči se družbi prav tako predstavljalo čedalje večjo težavo. V Sloveniji je po ocenah Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije tudi od osem do deset tisoč ljudi s hudo okvaro vida, z resnejšimi težavami pa celo od 30.000 do 40.000 ljudi.

Osebe z izgubo sluha ali slabšim sluhom so zaradi svoje oviranosti velikokrat odrinjene od osrednjega družbenega dogajanja. Še zlasti, če ne obvladajo znakovnega jezika in se lahko zanašajo zgolj na slušne pripomočke, se težko udeležujejo gledaliških predstav, predavanj, razstav, javnih in državnih prireditiv.

Dodatno jim je, zaradi različnih motenj zvoka, oteženo tudi spremljanje govornikov na radiu ali televiziji. Zato je zanje televizijski medij, ki nudi spro-

tne podnapise v slovenskem jeziku, lahko edino okno v svet in stik z aktualnim dogajanjem. Podobno velja za slepe in slabovidne osebe, ki jim zvočni podnapisi lahko pomenijo edini način za dostop do zanje pomembnih informacij za življenje in vključevanje v družbo.

Možnosti spremljanja avdio in video medijev za, po oceni, več kot 100.000 oseb s težavami s sluhom in vidom, trenutno ostajajo odvisne od presoje in dobre volje ponudnika telekomunikacijskih storitev ali televizije, med drugim tudi RTV Slovenija.

Posledično bi bilo nujno zagotoviti ustrezne zakonske podlage, ki ne bi več dopuščale dvoma v obvezo posameznega operaterja in še zlasti nacionalne televizije, da uresničuje pravico dostopa invalidov s senzoričnimi okvarami do vseh informacij, do katerih so sicer upravičeni dostopati tudi ostali državljani.

Primeri iz tujine kažejo, da je stoddostotno sprotno podnaslavljanje vsebin za gluhe in naglušne osebe v praksi izvedljivo, prav tako bi bilo brez težav z malo volje in napora izvedljivo spremljanje prireditev na državni ravni s slušno zanko.

V zvezi z dostopnostjo informativnih vsebin za slepe in slabovidne osebe pa RTV Slovenija sicer na svojih spletnih straneh (<https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehnikizvocnih-podnapisov/506554>) navaja, da zagotavlja tehnično rešitev branja slovenskih podnapisov tujejezičnega govora, a je ta možnost trenutno omejena zgolj na informativne oddaje lastne produkcije. Prav tako se v praksi potencialni uporabniki navedene tehnologije soočajo s številnimi tehničnimi težavami. Pri čemer ne gre za zamerljivo število slepih in slabovidnih, saj je v Sloveniji na podlagi strokovnih meril oftalmološke stroške kategoriziranih okoli 10.000 slepih in slabovidnih oseb, izven kategorije pa je oseb z težjo okvaro vida cca. 40.000, da o 800.000 osebah na splošno, ki uporabljajo očala, ne omenjamo posebej.

Da bi lahko dejansko uporabljal zgoraj navedeno posebno tehniko, ki jo ponuja RTV Slovenija, mora namreč imeti slepi ali slabovidni gledalec na voljo ustrezno prilagojen TV sprejemnik (TV sprejemnik mora omogočati uporabo jezikovnega kanala »Finščina oz. Suomi«, kar je trenutno prepuščeno presoji vsakega proizvajalca ali prodajalca TV aparata). V primeru uporabe programskih shem ponudnikov telekomunikacijskih storitev (internetna televizija, kabelski operaterji itd.) pa je možnost uporabe zvočnih podnapisov na programih RTV Slovenija odvisna od nastavitve njihove strojne opreme (gre za posebne naprave izven TV sprejemnika z ločenim upravljanjem – Set top box), ki mora prav tako omogočati

jezikovno nastavitve v finščini. Za primer lahko navedem, da starost tehnologije in opreme ni vezana na zgoraj opisano rešitev. Do nedavnega je namreč eden od ponudnikov telekomunikacijskih storitev na podlagi uporabe starejše tehnologije omogočal spremljanje zvočnih podnapisov v slovenskem jeziku, medtem ko je ob prehodu na uporabo naprednejše tehnologije in domnevno tudi naprednejše strojne opreme navedena možnost po novem nedostopna.

Možnost zvočnih podnapisov bi bilo treba tudi občutno razširiti, če že ne na vse ponudnike TV programov, pa v prvi fazi vsaj iz ozkega kroga informativnih oddaj RTV Slovenija na vse druge oddaje lastne ali tuje produkcije, ki jih predvaja RTV Slovenija. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije je večkrat podala pobudo za razširitev, vendar je stališče RTV SLO, da bi šlo v tem primeru za kršitev zakonske ureditve avtorskih pravic oziroma interpretacije slednje, kar sicer sodi pod pristojnost Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Ni presenetljivo, da obstaja pravno mnenje, ki dokazuje nasprotno od stališča RTV SLO.

V obveznost zagotavljanja zvočnih podnapisov za vse oddaje RTV Slovenija pri vseh ponudnikih TV programov pa bi se morala vključiti tudi Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS), na podlagi pristojnosti in določb (ali njihovih morebitnih sprememb) Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOmK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAVMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US in 67/19 – odl. US) ali Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, 110/13, 40/14 – ZINB, 54/14 – odl. US, 81/15 in 40/17).

Glede na to, da se največji del težav pri uresničevanju pravic invalidov s senzorično oviranostjo do informacij zaznava v povezavi s pomanjkljivo ali neobstoječo zakonodajo, ki bi zapovedovala dostopnost avdio in video vsebin v obliki, ki je za uporabnike najbolj sprejemljiva in brez katere so v večjem delu odrezani od vseh ključnih informacij, je nujno, da se v razreševanje težav čim prej aktivno vključijo pristojni ministrski resorji ter ostali državni organi. ●

Državni svetnik
Danijel Kastelic, l.r.

V vednost:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Svet za invalide Republike Slovenije
- Varuh človekovih pravic Republike Slovenije
- Zagovornik načela enakosti

Državni svet Republike Slovenije
Alojz Kovšca, predsednik

Številka: 002-8/2020/3
Datum: 8. 1. 2021

ZADEVA: ODGOVOR NA POBUDI DRŽAVNEGA SVETNIKA DANIJELA KASTELICA V ZVEZI S PODNASLAVLJANJEM IN PREDVAJANJEM ODDAJ JAVNEGA ZAVODA RTV SLOVENIJA V SLOVENSKEM ZNAKOVNEM JEZIKU IN ZAGOTOVITEV SPREMLJANJA INFORMACIJ PREK ZVOČNIH PODNAPISOV

Zveza: Vaš dopis št. 551-01-3/2020/3, z dne 9. 12. 2020

Spoštovani,

Ministrstvo za kulturo v zvezi s pobudama državnega svetnika Danijela Kastelica, ki se nanašata na zagotovitev zakonske podlage za obvezno sprotno podnaslavljanje oziroma predvajanje oddaj Javnega zavoda RTV Slovenija v slovenskem znakovnem jeziku za gluhe in naglušne osebe in zakonske podlage za spremljanje vseh oddaj RTV Slovenija na podlagi uporabe govornega bralnika slovenskih besedil oziroma zvočnih podnapisov in s tem slepim in slabovidnim osebam zagotovi uresničevanje pravice do spremljanja ključnih informacij, podaja naslednji odgovor:

Dostopnost programskih vsebin RTV Slovenija za gluhe in naglušne ter slepe in slabovidne osebe je urejena v Zakonu o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/05, 109/05 – ZDavP-1B, 105/06 – odl. US, 26/09 – ZIPRS0809-B in 9/14; v nadaljnjem besedilu ZRTVS-1). ZRTVS-1 v prvem odstavku 4. člena določa, da mora RTV Slovenija v okviru javne službe med drugim zagotavljati izvajanje programskih vsebin, namenjenih slepim in slabovidnim ter gluhim in gluhonemim ter podpirati razširjanje programskih vsebin, namenjenih gluhim ter slepim, v njim prilagojenih tehnikah.

Ministrstvo za kulturo tako meni, da predmetne določbe predstavljajo ustrezno pravno podlago za uresničevanje pravice senzorno oviranih do svobode izražanja in obveščenosti in s tem tudi do njihove vključenosti v družbeno dogajanje. RTV Slovenija je na področju dostopnosti programskih vsebin za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne osebe dosegla raven, ki je primerljiva z drugimi državami članica-

mi EU. RTV Slovenija tako zagotavlja sprotno podnaslavljanje večine oddaj v televizijskih programih TV SLO 1 in TV SLO 2 ter nekaterih oddaj v televizijskem programu TV SLO 3. Povečano je tudi število drugih oddaj s podnapisi, prav tako je izboljšana kakovost podnapisov, saj so v pripravo aktivno vključeni tudi lektorji. Podnaslovljene niso le oddaje ali deli oddaj, ki potekajo v živo, saj za slovenski jezik še ni razvita tehnologija razpoznavne govora, ki jo v tujini uspešno uporabljajo za kakovostno sprotno podnaslavljanje.

RTV Slovenija zagotavlja storitev zvočnih podnapisov v vseh dnevnoinformativnih oddajah. Po navedah RTV Slovenija pa bo že v nekaj tednih na voljo tudi storitev zvočnih podnapisov, ki bo slepim in slabovidnim osebam omogočili spremljanja tujih dokumentarnih filmov in drugih oddaj lastne produkcije, ki vsebujejo tujejezične dele programa. Storitve zvočnih podnapisov za tujejezične igrane filme pa v tem trenutku še ni na voljo, saj bi za kakovostno spremljanje tujih igranih filmov bilo treba uvesti tehnologijo (dubbing), za katero pa RTV Slovenija nima ne finančnih, ne kadrovskih in ne tehnoloških možnosti.

Poleg navedenega pa RTV Slovenija zagotavlja tudi storitve zvočnih opisov za slepe in slabovidne. Zvočni opis, imenovan tudi opis slike ali vizualni opis, je posebna tehnika, ki omogoča slepim in slabovidnim kakovostno spremljanje pripovedi v sliki. Na RTV Slovenija so z zvočnim opisom opremljeni celovečerni filmi, dokumentarne oddaje, mladinske in otroške oddaje ter razvedrilne oddaje. Oddaje z zvočnim opisom so na voljo od dva- do trikrat na teden, posebej pa so pripravili zvočne opise v živo za del božičnega in novoletnega programa.

Za poenostavitev dostopa in ozaveščanja o invalidih je RTV Slovenija oblikovala posebno spletno stran www.dostopno.si. Na spletni strani so vsebine s področja življenja, pravic, dela in vključevanja

Dr. Vasko Simoniti, minister za kulturo RS

oseb z invalidnostjo v družbo, obenem pa je portal tudi zbirališče vseh radijskih in televizijskih oddaj, ki vključujejo tematiko invalidnosti v svoje vsebine, ter oddaj, ki so opremljene s posebnimi tehnikami dostopnosti. Na portalu so na voljo oddaje z zvočnimi opisi in zvočnimi podnapisi, ki so v prvi vrsti namenjene ljudem z okvaro vida, ter oddaje s tolmačem v znakovni jezik in oddaje s podnapisi za gluhe in naglušne. Poleg navedenega pa je RTV Slovenija pričela pripravljati novice v tehniki lahkega branja, ki so namenjene osebam, ki ne zmorejo razumeti običajnih tekstov.

Glede na navedeno menimo, da so v okviru obstoječega ZRTVS-1 v veljavi ustrezne pravne podlage za zagotavljanje dostopnosti programskih vsebin javnega zavoda RTV Slovenija za gluhe in naglušne ter slepe in slabovidne osebe. Glede dostopnosti avdiovizualnih storitev drugih ponudnikov (komercialne avdi-

ovizualne storitve) pa izpostavljamo, da je v pripravi novela Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah, s katero se v pravni red Republike Slovenije prenaša spremenjena direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah (Direktiva EU 2018/1808)¹, ki državam članicam nalaga, da sprejmejo ukrepe, katerih cilj je kontinuirano povečevanje dostopnosti medijskih storitev za invalide.

Glede na navedeno se na Ministrstvu za kulturo zavedamo, da je senzorno oviranim osebam treba v največji možni meri omogočiti dostop do programskih oziroma medijskih vsebin komercialnih drugih medijev. Ker pa je razvoj govornih in jezikovnih tehnologij tako finančno kot tehnološko zahtevno področje, ki spada pod resorno pristojnost različnih ministrstev, se bo Ministrstvo za kulturo zavzemalo za oblikovanje strateškega načrta, katerega cilj bo implementacija obstoječih in razvoj novih jezikovnih tehnologij, ki bodo omogočale večjo dostopnost programskih in drugih vsebin za senzorno ovirane in druge invalidne osebe, vključno s starejšimi osebami. ●

Lep pozdrav,
dr. Vasko Simoniti
minister

Poslati tudi:

- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1808&from=EN>

SLOVAR SZJ NA DRUŽBENEM OMREŽJU

Slovar slovenskega znakovnega jezika ima aktivno stran na družbenem omrežju Facebook, kjer si lahko ogledate nove kretnje, ki nastajajo in jih razvijajo v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki deluje na Inštitutu za razvoj SZJ pri Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije. Najdete nas na spletni povezavi www.facebook.com/szjsi.

Državni svet RS
g. Alojz Kovšca, predsednik

ZADEVA: ODGOVOR NA POBUDI DRŽAVNEGA SVETNIKA DANIJELA KASTELICA V ZVEZI S PODNASLAVLJANJEM IN PREDVAJANJEM ODDAJ JAVNEGA ZAVODA RTV SLOVENIJA V SLOVENSKEM ZNAKOVNEM JEZIKU IN ZAGOTOVITEV SPREMLJANJA INFORMACIJ PREK ZVOČNIH PODNAPISOV

Spoštovani,

dne 9. 12. 2020 je Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS (v nadaljevanju: agencija) od Državnega sveta RS prejela predlog za proučitev pobud državnega svetnika Danijela Kastelica v zvezi s podnaslavljanjem in predvajanjem oddaj Javnega zavoda RTV Slovenija v slovenskem znakovnem jeziku in zagotovitev spremljanja informacij prek zvočnih podnapisov. V eni izmed pobud je navedeno, da naj Ministrstvo za kulturo v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Agencijo za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije nemudoma zagotovi v praksi uporabljive zakonske podlage za spremljanje vseh oddaj Javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija na podlagi uporabe govornega bralnika slovenskih besedil (t. i. e-bralca) oziroma zvočnih podnapisov in s tem slepim in slabovidnim osebam zagotovi uresničevanje pravice do spremljanja ključnih informacij.

Med tem časom vam je na zadevno pobudo odgovorilo Ministrstvo za kulturo (dokument z dne 8. 1. 2021, št. 002-8/2020/3), ki je podrobno pojasnilo zakonsko ureditev na področju zagotavljanja dostopa programskih vsebin Javnega zavoda Radiotelevizije Slovenija invalidnim osebam s senzorno oviranostjo in praktično delovanje javnega zavoda na tem podro-

čju. Agencija želi ob tem še dodati, da na tem področju skladno z zakonodajo nima neposrednih pristojnosti, bo pa vselej konstruktivno pristopila k sodelovanju pri pripravi zakonskih ali drugih podlag (npr. k oblikovanju strateškega načrta, ki ga v dopisu omenja Ministrstvo za kulturo), če bo k temu povabljen s strani ministrstva ali drugega pristojnega organa. ●

S spoštovanjem,

Pripravil: Tomaž Gorjanc, Vodja sektorja za elektronske medije

mag. Tanja Muha, Direktorica

IZ SVETA TIŠINE

ODZIV VARUHNJE PRAVIC GLEDALCEV

Ilinka Todorovski, varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

Spoštovani gospod Juhart,

zahvaljujem se za posredovan odziv gledalke TV Slovenija. Ni edini te vrste. Odkar je spomladi izbruhnila epidemija, se soočamo z izzivom: kako zagotavljati varno komunikacijo med novinarji in sogovorniki, ne da bi s tem škodili slišnosti in razumljivosti te okrnili sporočilnost vsebin.

Pri tem so programski ustvarjalci resnično med kladivom in nakovalom.

Ne mine teden, ko ne bi prejela pritožbe kakšnega gledalca ali gledalke, ki meni, da televizijski novinarji dajejo državljanom slab zgled, ker ne nosijo mask, in da tako državljanke spodbujajo k nespoštovanju ukrepov. Spomnili se boste oddaje Tarča, ko je prvi mož NIJZ voditeljici očital, da bi morala med studijskim pogovorom uporabljati masko – čeprav je bilo pri snemanju poskrbljeno za ustrezno razdaljo med govorcami.

Po drugi strani se od pomladi še krepki nejevolja gledalcev z naglušnostjo in okvaro sluha, ki ne obvladajo znakovnega jezika, in se v poplavi mask (v pričakovanju nujnih informacij) počutijo medijsko prikrajšane, izolirane in diskriminirane.

Z največjim veseljem bi pritožnikom odgovarjala, da imajo na voljo sprotne podnaslovljene vsebine. Tako pa iz meseca v mesec odgovarjam, da v Sloveniji žal ne premoremo dovolj kakovostnega avtomatiziranega zapisovalca govorne slovenščine in da RTV Slovenija ne more sama prevzeti te naloge. In jim svetujem uporabo spletnega arhiva, kjer so vsebine naknadno podnaslovljene, ali ogled ponovitev, ki so opremljene s podnaslovi – prek teleteksta (več o tem na podstrani o dostopnosti: <https://www.rtv slo.si/dostopno/>).

Zame je zelo boleče, a tudi poučno prebrati, kako ljudje z okvaro sluha in naglušnostjo slišijo govor skozi masko: ne slišijo ga, le napihovanje maske vidijo.

V tej nemoči in z velikim razumevanjem za stiske našega občinstva sem se odločila, da na pristojne na RTV Slovenija – direktorico TV Slovenija, koordinatorko invalidskih vsebin, vodjo MMC, ki zagotavlja podnaslove, in odgovorno urednico Informativnega programa – naslovim pismo z nekaj predlogi.

Predlagala sem, da k razumljivosti (dostopnosti) govornih televizijskih vsebin prispeva vsak po svoji moči:

- da vodstvo TV SLO o zadregi občinstva (vnovič) obvesti vlado in (vnovič) preveri, ali obstajajo še kakšne rešitve za boljšo razumljivost,
- da Informativni program v primerih, ko posname pomemben pogovor za dnevnoinformativne oddaje, prioriteto poskrbi, da posnetek prejmejo v službi za podnaslavljanje, da vnaprej pripravijo podnapise,
- da v službi Dostopnosti še bolj angažirano preizkušajo vse možnosti, ki so na voljo za zapisovanje govorne besede in podnaslavljanje,
- da vsi, ki lahko, pri vseh inštitucijah, s katerimi smo v stiku, vedno znova opozarjamo na težave našega občinstva in na breme odgovornosti, ki ga lahko prevzamemo le skupaj, ne more pa ga v celoti prevzeti TV Slovenija.

Veseli me, da iz odgovorov naslovnikov razberem razumevanje in zavezo, da bodo storili, kar je v njihovi moči.

Zase že lahko rečem, da ne bom zamudila nobene priložnosti, da bi opozarjala na to nujnost, in da bom še naprej slišičim potrpežljivo pojasnjevala, kako maske vplivajo na (ne)razumljivost govora.

To sporočilo pošiljam v vednost tudi ostalim naslovnikom vašega pisma. ●

Želim si, da bi bili skupaj uspešni.

Lep pozdrav,

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev
RTV Slovenija, Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana
varuh@rtvslo.si | 01 475 47 00 | www.rtv slo.si/varuh

KRETNJA LETA 2020 JE KORONAVIRUS

✎ Valerija Škof

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) je letos petič zapored razglasil besedo leta 2020, izbrano s spletnim glasovanjem. Prav tako je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije že drugo leto zapored izvedla akcijo Kretnja leta. Na prvi akciji kretnja leta 2019 je največ glasov dobila kretnja Ustava.

Razglasitev besede in kretnje leta 2020 je potekala s spletnim prenosom na platformi Zoom.

Izbor besede leta je ponujal izbiro med enajstimi besedami, ki jih je strokovna komisija, sestavljena iz predstavnikov ZRC SAZU, portala MMC RTVS in Dela, izbrala izmed skoraj 250 predlogov. Finalistke so bile: 14 dni, cepivo, karantena, kolesarjenje, mehurček, neleto, pozitiven, predihovalnik, rahljanje, šolotožje, zoom. Največ glasov so

ljudje namenili besedi KARAN-TENA.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je do 10. novembra 2010 zbirala predloge za kretnjo leta 2020. Komisija je obravnavala vseh 19 predlogov ter izbrala šest kretenj za glasovanje. Pri izboru so upoštevale takšne, ki so prišle v širšo rabo po nekem specifičnem mejniku, ki so vezane na aktualne dogodke v letu 2020 in odražajo pomembne spremembe v družbi, tehnologiji in mišljenju.

Zdaj pa si pogledjmo izbor kretenj.

1. EPIDEMIJA: v Sloveniji je bila 12. marca 2020 razglašena epidemija zaradi koronavirusne bolezni; kretnja za epidemijo prikazuje kretnji bolezen in širiti.
2. KORONAVIRUS, COVID-19: kretnja za koronavirus oziroma covid 19 ponazarja obliko virusa; je prevzeta kretnja.
3. ZOOM: ker so zaradi ukrepov šolanje in sestanki potekali na

daljavo, je veliko ljudi začelo uporabljati spletno aplikacijo Zoom; kretnja prikazuje obliko več videokvadratkov; je prevzeta kretnja.

4. BRIS: testiranje na novi koronavirus je bris nosno-žrelnega predela z dolgo vatirano palčko; kretnja ponazarja postopek brisa s palčko.
5. UKREP: od marca 2020, ko se je pri nas začela epidemija, je vlada napovedala ukrepe za zaježitev okužbe z novim koronavirusom; kretnja za ukrep prikazuje kretnji ukazati in narediti.
6. BEETHOVEN: lani je bila 250. obletnica rojstva skladatelja Ludviga van Beethovna, zato smo mu v tem letu posvetili gledališko igro, film in knjigo; kretnja za Beethoven vsebuje prvo črko priimka (B) in klavir; je novotvorjena kretnja.

Glasovanje za kretnjo leta 2020 je potekalo od 18. novembra 2020 do 3. januarja 2021 na spletnem portalu 1ka.si.

6. mesto: kretnja BRIS (0 % glasov)
5. mesto: kretnja UKREP (5 % glasov)
4. mesto: kretnja EPIDEMIJA (9 % glasov)
3. mesto: kretnja Beethoven (11 % glasov)
2. mesto: kretnja ZOOM (31 % glasov)

Največ glasov, 44 odstotkov, je prejela kretnja KORONAVIRUS oziroma COVID 19.

Kretnja leta 2020 je torej postala KORONAVIRUS. ●

PKP7 PRINAŠA TUDI UREDITEV PLAČILA TOLMAČENJA NA DALJAVO

Valerija Škof

Žal se razmere glede epidemije ne umirjajo in je razglašena še za prihodnjih 60 dni. Ker so se v Zavodu Združenje tolmačev slovenskega znakovnega jezika ves čas trudili kar najbolj uresničevati pravico gluhih do tolmača, so razmeram primerno tolmačili z uporabo razpoložljive tehnologije. Na te težave so opozarjali pristojne in danes lahko rečejo, da jim je uspe-

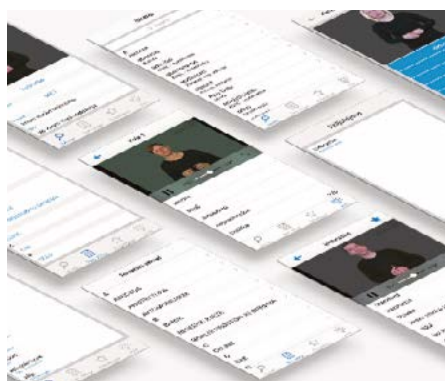
lo urediti tudi način plačila za tolmačenje, ko to poteka na daljavo.

Tako sprejeti PKP7 v 102. členu določa naslednje:

1. V času trajanja epidemije se tolmačenje slovenskega znakovnega jezika ne glede na določbe Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika (Uradni list RS, št. 106/2012) lahko izvaja tudi na daljavo z uporabo video tehnologije.
2. Za izvedeno tolmačenje na daljavo tolmač slovenskega znakovnega jezika posreduje plačniku storitve zaznamek o izvedenem tolmačenju po elektronski pošti.

3. Plačnik storitve tolmačenja povratno zaznamek potrdi in se zaveže k plačilu računa, izdanega na podlagi zaznamka.

V ta namen so pripravili predlog zaznamka kot osnovo ter priložilo za izstavitve računa za opravljene storitve javnim ustanovam. Glede potrditve tolmačenja na daljavo, ki so plačljiva z vavčerjem, zadeva ostane nespremenjena s to možnostjo, da tolmačem gluha oseba posreduje po elektronski pošti sken podpisanega obrazca (če s to tehnologijo razpolaga), vavčer pa lahko pošlje na sedež Združenja tudi po izstavitvi računa v najkrajšem možnem času. ●

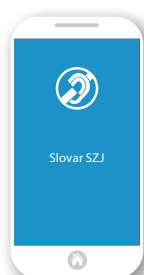

QR KODA

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR kod.

Uporaba QR čitalca je preprosta:

- Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).
- Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR kodo na listu glasila IST.

1 Namesti aplikacijo

2 Poskeniraj QR kodo

3 Predvajaj video

KAJETAN ČOP: PESEM S PRVIM JEZIKOM IN ČLOVEK SEM KOT TI

✎ Valerija Škof

Mednarodni dan maternega jezika praznujemo 21. februarja. Gre za spominski dan, katerega namena je spodbujanje spoštovanja lastnega in hkrati drugih maternih jezikov po vsem svetu

oziroma ohranjanje večjezičnosti ter jezikovne in kulturne raznovrstnosti. V Sloveniji je približno 1.500 uporabnikov slovenskega znakovnega jezika, ki je njihov materni jezik. Ob dnevu materin-

ščine jim posvečamo obe pesmi »Pesem s prvim jezikom« in »Človek sem kot ti«, ki ju je spesnil Kajetan Čop. Prek QR kode si lahko ogledate pesmi v slovenskem znakovnem jeziku. ●

PESEM S PRVIM JEZIKOM

Prvi jezik
Ki me objame

Prvi jezik
Ki te zajame

Prvi jezik
V katerem ljubiš

Prvi jezik
V katerem obljubiš

Prvi jezik
Ko si srečen

Prvi jezik
Ko si tečen

Prvi jezik
Da zaspiš

Prvi jezik
Da se zbudiš

Prvi jezik
Ni vedno zvok

Prvi jezik
Se tiče tudi rok

Prvi jezik
Duša govori

Prvi jezik
Je tam kjer srce živi ●

Dan maternega jezika je dan vseh ljudi, ne glede na način sporazumevanja. Kajti prvi jezik je kretanja srca in ne kretanja ust ali rok.

ČLOVEK SEM KOT TI

Čutim kot ti.

Ljubim kot ti.

Občudujem kot ti.

Vidim kot ti.

Empatičen kot ti.

Kljubovalen kot ti.

Srečen kot ti.

Enkrat kot ti.

Mislil kot ti.

Krvavim kot ti.

Osrečim kot ti.

Tih kot ti.

Trmast kot ti.

In kdo je res gluhi? ●

NAGLUŠNOST JE NAJPOGOSTEJŠA POKLICNA BOLEZEN

✎ Mag. Tina Grošelj

V Evropi se z blago okvaro sluha spopada že več kot 71 milijonov ljudi, od tega jih ima 55 milijonov izgubo sluha v govornem območju, torej za uspešno komunikacijo in razumevanje potrebujejo slušni aparat. Vzroki za nastanek okvare sluha izvirajo že iz nosečnosti. Če je nosečnica pretirano izpostavljena hrupu, to vpliva tudi na plod. Potem je hrupu otrok izpostavljen tako rekoč na vsakem koraku – v vrtcu, šoli in tudi v domačem okolju, kjer smo izpostavljeni stalnim in preglasnim zvokom televizije in glasbe.

Učinki hrupa na človeka se seštevajo in rezultat je okvara sluha. Naglušnost velja v svetovnem merilu za najpogostejšo poklicno bolezen, je dejala v intervjuju prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., spec., predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa pri UKC LJ.

Zanimalo me je tudi, katere industrije so najbolj hrupne: »Najbolj neprijetni hrupi so v industriji, kjer se obdelujejo železo, kovine, ter v vsej lesni industriji. Imamo pa tudi druge industrije, ki so izjemno hrupne.

Prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., spec.,
predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela,
prometa in športa pri UKC LJ (Vir: Zdravstveni portal.si)

Branko Meh, predsednik Obrtno-podjetniške zbornice (Vir: OZS)

Prav tako vrtce razumemo kot delovno mesto. Hrup, ki nastaja v vrtcih in šolah, je zelo visok in dosega 90–100 decibelov. Če vzamemo, da je za človeka sprejemljivo do 80 decibelov in da je to logaritemska funkcija, vemo, da je to nesprejemljivo. Kričanje otrok, nabijanje žog – ogroženi so tako učitelji kot vzgojitelji in otroci sami. Vzgaja se kultura kričanja in glasnega govorjenja, in če otrok to počne, ko je star pet ali šest let, bomo, namesto da bi imeli naglušnega 70-letnika, imeli naglušne 30-letnike.»

Poklicna naglušnost spada med najpogostejše poklicne bolezni povsod v svetu. Tudi pri nas pričakujemo, da bo poklicna naglušnost na prvem ali vsaj na drugem mestu. Vendar pri nas že 30 let poklicnih bolezni ne odkrivamo. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju sicer določa, da se za poklicno bolezen štejejo bolezni, ki jih povzroči daljši neposreden vpliv delovnega procesa in delovnih razmer na nekem delovnem mestu. Za zdaj je pri nas urejena zgolj poklicna bolezen zaradi izpostavljenosti azbestu. Zakon ZPIZ-2 obvezuje Ministrstvo za zdravje, da izdela pravilnik o poklicnih boleznih. Vendar tega ministrstvo še ni naredilo. Na naša novinarska vprašanja o tem, kdaj lahko pričakujemo seznam, do priprave članka niso odgovorili: »Ker ne odkrivamo poklicne naglušnosti, ker ne odkrivamo poklicne bolezni, proizvajamo poklicne bolnike,« je jasna prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., spec.

V praksi to pomeni, da delavec, ki je zbolel za poklicno boleznijo, ne more uveljavljati nobenih pravic: »Če ni nobenih posledic, če postaneš naglušen, potem ni nobene prisile. Če bi delodajalec plačal npr. 50.000 evrov odškodnine, bi bila striktna ne le kontrola, ampak tudi uvajanje drugih ukrepov,« utemeljuje potrebo po seznamu poklicnih bolezni sogovornica.

Ne glede na to, da imamo predpise, ki urejajo varnost in zdravje na delovnem mestu, vse več ljudi trpi za naglušnostjo. Po podatkih zdravstvene zavarovalnice je v letu 2019 na novo prejelo slušni aparat 17.336 oseb. Trenutno je pri nas 73.787 uporabnikov slušne-

ga aparata, večina je starejših od 55 let. Ker nimamo seznama poklicnih bolezni, v evidenci zdravstvene zavarovalnice ni podatka o tem, koliko ljudi je poškodbo sluha utrpelo zaradi dolgoletne izpostavljenosti čezmernemu hrupu na delovnem mestu. Odsotnost seznama poklicnih bolezni nas omejuje tudi pri tem, da ne moremo sprejeti ukrepov za odpravo tveganj in preprečevanje nastanka poklicnih bolezni. Tako naglušnim pripada zgolj brezplačen standardni slušni aparat: »V realnosti ni upravičen do ničesar, ker mu invalidska komisija ne prizna poklicne bolezni. Na medicini dela nima priznane poklicne naglušnosti, ker država ne dovoli priznavanja poklicnih bolezni. To pomeni, da gre za brezpravnega človeka in po mojem gre za temeljno kršenje človekovih pravic. Že 30 let govorim, da omogočamo poklicno invalidnost. Edini način je, da gre naglušna oseba na sodišče in od delodajalca iztrži odškodnino. Če vprašate sodišča, je to izjemno redek primer, ker si delavci ne upajo v konflikt z delodajalcem in ker so načini izmikavanja, da je to zaradi poklica, tako prefinjeni, da ne doseže ničesar. To je boj Davida z Goljatom in je obsojeno na neuspeh,« pripoveduje predstojnica inštituta.

Pri Obrtno-podjetniški zbornici pritrjujejo potrebi po seznamu poklicnih bolezni: »Kar se naglušnosti tiče, je za delodajalce pomembno, da upoštevajo varnostne ukrepe. Da imajo zaščitna sredstva, slušalke in oceno tveganja. Po drugi strani pa delodajalec ne more ves čas nadzorovati zaposlenih. Nekateri upoštevajo in nosijo zaščito, drugi pa ne. Zato bi želeli, da se delavci zavedajo, da lahko utrpijo naglušnost in je prav, da zaradi svojega zdravja to upoštevajo in nosijo vsa zaščitna sredstva. Mi smo za to, da se to področje uredi, vendar da ne bo

SiTOR stiskalnice so največji proizvajalec stiskalnic za plastiko na svetu.

Blaž Gracar (Vir: napovednik.com)

za vse kriv delodajalec. Zadnjič je bil na primer predlog, da bi bil covid 19 poklicna bolezen ali elektromagnetno sevanje, kar lahko dobimo ljudje kjer koli izven delovnega mesta. Podjetje, ki upošteva vse varnostne ukrepe in nekdo, ki dela na takem področju, pride do poklicne naglušnosti. Treba je vedeti, da ne more tega nositi samo delodajalec, ampak bi morala del nositi država. Navsezadnje plačujemo 0,53 prispevka ZZZS za poklicne bolezni in nesreče, tega denarja je 80 milijonov in menimo, da bi se iz tega lahko krila odškodnina za delavce, ki so to utrpeli,« pojasnjuje Branko Meh, predsednik Obrtno-podjetniške zbornice.

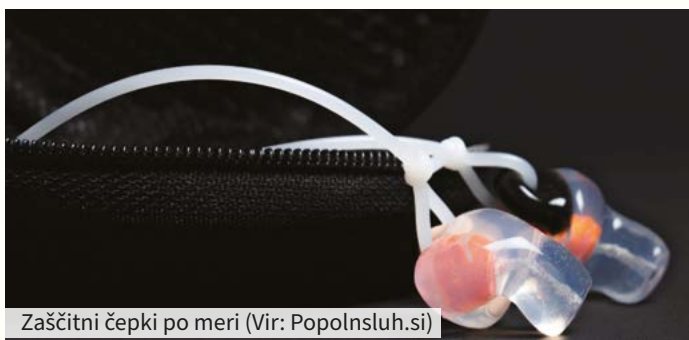
Dokazano je, da hrup negativno vpliva na naše splošno počutje in zdravje, saj povzroča motnje spanca in višji krvni tlak. Učinkovit način zaščite sluha bodisi na glasnih zabavah bodisi na delovnih mestih so slušni čepki, izdelani po meri in z vgrajenimi frekvenčnimi filtri, ki ublažijo velike jakosti hrupa, a še vedno omogočajo komunikacijo. Zanje so se odločili v podjetju SiTOR stiskalnice. Tako so pri največjem proizvajalcu stiskalnic za plastiko na svetu poskrbeli za zaščito svojih zaposlenih. Ta primer dobre prakse pokaže, kako je lahko podjetje družbeno odgovorno.

»Na nekaterih delovnih mestih so predpisani čepki. Imeli smo samo napihljive, ki jih stisneš v ušesu, so pa delavci izrazili željo, da bi šli na boljše. Ti čepki so narejeni po meri. Vzeli so nam mero za levo in desno uho. S temi čepki se lahko pogovarjaš, s prejšnjimi v ušesih pa nisi nič

slišal. Uho trpi, ušesa srbijo, ti, novi, so pa super, lahko jih nosiš ves dan. S temi se pogovarjamo, ne da bi jih ven iz ušesa jemal. Govor slišiš. Hrup te pa ne moti,« svojo izkušnjo s čepki po meri pojasnjuje Dejan Andrijašič, vodja strojne obdelave, SiTOR stiskalnice d.o.o.

»Bolje preprečiti kot zdraviti!« je slogan podjetja Popoln sluh, v katerem izdelujejo zaščitne čepke po meri. Poudarjajo, da je pomembno, da se ljudje, kolikor se le da, izogibajo škodljivemu hrupu. Ker pa to vendarle ni vedno povsem mogoče, ponujajo različne zaščitne čepke po meri za industrijo, spanje, plavanje, streljanje, glasbo, motoriste. Kako delujejo in kakšna je razlika med njihovimi in običajnimi penastimi čepki, pojasnjuje Luka Vrbinc, iz podjetja Popoln sluh: »Največja razlika, če laično povem, med penastimi slušalkami in našimi čepki z vstavljenim filtrom je, da z našimi filtri še vedno lahko komuniciramo v hrupnih okoljih, ker zadušijo visoke frekvence, nizke pa prepuščajo. To pomeni, da komunikacija v hrupnih okoljih ostane. Naši filtri porežejo tudi decibele. To uporabljajo tudi zaposleni na festivalih – varnostniki, natakariji, kjer je stalna komunikacija z ljudmi. Za poslušanje glasbe in pevce izdelujemo tudi glasbene čepke; delamo večkanalne, kar pomeni, da ti, ko greš na koncert, znižajo hrup, ti pa uživaš v kvaliteti glasbe. Doba trajanja je pet let oziroma toliko damo garancije na filter in celoten čepok.«

Če bi Blaž Gracar, glasbenik, pisatelj, videast in ustvarjalec iger lahko zavrtil čas nazaj, bi, kot je dejal, vsekakor uporabil zaščitne čepke: »Bil je oktober 2016, ko sem šel na koncert v kino Šiška, na nastop skupine Swans. To je alternativni metalni bend, znan po tem, da je zelo glasen. Ko sem stopil noter, so ponujali čepke za ušesa. Dal sem jih v žep, ampak na koncertu jih nisem uporabil. Šele po koncertu sem ugotovil, da je nekaj hudo narobe s sluhom. Nobenega nisem nič slišal. In ko sem šel domov, sem ugotovil, da je to drugačen pisk, kot je sicer po koncertih. To je bil začetek tinitusa. Moj tinitus je cvr-

Zaščitni čepki po meri (Vir: Popolnsluh.si)

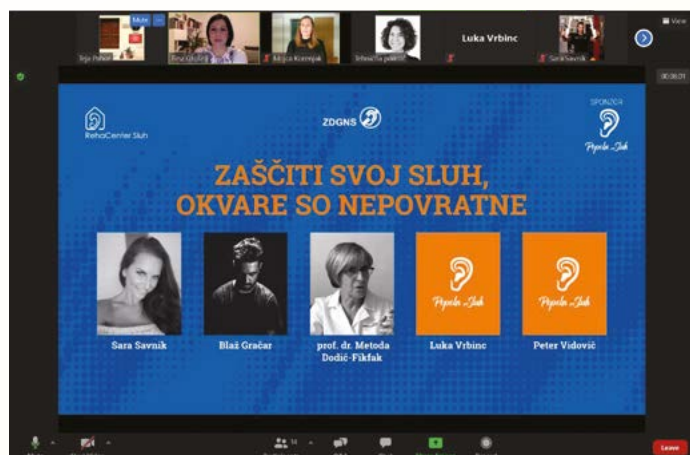
čanje, neopredeljena frekvenca, ni pisk, ampak neki beli šum v visokih frekvencah. Tinitus je najglasnejši, ko sem v tišini. Najtežje z njim zaspim, a me ne zbudi. Najglasneje je, ko sem v stresu. Ko je dogajanje normalno, ga skorajda ne slišim. Vsem, ki že imajo tinitus, predlagam, da se izogibajo vsemu, kar ga krepi – koncertom, substancam, alkoholu. Hkrati svetujem, naj se v fazi, ko so tinitus šele dobili, ne osredotočajo toliko na sluh, ampak naj berejo ali ustvarjajo kaj, kar ni povezano z glasbo ali sluhom.

Če bi lahko še enkrat doživel celotno izkušnjo, bi gotovo imel čepke, ki so jih ponujali na vhodu. Sicer pa vsem, ki uživajo v glasbi, svetujem, da uporabljajo čepke. Ničesar ti ne odvzamejo pri izkušnji glasbe, večjemu dodajo. Glasnost je kvalitetnejša. Tako da skrbno pazite na svoja ušesa,« spodbuja ljudi k samozaščiti 30-letni Gracar.

Preventiva je vedno boljša kot kurativa, zdrav sluh pa vreden več kot vsaka odškodnina. Zato z njim skrbno ravnajte. ●

SPLETNI DOGODKI V DECEMBRU

Teja Pahor Moder, strokovna sodelavka

Izguba sluha je navzven nevidna, njene posledice pa so vse prej kot zanemarljive. Poslabšanje ali izguba sluha je dosmrtna in vpliva na ljudi v socialnem, komunikacijskem in intelektualnem smislu. Na Zvezi smo zaznali veliko število stisk, odvisnosti, izključnosti, zato smo pred prazniki pripravili dva spletna dogodka, na katerem so predavatelji predavali o tem, kako lahko sami zaščitimo sluh.

Prvi spletni dogodek z naslovom Zaščitni svoj sluh, okvare so nepovratne, je potekal v četrtek, 17. 12. 2020, ob 17. uri. Z nami so bili: Sara Savnik, Blaž Gracar, prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., Luka Vrbinc in Peter Vidovič iz podjetja Popolni sluh.

Sara Savnik, nekdanja miss universe, je z nami delila zgodbo, ki ji je spremenila življenje. Takrat je namreč zaradi objestnosti in nespametnega dejanja mladoletnika, ki ji je pod noge vrgel prižgano petardo, ostala gluha na eno uho, na drugo sliši manj kot 30 odstotkov. Po več letih upanja, da se ji sluh povrne, je spoznala, da je okvara dokončna. Sprejemanje stanja so ji otežili tudi vrstniki z nalepko »luštna, a gluha«. Sodni mlini pa so kar dvanajst let mleli do končne obsodbe storilca. Pred kratkim je njena zgodba dobila epilog.

Blaž Gracar je star 29 let. Na seminarju nam je pripovedoval o tem, da je glasbenik, ki ustvarja tako glasbo za gledališča kot elektronsko glasbo. Ustvarja tudi družabne igre in izdeluje kratke risane animirane filme, prav tako piše prozna besedila. Njegova zadnja knjiga TAT NOT je nastala kot posledica njegove izkušnje življenja s tinitusom.

Kasneje se nam je pridružila prof. dr. Metoda Dodič Fikfak, dr. med., predstojnica Kliničnega inštituta za medicino dela, prometa in športa. Na inštitutu se vsakodnevno ukvarja z zdravjem delavcev v službi. Preučuje različne poklicne bolezni in ocenjuje njihov vpliv na zdravje ljudi. Kot ugotavljajo na inštitutu, je ena od najpogostejših poklicnih bolezni naglušnost. Zato strokovnjakinja pomemben del svojega časa na-

menja tudi promociji zdravja na delovnem mestu. Kot poudarja, je pomembno delovna mesta prilagoditi tako, da je hrupa manj. Podjetja bi morala kupiti zaščitno opremo, ki pa je zelo draga. Zato je toliko bolj pomembno, da delavci sami zaščitijo svoj sluh.

Seminar je končal Luka Vrbinc iz podjetja Popoln Sluh, ki nam je razložil, kako poteka promocija zaščite v različnih industrijskih panogah. V podjetju se trudijo pojasnjevati čim večjemu številu organizacij, ki imajo prevelik hrup na delovnih mestih, kako pomembna je zaščita.

Drugi spletni dogodek, z naslovom Pozitivna miselnost: Temelj dobrega počutja, pa je potekal v torek, 22. 12. 2020, prav tako ob 17h.

Svoj pogled na vlogo pozitivnega razmišljanja so na spletnem dogodku z nami delili: Aljoša Bagola, dr. Ajda Pfifer in red. prof. dr. Matej Tušak, športni psiholog.

Naš prvi govorec je bil Aljoša Bagola, ki ga je stroka razglasila za najboljšega kreativnega direktorja desetletja. Zaradi njegove ambiciozne ustvarjalnosti so mu naredili tudi ime oglaševalski guru. Je največkrat nagrajeni slovenski oglaševalski kreativec na domačih in tujih festivalih, eden od najbolj branih slovenskih kolumnistov, priljubljen predavatelj, oče in mož. Po 20 letih je, kot je dejal, svet oglaševanja v glavnem zapustil. Opisal je svojo zgodbo z izgorelostjo in razložil, kako se je z njo spopadel sam.

Za njim je na spletno prizorišče stopila dr. Ajda Pfifer, ki je doktorica psihologije. Pri svojem delu pomaga ljudem pri soočanju in premagovanju izgorelosti, depresije, anksioznosti, panike in nespečnosti. Eden od njenih načinov pomoči je najprej pojasnjevanje, zato da človek, ki je v stiski, najprej razume, kaj se v njegovi psihi in telesu pravzaprav dogaja. Tudi dr. Pfifer se je spoprijela z izgorelostjo, ki pa jo danes jemlje kot darilo, saj, kot pravi, zdaj bolje razume ljudi z duševnimi težavami. Med tehnikami lajšanja težav so, poleg individualnega svetovanja, tudi tehnike sproščanja. Udeležence je spodbudila, da jih izvajajo tudi doma, in podala nasvet o tem, kako se motivirati, kadar smo popolnoma na tleh. Na naši Spletni TV lahko poiščete tudi posnetek meditacije v slovenskem znakovnem jeziku, ki jo je za nas pripravila dr. Ajda Pfifer.

Seminar je zaokrožil redni prof. dr. Matej Tušak s Fakultete za šport v Ljubljani, kjer predava psihologijo in psihologijo športa, predava pa tudi na številnih drugih, tako domačih kot tujih univerzah.

Prav tako je avtor različnih knjig in več kot 300 znanstvenih člankov. Veliko predava po športnih društvih, šolah, vrtcih, podjetjih in vodi delavnice o spoprijemanju s stresom, motivaciji, agresivnosti, osebnostni rasti, timskem delu, učinkoviti komunikaciji in drugih psiholoških pojavih. Ukvarja se tudi s svetovanjem posameznikom. Prikazal nam je načine, kako se spopadati s stresom zaradi ukrepov in kako pomembno je zavedanje lastne odgovornosti.

V Zvezi društev gluhih in naglušnih smo naše programe in storitve združili pod imenom RehaCenter Sluh. Če bi želeli prejemati obvestila o naših dogodkih ali pa imate idejo, kaj bi si še želeli slišati, nam lahko pišete na:

reha.center@zveza-gns.si. ●

GLUHI STREŽEJO V PLANINSKIH KOČAH: S POGUMNIMI KORAKI V LETO 2021

Marjeta, Jurček

Ideja »Bodimo inkluzivni« že četrto leto daje zagon prostovoljcem. Akcija bo vse leto 2021 brez omejitev in priprave že potekajo. O terminih in kočah smo se dogovorili, izbrali smo tudi dneve med tednom, da se lahko vsi pridružijo in bodo del akcije GSPK 2021.

Gore so naravno inkluzivno okolje in prostor za vseživljenjsko učenje. Ko je to učenje jezika, slovenskega znakovnega jezika, ki uporablja tudi kretnje, pri katerih je za sporočanje uporabljeno tudi gibanje, je še toliko bolj privlačno. Pritegne slehernega radovedneža, da vpraša: »Kako se pokaže?«

Rezervirajte si datume za obisk koč, ki bodo cilj tudi drugih akcij, in gluhi bodo postregli različnim

kategorijam invalidnosti/PP. Do prve koč je še zadosti časa, da naberemo kondicijo.

10. april	sobota	Vojkova koč na Nanosu
24. april	sobota	Koč Antona Bavčerja na Čavnu
9. maj	nedelja	Ruška koč – Pohorje
29. maj	sobota	Mirna gora
3. junij	četrtek	Planinski dom na Uštah
12.–13. junij	sobota/nedelja	Koč na planini Razor
16. junij	sreda	Koč na planini nad Vrhniko
17.–18. julij	sobota/nedelja	Lavričeva koč na Gradišču
16. september	četrtek	Šmarna gora
18. september	sobota	Planinski dom pri Krnskih jezerih
9. oktober	sobota	Rudijeva koč na Donački gori

Akcija zajema številna področja, kar ji daje še poseben čar. Prepletajo se pohodništvo, narava, inkluzija, zaposlovanje, slovenski znakovni jezik, razumevanje, prostovoljstvo in še veliko več. Jedro akcije so prostovoljci, ki ji vlivajo utrip, iznajdljivost in vedrino. Z močjo povezovanja zmorejo preiti razlike.

Za prostovoljce, ki bi želeli sodelovati v akciji, so na voljo prijave. Vse, ki jih delo v akciji Gluhi strežejo v planinskih kočah veseli in zanima, naj pišejo na gluhistrezejo@gmail.com.

Veselilo nas bo, če boste dodali datum in koč, kjer bi pomagali ustvarjati inkluzijo in dodali svoj del k dostopnosti.

Posamezniki lahko vplivajo na razpoloženje v družbi, na odprtost družbe in pripravljenost sprejeti spremembe. Tudi tokrat se bo to zgodilo s prostovoljstvom, ki je drugačno. Drugačno je, ker se bodo prostovoljci s svojim delom postavili sami zase. Pogumno bodo stopili v družbo s komunikacijo, ki postaja prepoznavna, s slovenskim znakovnim jezikom.

Z raznovrstnostjo skupin bomo pospešili pretok izkušenj, vseživljenjskega učenja in praktičnih spretnosti. Učili se bomo poslušati in videti drug drugega, razumeti in preseči ovire, ki so samo v naših glavah, in sprejeti, da drugačnost ni slabost, ampak priložnost za osebno rast.

Eden od udeležencev lanske akcije Gluhi strežejo v planinskih kočah je povedal, da se je njihov prostovoljec »kljub oviram odlično znašel in bil sproščen, mi pa smo se prav tako morali potruditi pri naročilu, a je bila interakcija zelo dobra! Bil je super, nadaljujte akcijo, saj vam odlično uspeva!«

Akcija Gluhi strežejo v planinskih kočah je prejela slovensko nagrado za družbeno odgovornost HORUS 2018 za projekt GSPK. Akcija odgovarja družbi na vprašanje o načinu sodelovanja. Kaže, da so izkušnje v kočah uspešna pot prepletanja različnosti, ko z vztrajnostjo in istim ciljem zmoremo biti inkluzivni. ●

IZ SVETA TIŠINE

GREMO V HRIBE – NEVRORAZLIČNI AMA

Delovna skupina nevrorazlični AMA

Nevrorazlični zmorejo. Avtizem, motnja v duševnem razvoju, ADHD (AMA) niso ovire za polno doživljanje gora, aktivno in v družbi. Gore so naravno inkluzivno okolje in prostor za vseživljenjsko učenje.

Gremo v hribe je akcija, ki spodbuja gibanje v gorah in omogoča socialno vključenost nevrorazličnih z grajenjem podpornega okolja z inkluzijo, ozaveščanjem in izobraževanjem. Z akcijo naslavljamo izzive, s katerimi se srečujejo osebe z avtizmom, ADHD, motnjami v duševnem razvoju – torej nevrorazlični in njihove družine. Vsakdo potrebuje pozitivno protitež, da preživi življenjske ovire. Eden od ključev za dobro duševno zdravje in srečo je tudi gibanje, preživljanje časa v naravi in druženje. Slednje daje voljo, da se kljub vsem oviram in malodušju še naprej trudimo, in je ključnega pomena za izogibanje obupu. Cilj akcije je telesna dejavnost za kakovostno preživljanje prostega časa in zdrav način življenja kot orodje za boljše duševno počutje, tkanje novih prijateljstev, socialne in komunikacijske veščine, sprejemanje različnosti pri sebi in drugih, spoznavanje zmožnosti posameznika, iskanje stika z naravo, raziskovanje in spoznavanje narave ter učenje novih veščin.

Ne glede na to, kakšne so naše življenjske bitke, nas lahko pomoč, podpora in razumevanje drugih iz izčrpavajoče izolacije in brezupa vodijo v odločnost in pozitivne spremembe. Dobri odnosi posameznika napajajo s prijetnimi občutki, ki mu omogočajo, da se počuti sprejetega. Oblikovanje podpornega okolja, v katerem se posameznik lahko zateče po oporo in izrazi svojo stisko, je ključnega pomena, saj naredi izkušnjo obiska hribov možno in prijetno. Dobra iz-

kušnja ima veliko vrednost s pozitivnim vplivom na doživljanje okolja in notranji svet posameznika.

Inkluzija je proces, pri katerem se učimo živeti drug z drugim. Ključna ideja inkluzije je izboljšati svet za vse. Posameznik, ki je pozitivno naravnano do potreb soljudi, bo zagotovo bolje sprejemal vse ljudi. Pri inkluziji se mora prilagajati tako posameznik s posebnostmi ali brez posebnosti kot tudi okolje. Za uresničevanje inkluzivne družbe je iskanje rešitev, sodelovanje in učenje strpnosti prava pot. Akcija je v svoji biti inkluzivna. Misli na okolje in na posameznika, prilagaja okolje in posameznika spodbuja k sprejemu izzivov ter ga pri doseganju ciljev tudi podpre. Akcija ne želi ukalupljati posameznikov, temveč jim dopušča, da so vključeni v skupino in da na svoj način in s svojim tempom dosežejo cilj.

- 10. april – INKLUZIJSKI POHOD – TRŠKA GORA
- 11. april – NANOS
- 21. april – INKLUZIJSKI POHOD – PLAČKI STOLP
- 24. april – ČAVEN
- 8. maj – RUŠKA KOČA
- 29. maj – MIRNA GORA
- 3. junij – VSESLOVENSKI INKLUZIJSKI POHOD – UŠTE
- 13. junij – PLANINA RAZOR
- 16. julij – PLANINA NAD VRHNIKO
- 17. julij – GRADIŠČE
- 16. september – ŠMARNNA GORA
- 8. september – INKLUZIJSKI POHOD – ZAVRŠKI STOLP
- 9. oktober – INKLUZIJSKI POHOD – 12. TEK DRAGA IG
- 10. oktober – RUDIJEV DOM – DONAČKA GORA

Inkluzijski pohodi so tudi prostor vseživljenjskega učenja o naravi, znamenitostih, odnosih, razumevanju sebe in drugih. Izkušnje odnosa z drugo osebo je način komunikacije, izražanje, preverjanje pri sebi, kako delujemo sami. Izkušnje z različnostmi omogočajo prilagajanje v odnosu, kar je temelj inkluzije. Omogoča razvoj, širitev lastne vrednosti in spretnosti ter razumevanja, ki jih ljudje potrebujejo v življenju, spodbuja ustvarjalnost in prilagajanje različnim okoliščinam ter okolju.

Poskrbeli bomo za inkluzivno, zabavno in varno pot do cilja. Na poti do vrha bodo navzoči prostovoljci, ki bodo na voljo za pogovor, usmerjanje, povezo-

vanje in podporo. Na cilju bo poskrbljeno za zabaven in raznovrsten program, preskus senzornih pripomočkov, za družabne in kreativne delavnice, telovadbo za možgane, taktilne gibalnice, kotichek za umirjanje in mobilno svetovalnico.

Akcija bo pripomogla k ozaveščanju o ADHD, avtizmu in motnjah v duševnem razvoju – nevrorazličnosti. Na dogodkih bodo udeleženi informirani o oblikah pomoči, ki so na voljo v lokalnem in širšem

okolju. Z ozaveščanjem in informiranjem pa se bo zmanjšala tudi stigma, ki zaznamuje nevrorazličnost.

V projekt so povezani: Društvo ASPI, Mavrični bojevnik, Zveza Sožitje, Planinska zveza Slovenije, odbor Planinstvo za invalide/OPP, Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije so. p., CIRIUS Vipava. Akcija po celotni Sloveniji povezuje različne organizacije, ki delujejo na sorodnih področjih. Povezovanje in sodelovanje vpletenih v aktivnosti tlačuje pot za nadaljnje delo. ●

PISMO BRALCA, KI JE IMEL TEŽAVE NA DELU ZARADI POSTOPNE IZGUBE SLUHA

V uredništvo smo prejeli pismo bralca, ki je opisal mučne težave, ki jih je doživljal zaradi postopne izgube sluha kot posledice trajnega in motečega hrupa na delovnem mestu. Pismo objavljamo nelektorirano.

Spoštovani,

23. 1. 2021 sem gledal oddajo »Prisluhnimo tišini« z naslovom »Naglušnost je najbolj pogosta poklicna bolezen«. Ta oddaja me je spodbudila, da napišem moj nesrečni dogodek, kako sem izgubil še preostali sluh, ki sem ga imel in dobil tudi tinitus. Pred poškodbo pri delu sem bil lažje naglušen zaradi posledice meningitisa pri 11 mesecu starosti. Kasneje pa zaradi občasnega piskanja v levem ušesu, ki je trajalo sekundo, je otorinolaringolog ugotovil, da imam Menierov sindrom.

Delo sem opravljal kot pakirni delavec rezervnih delov v majhnem prostoru z nizkim stropom. Pri delu je bil občasno močan hrup, ko je prihajal prostor dizel viličar. Viličarist je odnašal železne palete, naložene z rezervnimi deli in pri tem povzročal močan hrup z neznosnim smradom izpušnega plina. 8.9.1981 pri delovnem opravilu ob močnem hrupu sem izgubil sluh in mi začelo v levem ušesu šumeti. Delovodji sem povedal, kaj se mi je

zgodilo in prosil, da mi izpolni prijavnico o nezgodi pri delu. Odgovoril je, da ne vidi kri in poškodbe ter zaradi tega ne more napisati prijave.

Napoten sem bil pred invalidsko komisijo. Bil sem zmeden in depresiven, zaradi izgube sluha in tinitusa pa nisem bil pozoren na postopek. Verjel sem sem v poštenost stroke. Invalidska komisija je priznala, da izgubil sluh zaradi bolezni in mi določila nizko invalidnino. Čez štiri leta sem zvedel, da je varstvo pri delu podjetja podalo medicini dela napačen opis dela. Namesto dizel viličarja so dodali opis dela z viličarjem na akumulator, ki pa ne povzroča močnega hrupa. Zaradi tega sem zamudil rok pritožbe.

Podjetje je šlo v stečaj in sem izgubil zaposlitev in posledično imam zelo nizko pokojnino, ker nisem mogel dobiti drugo zaposlitev zaradi invalidnosti. Ker sem praktično gluha, me zdaj rešuje dodatek za komunikacijo in se vsem vem na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije osebno zahvaljujem za trud, ki ste ga dosegli, da je nam gluhih in naglušnim materialno lažje v življenju. Upam, da boste dosegli priznanje poklicne bolezni in da ne bo prihajalo do zlorab. ●

Prejmite lepe pozdrave,
Crnica Aljoša

IZVEDENI KULTURNI PROJEKTI ZDGNS V LETU 2020

Anton Petrič, vodja programov Kultura gluhih in Šport gluhih

A) GLEDALIŠKI FESTIVAL

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je skupaj z društvom MDGN Velenje za 7. november 2021 načrtovala gledališki festival gluhih v Domu kulture Velenje. Žal ga zaradi zaostrenih ukrepov, povezanih s preprečevanjem širjenja epidemije covida 19, kljub razpisu, velikemu trudu in vsem pripravam MDGN Velenje ni bilo mogoče izpeljati.

B) FILMSKI FESTIVAL

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je Filmski festival gluhih sprva načrtovala za soboto, 24. oktobra 2020, v Kinodvoru v Ljubljani. Ker je bila razglašena epidemija in se je število okuženih iz dneva v dan povečevalo, kinodvorane in gledališča pa so zaprla svoja vrata, smo se odločili za izvedbo spletnega filmskega festivala. Na www.spletnatv.si smo od 26. do 29. oktobra vsak dan ob 17. uri predvajali en film. Filmi so nastali v produkciji društev gluhih in naglušnih.

Spored festivala:

- Ponedeljek, 26. oktober: Snubitev (AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko)
- Torek, 27. oktober: Skrivnostni prstan (DOZIS Dolenjske in Bele krajine)
- Sreda, 28. oktober: Značilnosti slovenskih pokrajin (DGN Ljubljana)
- Četrtek, 29. oktober: Ko ti kapne (DGN Posavja Krško)

C) LIKOVNA KOLONIJA GLUHIH

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče je od petka, 22. maja, do nedelje, 24. maja 2020, v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije organiziralo likovno kolonijo za gluhe in naglušne ljubitelje slikovnega izražanja. K sodelovanju so povabili tudi ustvarjalce s širšega Konjiškega.

Likovne kolonije se je udeležilo 11 gluhih oziroma naglušnih ustvarjalcev iz Murske Sobote, Novega mesta, Kranja, Velenja in Slovenskih Konjic. Umetniki so bili nastanjeni v Gostišču Ulipi, kjer so imeli tudi organizirano prehrano.

D) PREMIERA CELOVEČERNE GLEDALIŠKE IGRE OSTRŽEK

Med epidemijo je gledališka skupina Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Tihe stopinje pod vodstvom režiserke Lade Orešnik pripravila novo gledališko igro v slovenskem znakovnem jeziku, in sicer priredbo svetovno znane pravljice Ostržek italijanskega avtorja Carla Collodija. Igralke in igralci so po sodobnih videokomunikacijskih kanalih igro na daljavo vadili doma. Gledališka skupina je 5. junija premierno uprizorila igro v dvorani gledališča Siti Teater BTC Ljubljana.

Ker pa so veljala priporočila NIJZ glede druženja v zaprtih javnih prostorih, so se ustvarjalci odločili, da bodo gledališko predstavo posneli brez občinstva in jo predvajali po spletu. Tokrat so si gledalci predstavo prvič lahko ogledali iz udobja domačih naslonjačev, saj jo je zaradi ukrepov vlade o omejitvi druženja Spletna TV na svoji spletni strani prenašala v živo.

Nastopili so: Nel Delošto, Boštjan Hren, Zlatka Petrač, Nejc Drekonja, Petra Šiler, Marta Vavpetič, Jelena Bolšedonova in Tina Strel.

Priredba te znane pravljice v slovenski znakovni jezik je nastala pod taktirko Lade Orešnik, scenografijo na odru in kostumografijo pa je pripravila Jelena Bolšedonova. Predstavo so tolmačili Mojca Korenjak, Martin Klepec in Karin Brumen.

E) GLEDALIŠKA IN FILMSKA DELAVNICA

V aprilu smo se dogovorili, da bo gostja na gledališki delavnici gluha gledališka in filmska igralka Iwona Cichosz - Yggeseth iz Poljske, ki bi predstavila svoje izkušnje v gledališkem in filmskem svetu slišičih. Žal je epidemija covida 19 to onemogočila.

Prav tako zaradi epidemije ni bilo mogoče izvesti filmske delavnice, načrtovane v začetku oktobra lanskega leta.

F) MEDNARODNI DAN GLUHIH 2020

Mestno društvo gluhih Ljubljana je zaradi izredno nepredvidljivih razmer v epidemiji, ukrepov vlade in priporočil NIJZ glede covida 19 odstopilo od organizacije prireditve ob Mednarodnem dnevu gluhih v Ljubljani. Ker v tistem trenutku nihče ni vedel, kaj bo jeseni, in je bilo nemogoče napovedati, kaj šele

Del zapuščine Ivana Štreklja

kar koli načrtovati, smo na ZDGNS temu ustrezno poiskali druge oblike, ki so bile glede na takratne razmere seveda primerne.

Program Kulture gluhih Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije je pripravil novo gledališko predstavo Beethoven v režiji Lade Orešnik, ki je bila v petek, 25. septembra 2020, ob 18. uri v gledališki dvorani SiTi teatra BTC Ljubljana. Da bi spoznali njegovo glasbeno veličino, je gledališka skupina ZDGNS Tihe stopinje pripravila predstavo v znakovnem jeziku o Beethovnu in o tem, kako je kljub oglušlosti ustvaril veličastne simfonije, ki so pustile pečat tudi v današnjem času.

Predstavo o Beethovnu smo posvetili tudi mednarodnemu dnevu in tednu gluhih, v katerem Svetovna zveza gluhih zahteva, da se ponovno poudarijo človekove pravice gluhih.

Nastopili so: Nejc Drekonja, Tina Strel, Zlatka Petrač, Boštjan Hren in Petra Šiler.

Scenografija: Jelena Bolšedonova, ilustracije Rok Juršič

Kostumografija: Jelena Bolšedonova, Lada Orešnik

Predstavo so v govorni jezik tolmačili Mojca Korenjak, Karin Brumen in Martin Klepec.

G) DOKUMENTARNI FILM O BEETHOVNU V SLOVENSKEM ZNAKOVNEM JEZIKU

Studio Spletne TV na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije je posnel film o Ludwigu van Beethovnu z gluhim igralcem Nejcem Drekonjo v glavni vlogi. Film so na spletni strani Spletne TV predstavili 3. decembra, ko praznujemo mednarodni dan invalidov. Zgodba v filmu se osredotoča na Beethovnov težavo pri skladanju glasbe zaradi postopnega izgubljanja sluha.

H) DRŽAVNI KULTURNI PRAZNIK S TOLMAČEM ZA SZJ IN SLUŠNO ZANKO

Po večletnih naporih in usklajevanjih smo na ZDGNS prepričali organizatorja proslave ob državnem kulturnem prazniku, da omogoči spremljanje proslave v živo s tolmačem in prek slušne zanke. Poleg te dostopnosti smo dosegli tudi tolmačenje prireditve v živo na RTV Slovenija. S tem prvim korakom upamo, da bo to postal standard za vse prihodnje proslave. Zdaj je pomembno, da se uporabniki tovrstnih dogodkov udeležujejo in predvsem opozarjajo na neizvajanje te dostopnosti.

I) SEJNA DVORANA IVANA ŠTRELJJA NA ZDGNS OB 45. OBLETNICI NJEGOVE SMRTI

V zgodovini delovanja skupnosti oseb z okvaro sluha v Sloveniji je na kulturno-umetniškem področju močno izstopal Ivan Štrekelj, o katerem je napisana tudi biografija. Njegovi izdelki krasijo glavno mesto Slovenije, Narodno galerijo v Ljubljani in sejno dvorano na ZDGNS. Po sklepu UO ZDGNS smo veliko sejno dvorano na ZDGNS preimenovali v Štrekljevo dvorano in na stene izobesili izključno slike gluhega kiparja Ivana Štreklja ter vanjo postavili njegove kipe. Vsa preostala Štrekljeva kiparska dela so prevzeli v Narodni galeriji, ki bo v njegov spomin pripravila posebno razstavo. S tem simbolično ohranjamo spomin na velikega akademskega gluhega kiparja. ZDGNS je leta 2004 izdala tudi posebno monografijo o Ivanu Štreklju.

J) STUDIO OB SEDEMNAJSTIH IN DRUGI PRISPEVKI NA RADIU SLOVENIJA

Ob mednarodnem dnevu gluhih in zaradi teme o dostopnosti do spletnih strani in mobilnih aplikacij smo bili gostje oddaje Studio ob sedemnajstih na Radiu Slovenija in tudi v osrednjih radijskih poročilih. Zahvaljujemo se RTV Slovenija za medijsko podporo ozaveščanja ob teh dogodkih.

K) SODELOVANJE ZDGNS Z ZAVODOM ZA SODOBNO UMETNIŠKO PRAKSO IN TEORIJU

ZDGNS je sodelovala na okrogli mizi na temo dostopnosti uprizoritvene umetnosti in glasbe gluhih in naglušnim. Anton Petrič je predstavil specifične kulture gluhih ter ovire pri dostopnosti kulturnih dobrin za gluhe in naglušne osebe.

Ves čas epidemije so aktivnosti programa Kultura gluhih, ki se izvajajo, dostopne po videokonferenčni povezavi, kjer je le mogoče. Vzpostavljena je videopovezava z vodjo program za informiranje in posvetovanje za vse, ki želijo sodelovati ali že sodelujejo v projektih tega programa. ●

ZARADI PANDEMIJE KORONAVIRUSA SO VSA GLEDALIŠČA ZAPRTA

📍 Lada Orešnik

»ZAME SO SE ZAPRLA VRATA, A NE OBUPAM, GREM IN IŠČEM DRUGA VRATA, IŠČEM NOVO POT.«

Lada in njen mož Gorazd med pripravo odra za gledališko predstavo

Sem samozaposlena v kulturi.

V letu 2020 sem imela v načrtu veliko aktivnosti od januarja pa do konca decembra. Vse leto se je obetalo pestro kulturno dogajanje, a se je že v marcu vse postavilo na glavo. Tudi v Slovenijo je prišel virus, novi koronavirus, in čez noč je vlada sprejela drastične ukrepe ter zaprla državo, s tem pa seveda tudi vse kulturne ustanove. Naenkrat nisem mogla več delati. Nenadoma sem ostala doma, gledališča so bila zaprta, ravno tako društva, šole, vsi ljudje so večinoma ostali doma, kmalu je bilo gibanje omejeno le na občine. Počutila sem se zelo slabo. Zelo sem se veselila dela, potem pa smo morali odpovedati predstavo Sovica Oka, Dr. Prešeren, Tutošomato, ki smo jih nameravali izvesti pri projektu Gledališki tolmač. V gledališču so odpadle vse predstave od A do Ž. Občutila sem stisko, ki pa se je samo še povečala, ker so tudi na Zvezi društev gluhih in naglušnih odpovedali vse aktivnosti. Tako je odpadla gledališka delavnica, na kateri naj bi sodelovali tudi udeleženci iz Poljske in Norveške. Vse to zaradi novega koronavirusa. Ampak taka so bila navodila vlade, epidemija je res ohromila celotno državo in nisem bila edina, ki ji je bila odvzeta možnost za delo.

Dva meseca sem bila v občinski karanteni. Pogosto sem poslušala predavanja na Zoomu, velikokrat sem se odpravila ven, v naravo, na pohod, kolesarila sem v okviru dovoljenega, v svoji občini, občasno sem pazila vnuke. Zelo sem pogrešala svoje delo na kulturnem področju, režijo, gledališča, igro, delo

Lada in njeni gledališki prijatelji po predstavi Šola ali cirkus

animatorke. Zelo sem hvaležna Zvezji, da mi je v začetku maja dala priložnost, da smo začeli vaje za gledališko predstavo Ostržek. Na začetku smo se z igralci srečevali po Zoomu, nato pa vaje nadaljevali zunaj, na prostem oz. v društvu gluhih Zadobrova.

Ko so se ukrepi sprostil, smo imeli možnost nadoknaditi zamujeno. Izpeljati smo morali odprte projekte in imela sem ogromno volje, energije, zagona, da smo izpeljali vse predstave pri pobudi Gledališki tolmač. Garali smo kot nori, poganjal me je neki neviden motor in uspelo nam je. Od maja do začetka oktobra smo izvedli predstave Sovica Oka (Lutkovno gledališče v Ljubljani), Kdo je napravil Vidku srajčico (Volčji Potok), predstavo Ostržek s skupino Tihe stopinje ZDGNS v SitiTeatru, Norčije v Spalnica (zunaj v Kopru), Beethoven s skupino Tihe stopinje (Siti teater) in Rdeča kapica v Kulturnem domu v Kamniku z DGN Ljubljana.

Pa je spet prišel drugi val koronavirusa. Ponovno so se zaprla vrata vseh gledališč v Sloveniji, spet smo

Njena najljubša pristočasovna aktivnost – pohodništvo

Lada s prijatelji na Veliki Planini

Aktevji gledališke predstave Rdeča kapica in volk

bili primorani odpovedati vse predstave, ki smo jih načrtovali do konca decembra pri pobudi Gledališki tolmač. Poleg kulturnih ustanov so se zaprla še mnoga druga vrata: društva, kjer se gluhi tako radi srečujemo, šole, gostinski obrati in podobno. Ponovno smo imeli omejeno gibanje le na občinske meje, uvedli so policijsko uro.

Gluhi smo že tako zelo prikrajšani za dostop do kulturnih vsebin, ki jih ne moremo spremljati, ker niso dostopna v znakovnem jeziku. Zdaj pa smo morali že drugič odpovedati tudi tiste predstave, za katere smo se zelo trudili, da smo jih naredili dostopne gluhemu občinstvu. Ravno tako se nismo mogli več srečevati v društvih gluhih. Po novem letu so se ukrepi podaljšali še do marca. Zaprla so se mi mnoga vrata, a človek ne sme nikoli obupati. Če se ti zaprejo ena vrata, je treba poiskati druga in tako ohraniti optimizem in voljo ter nikoli obupati. Kot pravijo – upanje umira zadnje.

Tako zadnje čase delam več od doma, po videopovezavi sodelujem z DGN Ljubljana. Snemam različne videovsebine, ki jih nato objavimo na spletni strani društva. Objavljamo pregovore in razlago pregovorov v kretnji, prevod slovenske poezije, pesmi v znakovni jezik, pripravljam različne kvize po Zoomu. Hvaležni smo lahko, da živimo v času, ko nam tehnologija omogoča virtualno druženje po spletu. Seveda tako druženje ne more zamenjati druženja v živo, a tako vseeno lahko ostajamo povezani.

Ostajam optimistična. Upam, da bodo spomladi epidemične razmere boljše in da bomo lahko začeli vaje s skupino Tihe stopinje, tako kot nam je to uspelo lani. Zelo sem pogrešala tudi delo animatorke v Kranjski Gori. To delo opravljam že nekaj let zapored. Spodbujam tudi druge gluhe iz Kamnika, da se odpravimo na pohode po kamniških hribih. Zelo so veseli. Brez prave spodbude se ne bi srečali, toda to je za vse nas zelo pomembno, saj nas družijo gluhoti in samo med seboj lahko komuniciramo v svojem, znakovnem jeziku.

Vsem vam želim samo dobro in predvsem ohranite optimizem in dobro voljo in bodite zdravi še naprej! ●

IZ SVETA TIŠINE

IZVEDENI ŠPORTNI PROJEKTI ZDGNS V LETU 2020

Anton Petrič, vodja programov Kultura gluhih in Šport gluhih

A) MEDNARODNI ŠPORT GLUHIH V LETU 2020

Na tekmah evropskega alpskega pokala gluhih ni bilo slovenske udeležbe zaradi rehabilitacije naše smučarke Anje Drev po poškodbi na zimskih olimpijskih igrah gluhih decembra leta 2019.

Evropski pokal gluhih v kegljanju so iz tehničnih razlogov prestavili na leto 2021.

Vsa svetovna in evropska prvenstva gluhih ter kongres EDSO so bili v letu 2020 odpovedani zaradi pandemije covida 19. Grki so prevzeli odpoveda-

no evropsko prvenstvo gluhih v tenisu in ga skušali organizirati konec oktobra 2020 na Rodosu, a ga niso mogli izpeljati zaradi premajhnega števila prijav (strah pred okužbo z novim koronavirusom).

B) DRŽAVNA PRVENSTVA GLUHIH 2020

Športna zveza gluhih Slovenije je do 17. oktobra 2020 izvedla naslednja državna prvenstva gluhih po tekmovalnem koledarju, potrjenem na seji predsedstva SZGS:

ŠPORTNA PANOGA	DATUM IZVEDBE	LOKACIJA
ŠAH – posamično in ekipno Tehnični delegat: Anton Petrič Tekmovalcev: 23 šahistov	15. 2. 2020	DGN Podravja Maribor, Restavracija Taborka, ŠP Tabor
BADMINTON M/Ž Tehnični delegat: Robert Žlajpah Tekmovalcev: 6 igralk in 10 igralcev	7. 3. 2020	DGN Celje, Badminton center Celje
BALINANJE – posamično Tehnični delegat: Anton Petrič Tekmovalcev: 7 balinark in 19 balinarjev	30. 5. 2020	MDGN Slovenske Konjice, BŠD Balinček-Rogaška Slatina
BALINANJE – dvojice Tehnični delegat: Anton Petrič Tekmovalcev: 10 dvojic (20 balinarjev)	13. 6. 2020	MDG Ljubljana, BŠD Hermes ali BŠD Krim
ŠPORTNI RIBOLOV Tehnični delegat: Anton Petrič Tekmovalcev: 28 ribičev (posamično in ekipno)	27. 6. 2020	DGN Pomurja Petišovsko jezero
BALINANJE – ekipno Tehnični delegat: Anton Petrič Tekmovalcev: 32 balinark in balinarjev	5. 9. 2020	AURIS Kranj – MDGN za Gorenjsko Balinarsko društvo Lokateks Trata – Škofja Loka
BOWLING-posamično in dvojice Tehnična delegatka: Sabina Hmelina Tekmovalcev: 6 igralk in 17 igralcev	26. 9. 2020	DGN Ljubljana Bowling center BK 300 Ljubljana
ORIENTACIJSKI TEK Tehnična delegatka: Sabina Hmelina Tekmovalcev: 8 žensk in 11 moških	3. 10. 2020	DGN Posavja Krško Poligon Kostanjevica na Krki
BOWLING – trojice Tehnična delegatka: Sabina Hmelina Tekmovalcev: 9 igralk in 18 igralcev	10. 10. 2020	DGN Ljubljana Bowling center BK 300 Ljubljana

Po vsakem izvedenem državnem prvenstvu je tehnični delegat podal tehnično poročilo. SZGS je za vsako poslano finančno poročilo obračunalo dotacijo na

podlagi potrjenega finančnega plana za izvedbo DP v letu 2020 in jo nakazalo društvu – izvajalcu.

Zaradi epidemije covid 19 so odpadla naslednja prvenstva:

- odbojka, načrtovano 4. 4. 2020 – neizvedeno
- dvoranski nogomet, načrtovano 23. 5. 2020 – predstavljeno na 17. 10. 2020 in ni bilo izvedeno
- odbojka na mivki, načrtovano 29. 9. 2020 (odpovedano zaradi premalo prijav)

Državnega prvenstva gluhih v košarki 3 x 3, ki smo ga načrtovali v sklopu uličnih turnirjev streetball v organizaciji KZS, zaradi nezainteresiranosti košarkarjev ni bilo.

C) PRENOVA SISTEMA KATEGORIZACIJE VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV NA OLIMPIJSKEM KOMITEJU SLOVENIJE (OKS)

Športna zveza gluhih Slovenije je v sodelovanju z Zvezo za šport invalidov Slovenije – Slovenskim paralimpijskim komitejem pristopila k prenovi sistema kategorizacije športnikov invalidov. OKS je v oktobru 2020 tudi objavil prenovljen sistem kategorizacije.

Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v Republiki Sloveniji so ob temeljnih zakonskih in drugih aktih eden najpomembnejših sistemskih dokumentov v slovenskem športu, ki celostno in metodološko postavljajo pogoje za prepoznavanje reprezentativnih športnih organizacij, evidentiranje tekmovalnih sistemov in registracijo športnikov ter opredeljujejo pogoje za pridobitev nazivov kategorizacije, ki so podlaga za pridobitev statusnih pravic športnikov.

Strokovni svet za tekmovalni šport trikrat na leto objavi seznam športnikov, ki so si na podlagi doseženih rezultatov in v skladu z veljavnimi merili pridobili status kategoriziranega športnika Republike Slovenije olimpijskega, svetovnega, mednarodnega, perspektivnega, državnega ali mladinskega razreda.

Kategorizirani športniki lahko med aktivnim udejstvovanjem v športu uveljavljajo statusne pravice, ki jih natančno določajo:

- Zakon o športu,

- Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji,
- drugi akti, ki urejajo področje športa.

D) ANTON PETRIČ IMENOVAN ZA GENERALNEGA SEKRETARJA EVROPSKE ŠPORTNE ZVEZE GLUHIH (EDSO)

Anton Petrič, strokovni sodelavec ZDGNS in sekretar Športne zveze gluhih Slovenije, je bil zaradi svojega dolgoletnega dela, pozitivnosti in strokovne usposobljenosti povabljen in nato tudi imenovan za generalnega sekretarja EDSO. Petrič ima namreč dolgoletne izkušnje na področju organiziranja športnih tekmovanj za gluhe v Sloveniji, prav tako je že dve desetletji delegat in slovenski predstavnik v EDSO. Med letoma 2006 in 2008 je sodeloval pri pripravi novega statuta EDSO, ki so ga delegati potrdili na skupščini v Bratislavi.

Čeprav ima EDSO sedež v Bruslju, z Izvršnim odborom s sodobnimi komunikacijskimi orodji pripravlja sestanke na daljavo. Administrativno delo in pregledovanje finančnega poslovanja izvaja tudi na daljavo. Prav tako vzdržuje stike z nacionalnimi športnimi zvezami gluhih in organizacijskimi odbori evropskih prvenstev.

E) SABINA HMElina, TEHNIČNA DIREKTORICA ZA KEGLJANJE GLUHIH PRI EDSO

Predsednica Športne zveze gluhih Slovenije Sabina Hmelina, nekdanja vrhunska športnica in dobitnica olimpijske medalje v alpskem smučanju, je bila imenovana za tehnično direktorico za kegljanje gluhih. Odgovorna bo za sodelovanje z organizacijskim odborom nacionalne športne zveze gluhih, ki bo gostiteljica evropskega prvenstva v kegljanju, in bo nadzorovala, da bo tekmovanje potekalo v skladu s pravili mednarodne kegljaške zveze. Glede na trenutno dogajanje po svetu, ko je bila marca razglašena pandemija bolezni covid 19, so vsa načrtovana evropska tekmovanja trenutno zaustavljena.

Državno prvenstvo gluhih v bowlingu.

F) DAN ŠPORTA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Ob dnevu športa in veliki medijski pozornosti ob tem smo javnost in ministrstvo za šolstvo in šport opozorili na prve dobitnike medalj za samostojno Slovenijo. Mnogi mediji našega dopisa niso objavili in s tem namerno spregledali, da je bila prva prejemnica medalje za samostojno Slovenijo pravzaprav gluha športnica Sabina Hmelina, košarkarska reprezentanca gluhih pa prva prejemnica v kolektivnem športu. Edini medij, ki je podprl našo informacijo, je bil Radio Slovenija.

G) SPLETNA SEJA PREDSEDSTVA ŠPORTNE ZVEZE GLUHIH SLOVENIJE

V soboto, 21. novembra 2020, je Športna zveza gluhih Slovenije izpeljala redno sejo predsedstva ŠZGS na platformi Zoom, ki so se je udeležili predstavniki

športne sekcije društev gluhih in naglušnih Slovenije ter člani sekretariata ŠZGS.

Predsednica ŠZGS Sabina Hmelina je podala ustno poročilo o svojem delu v letu 2020. Opisala je svoje izkušnje pri vodenju ŠZGS in načrtovanju športnih projektov, ki pa jih razen državnih prvenstev zaradi znanega razloga, to je epidemije, ni bilo mogoče izvesti. Državna prvenstva so bila izvedena skupaj s sekretariatom ŠZGS in društvi ter ZDGNS, ki se jim zahvaljuje za strokovno podporo delu ŠZGS.

Kljub epidemiji je Športna zveza gluhih Slovenije v rednih stikih z lokalnimi društvi gluhih in naglušnih ter njihovimi vodji športnih sekcij, s katerimi se posvetuje o načrtih izvedbe državnih prvenstev. Komunikacija je na voljo na različnih videokanalih (Skype, Messenger, Zoom, Teams, Whereby ...).

Prav tako se vodstvo Športne zveze gluhih Slovenije, ki vodi aktivnosti v programu Šport in rekreacija gluhih redno posvetuje z vodjo tega programa. Skupaj pripravljajo nadaljnje aktivnosti za takrat, ko se bodo ukrepi sprostili (prestavitve državnih prvenstev, nadaljevanje treningov v mednarodnih projektih ...).

Vsem sodelujočim v projektih tega programa je v kriznih razmerah omogočena videokomunikacija na daljavo z vodjem programa in vodstvom Športne zveze gluhih Slovenije za svetovanja, ureditve osebnih zadev, priprave individualnih programov, nabave nujno potrebnih stvari prek spletne prodaje. ●

VABIMO VAS NA BREZPLAČNE SPLETNE DELAVNICE OMRA, KJER PRIZNANI STROKOVNJAKI IN STROKOVNJKINJE NA RAZUMLJIV IN PRAKTIČEN NAČIN PREDSTAVLJAJO:

Kako je stres povezan z
duševnimi motnjami?

Kaj so motnje
razpoloženja?

Kako prepoznati težave
v duševnem zdravju?

Kaj so osebne
motnje?

H komu po pomoč v
duševni stiski?

Kako podpreti človeka za
pogovor o lastni izkušnji
težav v duševnem zdravju?

Zakaj se pojavijo težave
v duševnem zdravju?

Kako začeti pogovor o
stigma in diskriminaciji?

Kam po pomoč?

Kaj lahko naredi
človek sam?

Zoom delavnici opremljeni s tolmačenjem in podnaslavljanjem za gluhe in naglušne

➤ **Sobota, 15.5.2021: ČUSTVENI VRTILJAK ODNOSOV: PREPOZNAJMO OSEBNOSTNE MOTNJE MED NAMI** (trajanje delavnice: od 9.00 do 13.50) >>> **PRIJAVA** <https://www.1ka.si/a/332975>

Udeleženkam in udeležencem bomo po zaključeni delavnici po pošti posredovali potrdilo o udeležbi in tiskano promocijsko izobraževalno gradivo OMRA.

Partnerji programa:

Sofinancer programa:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

ZDGNS

Slovar SZJ

Slovar slovenskega znakovnega jezika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije tudi na voljo kot brezplačna mobilna aplikacija.

Iskalnik

Iskanje videoposnetkov po besedah ali besednih zvezah

Govor

Iskanje videoposnetkov s pomočjo govora

Kategorije

Iskanje videoposnetkov po kategorijah, tematskih sklopih, pravljicah, mednarodnih kretnjah in učnih primerih

Kviz

Opravljanje kvizov za utrditev znanja pisane besede in znakovnega jezika

QR

Čitalec QR kod za ogled videoposnetkov szj

Gluhoslepi

Prilagoditev kontrasta in velikosti pisave za gluhoslepe

Gluih nekoč in danes

✎ Boris Horvat - Tihi

Pred dobrimi 60 leti sem se rodil v manjši vasici Retnje pri Trziču, moj najbližji sosed pa je bil Anton Ribnikar, spoštovan in cenjen gospod srednjih let. Starši so vedno lepo govorili o njem, ampak pogovarjali se pa z njim niso kaj dosti, ob bežnih srečanjih so ga le spoštljivo pozdravljali in si z rokami kaj pokazali in se vljudno poslovili. Rekli so nam, da se ne pogovarja, ker ne more govoriti; kasneje smo zvedeli, da tudi ne sliši. Nihče nam ni rekel, da je gluh ali gluhonem, rekli so nam samo, naj ga vedno pogledamo v oči in lepo pozdravimo. Še na misel nam ni prišlo, da bi se kakor koli posmehovali ali norčevali iz njegove invalidnosti. Povedali so nam tudi, da je zaposlen v trziški tovarni čevljev PEKO in da je tam zelo cenjen mojster svoje obrti. Veliko se je govorilo tudi o tem, da zelo veliko bere in da je zelo načitan in izobražen, da rešuje težke križanke in uganke. Njegovo znanje, urejenost in dostojanstveno vedenje je bilo spoštovano in resnično je deloval kot pravi gospod, čeprav se včasih ta beseda ni smela govoriti na glas.

Potem so prišla moja najstniška leta, šola, služba, družina, otroci, selitev, in g. Anton Ribnikar je postal moj bivši sosed in spomin nanj je počasi zbledel. Nekje vmes sem izvedel, da se je mirno za vedno poslovil v častitljivih letih.

Ko sem tudi sam izgubil sluh, so me pota zanesla v Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih AURIS Kranj in med branjem zgodovine društva sem

ugotovil, da je bil g. Anton Ribnikar aktiven član na mnogih področjih in v številnih organih društva. Na častnem mestu v društvu je tudi zbledela fotografija z izleta v Italiji, kjer so se članice in člani slikali s takratnim papežem Pavlom, in na sliki je tudi moj bivši sosed. Ko sem začel dejavneje spremljati problematiko vseh oseb z okvaro sluha, je večkrat debata nanesla tudi na izobraževanje gluhih, kako je bilo včasih in kako je danes, in tudi sam se večkrat sprašujem, kje je razlika med današnjimi gluhih po končanem šolanju in mojim nekdanjim sosedom. Sprašujem se, kako se je g. Ribnikar, ki je bil od rojstva gluh, lahko tako veliko naučil, da je lahko veliko bral in tudi pisal. Izobraževal se je v takratnem Zavodu za gluho mladino v Ljubljani. Od kod njemu takrat vse to znanje, ki so ga vsi na vasi spoštovali in o njem govorili v presežnikih? Od kod njemu vsa ta poklicna izobrazba in znanje, da je bil cenjen mojster v najboljši tovarni čevljev PEKO Trzič?

Je bil mogoče sistem izobraževanja gluhih včasih drugačen in morda boljši kot je danes? Ko primerjam takratno in današnjo generacijo, je razlika tako očitna in boleča, da človeka kar presune to spoznanje, kakšen prepad je nastal v izobrazbi gluhih. In nisem edini, ki se čedalje bolj sprašuje, kje in kdaj se je zgodila tista prelomna točka, da se danes vsi sprašujemo, zakaj so gluhi med najslabše izobraženimi in na najslabših delovnih mestih. Kdo je tisti, ki je najbolj pristojen za izobraževanje gluhih in bi moral poznati odgovore na vprašanja, ki nam jih dandanes zastavlja tudi država? Kako je lahko g. Anton Ribnikar tako veliko bral in pisal, danes pa to ni več prioriteta, in kako je lahko bil tako cenjen mojster v svojem poklicu, danes pa se gluhim namenajo najslabša delovna mesta, ker tudi pisno niso konkurenčni sovrstnikom? Zakaj so bili gluhi nekoč vrhunski mojstri svojih obrti, čevljarji, krojači, oblikovalci, zobotehniki, graverji, knjigovezi, tiskarji itd.?

Zakaj danes te vrhunskosti gluhih ni več najti tako rekoč v nobenem poklicu in na nobenem področju?

Veliko vprašanj, pa tako malo odgovorov, se pa vse bolj s spoštovanjem spominjam svojega bivšega sosesa, gluhega gospoda Antona Ribnikarja. ●

Težave v času koronavirusa

Milica Krašovec

Z masko na obrazu je osebam z okvaro zelo otežena komunikacija

Z VAMI DELIMO ZGODBO NAŠE ČLANICE O TEŽAVAH V ČASU EPIDEMIJE COVIDA 19.

Kmalu bo eno leto, odkar se je pojavil novi koronavirus. V tem času smo bili večinoma bolj ali manj izolirani. Najtežje je bilo nam, ki smo gluhi in naglušni, kajti zaradi mask nismo mogli brati z ustnic, zato smo se poleg covid-19 srečevali še z dodatnim problemom. Boste rekli, zakaj to pišeš, saj vemo.

Vsi vemo, kako je težko kaj urejati, če ne veš, kaj ti sogovornik govori. To se je meni danes zgodilo in ne sprašujte, kako sem besna. Ker imam doma zelo rizičnega invalida, močno pazim, kje se gibljam, in seveda strogo upoštevam vse ukrepe. Ker tudi k zdravniku ne grem za vsako malenkost, sem se napotila v velenjski Sanolabor.

Gospe sem povedala, kakšne težave imam, in jo vprašala, kaj mi priporoča. Ona je seveda začela hitro nekaj govoriti, nisem imela pojma, kaj. Zato sem jo ustavila in ji povedala, da sem močno naglušna oseba in da jo prosim, če lahko odmakne masko, da bom videla njena usta. Gladko je odklonila, čeprav je bila tudi za steklom. Dobro, sem si mislila, bom poskusila drugače, kajti zares bi rada vedela, kaj kupujem, kaj bom zaužila za izboljšanje svojega zdravstvenega stanja in seveda, kako jemati to, kar bom kupila. Pokazala sem ji odlomek iz Uradnega lista, toda – si lahko mislite! – niti pogledati ga ni hotela.

V trgovini je bil istočasno tudi moški, ki je bil zelo pameten. Lepo mi je razložil, da v Uradni list lahko vsak piše, kar želi, in da bi tudi on lahko pisal, le kdo bi vedel, da je to res. Uh, kako me je razkuril! Povedala sem mu, da se z njim nimam kaj pogovarjati. Meni ni pomembno, kaj si on misli ali kaj govori. Želim samo vedeti in razumeti, kaj bo meni gospa svetovala in prodala. Tako sem bila jezna, da skoraj ne bi nič kupila. Toda zaradi bolečin, ki sem jih imela, sem pohodila svoj ponos in kupila izdelek.

A kako naj ga zdaj uporabim? Najbolje, da grem vprašat »strica Googla«, sem si mislila, on vse ve in tudi lepo napiše. Joj, kupila sem čaj, ki pomaga pri lajšanju menstruacije, pri porodu, skratka za mlade mamice, jaz imam pa 62 let in sem upokojena. Če ne bi imela bolečin, bi se še nasmejala svoji neumnosti, da sem vseeno kupila.

Takole se pa mi srečujemo s težavami v času covid-19.

Pa vsem lep pozdrav, ostanite zdravi in seveda brez takšnih stresnih primerov. ●

IZ SVETA TIŠINE

MARIJI BERGANT V SLOVO

Robert Žlajpah, predsednik Mestnega društva gluhih Ljubljana

*Marija, pred tabo bila je nova pomlad,
a si kljub temu mirno, spokojno
zaspala,
v večni sen od nas odpotovala.
Naj bo srečno tvoje potovanje
in pogosto vračaj se nam v sanje.*

Pridejo trenutki, ko je treba reči zbogom in se posloviti od ljudi, ki smo jih imeli radi. Polni bolečine in žalosti se poslavljamo od dolgoletne članice Mestnega društva gluhih Ljubljana.

Marija je bila rojena 25. 3. 1924 v Šentjerneju kot tretji otrok. Pri sedmih letih je nenadoma oglušela zaradi močnega prehla-

da in hude pljučnice, ker je kot premražena deklica v hudem mrazu tekala za svojim očetom z vprego konjev. Žal zaradi izgube sluha ni mogla nadaljevati šolanja v domačem kraju. Po nasvetu zdravnika so jo starši vpisali v nekdanjo Gluhonemnico na Zaloški cesti v Ljubljani. V otroštvu ji pri tako številni družini ni bilo postlano s cvetjem.

Doživela je tudi grozote 2. svetovne vojne. Poročila se je v času vojne vihre, v Ljubljani, obdani z bodečo žico, in si ustvarila veliko družino s šestimi otroki. Bila je zlata mati svojim otrokom in ljubeča babica svojim vnukom. Sprva so živeli v večstanovanjski hiši na Cesti na Loko v Trnovem, kjer so živele tudi številne druge gluhe družine. V tej hiši je Marija stkala številna prijateljstva in jih vzdrževala vse življenje. Zaradi prisilne izselitve so se preselili na Topniško, tam pa je živela vse do svoje bolezn. Zelo rada je šivala in bila odlična šivilja. Izpod njenih pridnih rok je bilo sešitih nešteto raznovrstnih oblačil.

Z veseljem je obiskovala naše društvo in se udeleževala različnih dogodkov, ko pa tega ni več zmogla, ji je naše društvo z raz-

ličnimi javnimi delavci priskočilo na pomoč in krajšalo ure s klepeti. Svoji zadnji dve leti in pol je preživela pri hčerki Majdi, ki je zelo lepo skrbela za svojo mamo.

Kljub težkemu življenju in mnogim izzivom je imela polno in bogato življenje. Zelo ponosna je bila na svoje številne pravnuke.

Marija, spominjali se te bomo kot čudovite, tople, nasmejane, pozitivne in energične osebe. Tvoja pot je bila dolga, bogata z ljubeznijo, o čemer govorijo tvoja leta – 96 pomladi. Ne prijatelji ne jaz ne bomo pozabili tvojih toplih besed, objemov, širokih nasmehov in neskončnih prijateljskih pogovorov. Hvala tudi v imenu mnogih prijateljev, da si nam dovolila biti del tvojega življenja.

Naj ti danes zvon še zadnjič zapoje svojo milo pesem.

Naj ti bo rahla zemlja in počivaj v miru!

V imenu Mestnega društva gluhih Ljubljana izrekamo sožalje njenim otrokom, vnukom, pravnukom in drugemu sorodstvu. ●

ZAHVALA OB SMRTI POKOJNE MARIJE BERGANTOVE

Ob slovesu 11. 2. 2021 od naše drage mame Marije Bergant se zahvaljujemo vsem, ki ste se poklonili in poslovali na njeni zadnji pot, darovali cvetje, sveče in nam izrekli sočutne besede. Še posebej pa bi se zahvalila njenim prijateljicam

Meri Möderndorfer, Nadi Slatinšek, Kamili Štihec, Berti Giulliat in Tanji Giulliat za nesebično pomoč, ki jo je potrebovala zadnji dve leti. Hvala tudi Mestnemu društvu gluhih Ljubljana in javnim delavcem, ko so jo obiskovali do bolezn.

Iz srca se vam še enkrat zahvaljujemo.

Naj počiva v miru. ●

Žalujoči Majda, Marjan, Jože z družinami in preostalo sorodstvo

*ZVEZA DRUŠTEV
GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE*

Gluhota

Naglušnost

Gluhoslepota

Polžev vsadek

Tinitus

Poklicna izguba
sluha

Kasnejša izguba
sluha/oglušlost

Izredna izguba/
poškodba sluha

Izguba sluha in
motnje v duševnem
zdravju

Izguba sluha in
motnje v duševnem
razvoju

Izguba sluha in
gibalna oviranost

LGBTQIA+

Starejši

Mladi

Zavod Združenje tolmačev za SZJ

Športna zveza gluhih Slovenije

Kultura gluhih

Dostopnost

Podnaslavljanje
Sprotno podnaslavljanje
Priredba vsebin v SZJ
Tehnični pripomočki
Klicni center (ZZTSZJ)

Zavod Inštitut za SZJ

Šola SZJ
Center za razvoj SZJ
Certificiranje SZJ
Slovar SZJ

Ohranjanje zdravja in rehabilitacija

Apartmenti v Kranjski Gori
Apartmenti v Moravskih toplicah
Apartmenti v Piranu
Hotel Fiesa
Kamp Fiesa

Informativna dejavnost

Oddaja »Prisluhnimo tišini«
Časopis »Iz sveta tišine«
Spletna TV
Studio ZDGNS
Facebook
Spletna stran

RehaCenter Sluh

Svetovalni center
Izobraževalni center

1. Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana (1931)
2. Društvo gluhih in naglušnih Maribor (1933)
3. Društvo oseb z okvaro sluha celjske regije (1948)
4. Društvo gluhih in naglušnih Koroške (1948)
5. Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske (1953)
6. Društvo gluhih in naglušnih Južne Primorske (1955)
7. AURIS – Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih za Gorenjsko (1955)
8. Društvo oseb z izgubo sluha Dolenjske in Bele krajine (1956)
9. Društvo gluhih in naglušnih Pomurja-Murska Sobota (1956)
10. Društvo gluhih in naglušnih Posavja Krško (1962)
11. Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje (1963)
12. Mestno društvo gluhih Ljubljana (1999)
13. Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih občin Slovenske Konjice (2001)